I

(Ανακοινώσεις)

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΨΗΦΙΣΜΑ

ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ, ΠΟΥ ΣΥΝΗΛΘΑΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 19ης Οκτωβρίου 1987

σχετικά με τη συνέχιση και την υλοποίηση πολιτικής και προγράμματος δράσης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στον τομέα του περιβάλλοντος (1987 — 1992)

(87/C 328/01)

(Αυτό το κείμενο αντικαθιστά το κείμενο που αναφέρεται στην ΕΕ αριθ. C 289 της 29. 10. 1987, σ. 3)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ, ΠΟΥ ΣΥΝΗΛΘΑΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ,

διαπιστώνουν ότι οι ενέργειες οι οποίες θα γίνουν βάσει του προγράμματος που περιέχεται στο παράρτημα θα πρέπει, σε ορισμένες περιπτώσεις, να πραγματοποιηθούν σε κοινοτικό επίπεδο και, σε άλλες περιπτώσεις, από τα κράτη μέλη,

όσον αφορά τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν από τα κράτη μέλη, αυτά θα μεριμνούν για την ορθή εκτέλεσή τους· εννοείται ότι το Συμβούλιο ασκεί για τις ενέργειες αυτές τις συντονιστικές εξουσίες που προβλέπονται στις συνθήκες,

όσον αφορά τις ενέργειες του προγράμματος που πρέπει να πραγματοποιήσουν τα όργανα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα,

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας,

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας,

το σχέδιο της Επιτροπής,

τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (1),

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2),

Εκτιμώντας:

ότι η συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, προβλέπει την ανάπτυξη και την υλοποίηση μιας κοινοτικής πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος, και διακηρύσσει τους στόχους και τις αρχές που θα πρέπει να διέπουν την πολιτική αυτή·

ότι, στη δήλωση του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου της 22ας Νοεμβρίου 1973 (3) προβλέπεται η εφαρμογή ενός προγράμματος δράσης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στον τομέα του περιβάλλοντος· ότι αυτό το πρόγραμμα δράσης παρατάθηκε και συμπληρώθηκε για την περίοδο από το 1977 έως το 1986 με τα ψηφίσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977 (4) και της 7ης Φεβρουαρίου 1983 (5)· ότι αυτό το πρόγραμμα δράσης εξακολουθεί να ισχύει, και ότι πρέπει να περιλάβει και τα σημερινά δεδομένα, να συνεχιστεί η εκτέλεσή του και να συμπληρωθεί, για τα έτη 1987 μέχρι 1992, με τις νέες ενέργειες που θα αποδειχθούν απαραίτητες·

ότι είναι σκόπιμο, για την τήρηση της συνθήκης όπως τροποποιήθηκε από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, να αποφευχθεί η θέσπιση, από μέρους των κρατών μελών, διαφορετικών μέτρων που θα μπορούσαν να επιφέρουν στρεβλώσεις της οικονομίας και του ανταγωνισμού μέσα στην κοινή αγορά·

ότι το Ευρωπαϊκό Έτος Περιβάλλοντος που άρχισε στις 21 Μαρτίου 1987, προσφέρει μια πρόσφορη ευκαιρία για αλλαγή συμπεριφοράς και για την προώθηση των αναγκαίων δράσεων για την υλοποίηση των αντιλήψεων αυτών,

(1) Γνώμη που διατυπώθηκε στις 14 Μαΐου 1987 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα).

(2) Γνώμη που διατυπώθηκε στις 14 Μαΐου 1987 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα).

(3) ΕΕ αριθ. C 112 της 20. 12. 1973, σ. 1.

(4) ΕΕ αριθ. C 139 της 13. 6. 1977, σ. 1.

(5) ΕΕ αριθ. C 46 της 17. 2. 1983, σ. 1.

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΕΙ:

ότι η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, που αποτελεί νέα νομική βάση της κοινοτικής πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος, προβλέπει ότι η δράση της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος έχει ως αντικείμενο:

— τη διατήρηση, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,

— τη συμβολή στην προστασία της υγείας των προσώπων,

— την εξασφάλιση συνετής και ορθολογικής χρησιμοποίησης των φυσικών πόρων·

ότι η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη προβλέπει:

— ότι η δράση της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος στηρίζεται στις αρχές της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των προσβολών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»,

— ότι οι ανάγκες στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος αποτελούν συνιστώσα των άλλων πολιτικών της Κοινότητας,

— ότι, στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς·

ότι η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη προβλέπει επίσης ότι κατά την επεξεργασία της δράσης της στον τομέα του περιβάλλοντος, η Κοινότητα λαμβάνει υπόψη:

— τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα,

— τις συνθήκες του περιβάλλοντος στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας,

— τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να προκύψουν από τη δράση ή από την απουσία δράσης,

— την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κοινότητας στο σύνολό της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της·

ότι η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη προβλέπει ότι η Κοινότητα δρα στον τομέα του περιβάλλοντος εφόσον οι ανωτέρω στόχοι μπορούν να πραγματοποιηθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο, παρά σε επίπεδο των επιμέρους κρατών μελών ότι, με την επιφύλαξη ορισμένων μέτρων κοινοτικού χαρακτήρα, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση και την εκτέλεση των άλλων μέτρων·

ότι η Επιτροπή, στις προτάσεις της στον τομέα της υγείας και της προστασίας του περιβάλλοντος, λαμβάνει ως βάση ένα υψηλό επίπεδο προστασίας, όπως ορίζεται στις σχετικές διατάξεις της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης·

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ

ότι η προστασία του περιβάλλοντος μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της οικονομικής ανάπτυξης και στη διευκόλυνση δημιουργίας θέσεων εργασίας·

ΔΙΑΚΕΙΤΑΙ

ευνοϊκά έναντι της πρόθεσης της Επιτροπής να συνεργαστεί στενά με τους βιομηχανικούς και συνδικαλιστικούς κύκλους και με τους ενδιαφερόμενους μη κυβερνητικούς οργανισμούς κατά την κατάρτιση και την υλοποίηση της πολιτικής και των προγραμμάτων στον τομέα του περιβάλλοντος·

ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΖΕΙ

την ιδιαίτερη σημασία που αποδίδει στην εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας και

ΚΑΛΕΙ

την Επιτροπή να επανεξετάσει συστηματικά την εφαρμογή και τα πρακτικά αποτελέσματα της υφιστάμενης κοινοτικής πολιτικής και να υποβάλει τακτικά απολογισμό στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, προκειμένου να μπορέσει να κριθεί η αποτελεσματικότητα της εν λόγω πολιτικής και να χαραχτούν, μεταξύ άλλων, χρήσιμοι προσανατολισμοί για τις μελλοντικές προτάσεις·

ΔΗΛΩΝΕΙ

ότι, λαμβανομένων υπόψη των προαναφερομένων και με βάση τα επιτεύγματα του παρελθόντος, είναι σημαντικό να επικεντρωθεί η κοινοτική δράση κατά προτεραιότητα στους ακόλουθους τομείς, χωρίς να θιγούν οι αντίστοιχες αρμοδιότητες της Κοινότητας και των κρατών μελών:

Πρόληψη της ρύπανσης

α) μείωση της ρύπανσης και των οχλήσεων στην πηγή στους διάφορους τομείς:

— καταπολέμηση της ρύπανσης του αέρα, μεταξύ άλλων με την αποτελεσματική θέση σε εφαρμογή των υφισταμένων οδηγιών για την ποιότητα του αέρα και την ατμοσφαιρική ρύπανση που προέρχεται από βιομηχανικές εγκαταστάσεις, και με την έγκριση και την εφαρμογή μέτρων σχετικά με τις εκπομπές των μεγάλων εγκαταστάσεων καύσης και με τα οχήματα με κινητήρα,

— καταπολέμηση της ρύπανσης των γλυκών υδάτων και των θαλασσών που προέρχεται από συγκεκριμένες ή διάχυτες πηγές, μεταξύ άλλων με θέση σε εφαρμογή της οδηγίας 76/464/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 4ης Μαΐου 1976 περί ρυπάνσεως που προκαλείται από ορισμένες επικίνδυνες ουσίες που εκχέονται στο υδάτινο περιβάλλον της Κοινότητας [1], και με τη γενική βελτίωση του υδάτινου περιβάλλοντος, ιδίως στη Βόρεια Θάλασσα και τη Μεσόγειο,

— καταπολέμηση της ρύπανσης του εδάφους, μεταξύ άλλων της ρύπανσης που προκαλείται από τα φυτοφάρμακα και τα τοξικά απόβλητα,

— εναρμονισμένη εφαρμογή των υφισταμένων οδηγιών σχετικά με τα επικίνδυνα τοξικά απόβλητα, και ιδίως τη διασυνοριακή μεταφορά τους.

[1] ΕΕ αριθ. L 129 της 18. 5. 1976, σ. 23.

Στη συνάρτηση αυτή, η κοινοτική δράση πρέπει να έχει συγκεκριμένα ως στόχο:

— να εμποδίσει τη μεταφορά της ρύπανσης από ένα χώρο του περιβάλλοντος σε άλλο,

— να καταπολεμήσει τη διασυνοριακή ρύπανση·

6) έλεγχος των χημικών ουσιών και παρασκευασμάτων:

— αξιολόγηση, συγκεκριμένα με την εντατική χρήση αναλύσεων πολλαπλών τομέων του περιβάλλοντος, των κινδύνων που προκαλούνται στο περιβάλλον και στην υγεία των ανθρώπων από τις χημικές ουσίες και παρασκευάσματα,

— προσδιορισμός και εφαρμογή των πλέον αποτελεσματικών και πλέον οικονομικά αποδοτικών μέτρων ελέγχου των ουσιών αυτών που μπορεί να αποτελούν κίνδυνο για το περιβάλλον και την υγεία των καταναλωτών·

γ) πρόληψη των βιομηχανικών ατυχημάτων:

μέτρα που θα επιτρέπουν τη γενική πρόληψη των βιομηχανικών ατυχημάτων, καθώς και αποτελεσματική αντιμετώπιση και τον περιορισμό των συνεπειών των ατυχημάτων που θα μπορούσαν ωστόσο να συμβούν με:

— την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της οδηγίας 82/501/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 1982 περί του κινδύνου ατυχημάτων μεγάλης εκτάσεως που περικλείουν ορισμένες βιομηχανικές δραστηριότητες (1),

— αναθεώρηση της οδηγίας αυτής, προβλέποντας, μεταξύ άλλων, και το ενδεχόμενο να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής της,

— εντατικοποίηση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά το θέμα·

δ) καταπολέμηση στην πηγή των ηχητικών οχλήσεων·

ε) μέτρα που αφορούν την αξιολόγηση και την καλύτερη δυνατή χρήση της βιοτεχνολογίας σε ό,τι αφορά το περιβάλλον·

στ) συνέχιση αποτελεσματικής δράσης για την προστασία της υγείας του πληθυσμού και του περιβάλλοντος από τις βλαβερές συνέπειες των πυρηνικών ακτινοβολιών, τόσο σε περίπτωση ομαλής λειτουργίας των εγκαταστάσεων, όσο και σε περίπτωση ατυχήματος.

— *Βελτίωση της διαχείρισης των πόρων*

ζ) μέτρα για την προστασία και την αξιοποίηση του φυσικού πλούτου της Ευρώπης, και συγκεκριμένα:

— εφαρμογή των υφισταμένων πράξεων του Συμβουλίου, όπως ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3626/82 της 3ης Δεκεμβρίου 1982 για την εφαρμογή στην Κοινότητα της σύμβασης για το διεθνές εμπόριο ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση (2) και η οδηγία 79/409/ΕΟΚ της 2ας Απριλίου 1979 περί της διατηρήσεως των άγριων πτηνών (3),

— προστασία των ζωνών κοινοτικής σημασίας, υπό τους όρους που προβλέπονται στη συνθήκη, και μεταξύ άλλων στα πλαίσια της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ ή των ζωνών που παρουσιάζουν ιδιαίτερη περιβαλλοντολογική ευαισθησία, και ενθάρρυνση της αναγέννησης των υποβαθμισμένων από περιβαλλοντολογική άποψη ζωνών,

— προστασία των δασών από την ατμοσφαιρική ρύπανση και τις πυρκαγιές, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής των μέτρων που προβλέπουν οι κανονισμοί (ΕΟΚ) αριθ. 3528/86 του Συμβουλίου της 17ης Νοεμβρίου 1986 για την προστασία των δασών στην Κοινότητα από την ατμοσφαιρική ρύπανση (4) και αριθ. 3529/86 του Συμβουλίου της 17ης Νοεμβρίου 1986 σχετικά με την προστασία των δασών στην Κοινότητα από τις πυρκαγιές (5)·

η) μέτρα που αφορούν τους κινδύνους ή τις φυσικές καταστροφές ή εκείνες που προκαλούνται από τον άνθρωπο και έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον, καθώς και αξιολόγηση του κινδύνου και κατάλληλη αντιμετώπιση·

θ) ενθάρρυνση γεωργικών εφαρμογών που έχουν ευεργετικά αποτελέσματα για το περιβάλλον·

ι) προστασία του εδάφους, μεταξύ άλλων με την καταπολέμηση της διάβρωσης, με τη διατήρηση της φυτικής κάλυψης και με την πρόληψη και την καταπολέμηση των ζημιών που προκαλούν ορισμένες βιομηχανικές και γεωργικές δραστηριότητες ενώ ταυτόχρονα θα λαμβάνονται υπόψη τα διαφορετικά γεωμορφολογικά γνωρίσματα των διαφόρων περιοχών·

ια) βελτίωση των υδατικών πόρων και της διαχείρισης των υδάτων, ιδιαίτερα με τη μείωση της μόλυνσης των υδάτων, την προστασία των λεκανών υδροσυλλογής και την ενθάρρυνση της επαναχρησιμοποίησης των λυμάτων·

ιβ) βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης του όγκου τους, της επεξεργασίας, της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησής τους·

ιγ) συνολική και ολοκληρωμένη προστασία του περιβάλλοντος στην περιοχή της Μεσογείου, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη όλες τις ιδιαίτερες πλευρές της περιοχής αυτής κατά την εκτέλεση του προγράμματος δράσης.

Διεθνείς δραστηριότητες

ιδ) υποστήριξη, και, ενδεχομένως, ενεργητική συμμετοχή της Κοινότητας και των κρατών μελών διεθνείς δραστηριότητες που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος, στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους·

(1) ΕΕ αριθ. L 230 της 5. 8. 1982, σ. 1.
(2) ΕΕ αριθ. L 384 της 31. 12. 1982, σ. 1.
(3) ΕΕ αριθ. L 103 της 25. 4. 1979, σ. 1.
(4) ΕΕ αριθ. L 326 της 21. 11. 1986, σ. 2.
(5) ΕΕ αριθ. L 326 της 21. 11. 1986, σ. 5.

ιε) συνεργασία με τις αναπτυσσόμενες χώρες στον τομέα των προβλημάτων του περιβάλλοντος και της προστασίας των φυσικών πόρων, ιδίως όσον αφορά τα προβλήματα απερήμωσης και παροχής ύδατος, τα τροπικά δάση καθώς και την παραγωγή και χρήση επικίνδυνων προϊόντων ή ουσιών, και την τεχνολογική συνεργασία.

Ανάπτυξη καταλλήλων μέσων

ιστ) βελτίωση των επιστημονικών βάσεων της πολιτικής του περιβάλλοντος, μεταξύ άλλων με τα κατάλληλα προγράμματα έρευνας,

ιζ) αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 1985 για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημόσιων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (1) και ενσωμάτωση της περιβαλλοντολογικής διάστασης στις άλλες κοινοτικές πολιτικές·

ιη) εφαρμογή των κατάλληλων προδιαγραφών για την αποτελεσματική προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος·

ιθ) ανάπτυξη αποτελεσματικών οικονομικών μέσων, όπως· φόρων, τελών, κρατικών ενισχύσεων, διαπραγματεύσιμων αδειών απαλλαγής, προκειμένου να εφαρμοστεί αποτελεσματικά η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», σύμφωνα με τη σύσταση 75/436/Ευρατόμ/ΕΚΑΧ/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 3ης Μαρτίου 1975 σχετικά με τον καταλογισμό του κόστους και με την παρέμβαση των δημοσίων αρχών στον τομέα του περιβάλλοντος (2) αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»·

κ) ενθάρρυνση της ανάπτυξης, της μεταφοράς και της διάδοσης των «καθαρών» τεχνολογιών, ιδίως στην περίπτωση των κατ' εξοχήν ρυπογόνων βιομηχανιών·

κα) βελτίωση της πρόσβασης στην πληροφόρηση στον τομέα του περιβάλλοντος·

κβ) εντατική προσπάθεια για την προώθηση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στον τομέα του περιβάλλοντος στα κατάλληλα επίπεδα, καθώς και για μεγαλύτερη συνειδητοποίηση εκ μέρους του κοινού.

ΣΗΜΕΙΩΝΕΙ

το πρόγραμμα δράσης που προσαρτάται στο παρόν ψήφισμα και εγκρίνει εν γένει τους προσανατολισμούς·

ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ

να αποφανθεί για τις προτάσεις της Επιτροπής στο μέτρο του δυνατού εντός εννέα μηνών από τη διαβίβασή τους από την Επιτροπή, ή, ενδεχομένως, από τη διαβίβαση των γνωμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής·

ΔΗΛΩΝΕΙ

ότι η διάθεση των χρηματοδοτικών πόρων που είναι αναγκαίοι για την εκτέλεση του παρόντος ψηφίσματος και του προσαρτημένου προγράμματος δράσης θα αποφασιστεί σύμφωνα με τις συνήθεις διαδικασίες, δυνάμει του άρθρου 130 Ρ της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης και ιδίως την παράγραφο 4.

(1) ΕΕ αριθ. L 175 της 5. 7. 1985, σ. 40.
(2) ΕΕ αριθ. L 194 της 25. 7. 1975, σ. 1.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΕΤΑΡΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

(1987-1992)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδα

1. **Εισαγωγή** 6

2. **Γενικές κατευθύνσεις της πολιτικής**

2.1. Τροποποιήσεις της Συνθήκης της Ρώμης 7
2.2. Εφαρμογή κοινοτικών οδηγιών 8
2.3. Ενοποίηση σε άλλες κοινοτικές πολιτικές 9
2.4. Πλευρές των ενεργειών και των πολιτικών για το περιβάλλον που έχουν σχέση με την οικονομία και την απασχόληση 14
2.5. Οικονομικοί μηχανισμοί 15
2.6. Ενημέρωση και εκπαίδευση 15

3. **Προσεγγίσεις όσον αφορά την πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης**

3.1. Γενικές αρχές 17
3.2. Έλεγχοι της ρύπανσης σε πολλά μέσα 18
3.3. Έλεγχοι που εστιάζονται στις ουσίες 19
3.4. Έλεγχοι που εστιάζονται στην πηγή 19
3.5. Πρότυπα προϊόντων, όρια εκπομπών καθώς και στόχοι και πρότυπα για την ποιότητα του περιβάλλοντος 20
3.6. Συμπεράσματα 21

4. **Δράση σε ειδικούς τομείς**

4.1. Ατμοσφαιρική ρύπανση 21
4.2. Γλυκά και θαλάσσια ύδατα 23
4.3. Χημικές ουσίες 25
4.4. Βιοτεχνολογία 26
4.5. Θόρυβος 28
4.6. Πυρηνική ασφάλεια 28

5. **Διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων**

5.1. Προστασία της φύσης και των φυσικών πόρων 29
5.2. Προστασία του εδάφους 31
5.3. Διαχείριση των αποβλήτων 32
5.4. Αστικές περιοχές, παράκτιες και ορεινές ζώνες 34

6. **Έρευνα** 35

7. **Δράση σε διεθνές επίπεδο**

7.1. Δράση στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και με τρίτες χώρες 36
7.2. Συνεργασία με τις αναπτυσσόμενες χώρες για θέματα περιβάλλοντος 37

8. **Ευρωπαϊκό Έτος Περιβάλλοντος** 39

9. **Συμπεράσματα** 40

Παράρτημα 1: Επανάληψη των στόχων και των αρχών μιας κοινοτικής πολιτικής για το περιβάλλον 40

Παράρτημα 2: Διατάξεις της νέας συνθήκης που έχουν σχέση με το περιβάλλον 43

ΤΕΤΑΡΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Στο πρώτο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης σε θέματα περιβάλλοντος που εγκρίθηκε το 1973 (1), αφού εκτέθηκαν οι στόχοι και οι αρχές της πολιτικής για το περιβάλλον, επιχειρήθηκε η απαρίθμηση πολλών ενεργειών, με επανορθωτικό βασικά χαρακτήρα, που κρίνονταν αναγκαίες σε κοινοτικό επίπεδο. Οι στόχοι και οι αρχές παραμένουν σε ισχύ (2), ενώ μερικές από τις ειδικές ενέργειες πρέπει να ολοκληρωθούν. Εν τω μεταξύ όμως, η κοινοτική προσέγγιση του θέματος της προστασίας του περιβάλλοντος χαρακτηρίστηκε από σημαντικές εξελίξεις.

1.2. Το δεύτερο πρόγραμμα δράσης σε θέματα περιβάλλοντος που εγκρίθηκε το 1977 παρέτεινε στην ουσία το πρώτο, προσαρμόζοντάς το στα νέα δεδομένα, ενώ μέχρι το 1983, έτος κατά το οποίο εγκρίθηκε το τρίτο πρόγραμμα δράσης σε θέματα περιβάλλοντος, η πρόοδος στην τακτική αντιμετώπιση και στην προσέγγιση του θέματος της προστασίας του περιβάλλοντος ήταν ήδη σαφής. Η προληπτική προσέγγιση — δηλαδή η προσέγγιση που επιδιώκει την ανάπτυξη των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων με τέτοιο τρόπο ώστε να αποφεύγεται η δημιουργία περιβαλλοντικών προβλημάτων — αποτέλεσε την κεντρική ιδέα στην αντιμετώπιση του θέματος. Αναγνωρίστηκε ότι οι πόροι του περιβάλλοντος αποτελούν τη βάση αλλά θέτουν και τα όρια της περαιτέρω οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Η πρόληψη έπρεπε να επιτευθχεί μέσω της ένταξης των περιβαλλοντικών απαιτήσεων στο σχεδιασμό και την πραγματοποίηση ενεργειών σε πολλούς οικονομικούς και κοινωνικούς τομείς, ενώ έμφαση δόθηκε στην εκ των προτέρων εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον που κρίθηκε αποφασιστικό μέσο για τη διασφάλιση αυτής της ένταξης.

1.3. Τώρα, καθώς η Κοινότητα πρόκειται να εγκρίνει ένα τέταρτο πρόγραμμα δράσης σε θέματα περιβάλλοντος για την εξαετή περίοδο 1987—1992, το γενικό πλαίσιο παρουσιάζεται και πάλι αλλαγμένο. Δεν αμφισβητείται πλέον σοβαρά ότι η πολιτική της προστασίας του περιβάλλοντος πρόκειται να πρωταγωνιστήσει στο πλαίσιο των πολιτικών της Κοινότητας και ότι η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ως θεμελιώδης παράγοντας κατά τη λήψη αποφάσεων στον τομέα της οικονομίας. Τα συνεχιζόμενα — και σε πολλές περιπτώσεις αυξανόμενα — προβλήματα υποβάθμισης του περιβάλλοντος έπεισαν την Επιτροπή ότι η καθιέρωση αυστηρών προτύπων για την προστασία του περιβάλλοντος δεν εμπίπτει πλέον απλά στη σφαίρα του προαιρετικού αλλά έχει γίνει θέμα ουσίας. Εξάλλου, η Επιτροπή έχει επίσης πεισθεί ότι, λαμβανομένης υπόψη της αυξημένης ζήτησης που υπάρχει εκ μέρους του κοινού για βελτιωμένα πρότυπα προστασίας του περιβάλλοντος και για αγαθά που δεν βλάπτουν το περιβάλλον — σε κοινοτικό αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο — η κοινοτική βιομηχανία θα παρουσιάσει θετικά αποτελέσματα μόνον εφόσον κινηθεί με αυξανόμενο ρυθμό προς την κατεύθυνση της ικανοποίησης αυτών των προτύπων και της παραγωγής αγαθών αυτού του είδους. Η καθιέρωση αυστηρών προτύπων για την προστασία του περιβάλλοντος έγινε λοιπόν επιτακτικό καθήκον, και μάλιστα σε οικονομικό επίπεδο.

1.4. Οι νέες αυτές απόψεις όσον αφορά τη σημασία και το ρόλο της πολιτικής προστασίας του περιβάλλοντος για την Κοινότητα ενισχύθηκαν σε μεγάλο βαθμό από δύο πρόσφατες ενέργειες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, οι οποίες, κατά κάποιο τρόπο, παρέχουν τον πίνακα των θεμάτων και αποτελούν σημείο αναφοράς για τις προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με το τέταρτο πρόγραμμα δράσης της Κοινότητας σε θέματα περιβάλλοντος.

1.5. Η πρώτη από τις δύο αυτές ενέργειες ήταν ασφαλώς, η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου — με βάση τη σύσταση της διακυβερνητικής συνδιάσκεψης — να προτείνει να περιληφθεί στην αναθεωρημένη Συνθήκη της Ρώμης ένα κεφάλαιο για το περιβάλλον. Με την απόφαση αυτή αναγνωρίζεται απροσχημάτιστα η ανάγκη μιας εξελιγμένης κοινοτικής πολιτικής περιβάλλοντος στο κέντρο των άλλων πολιτικών της Κοινότητας, ενώ εκτίθενται κατευθυντήριες γραμμές για το περιεχόμενό της. Είναι ιδιαίτερα ενδεικτικό το ότι, μεταξύ των κοινών πολιτικών που περιλαμβάνονται στην αναθεωρημένη συνθήκη, μόνο όσον αφορά την πολιτική περιβάλλοντος θεσπίζεται (άρθρο 130Π) ότι οι απαιτήσεις της θα συνιστούν συνιστώσες άλλων πολιτικών της Κοινότητας καθώς και το ότι, όσον αφορά, ιδίως τα πρότυπα που καθιερώνονται με βάση το άρθρό 100Α της αναθεωρημένης συνθήκης, θεσπίζεται ότι οι προτάσεις της Επιτροπής που αφορούν μεταξύ άλλων την προστασία του περιβάλλοντος θα λαμβάνουν ως βάση ένα υψηλό επίπεδο προστασίας. Στο άρθρο επίσης ορίζεται ότι οι εθνικές διατάξεις που εφαρμόζονται όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ως μέσον αυθαίρετης διάκρισης ή ως συγκεκαλυμένος περιορισμός στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Αντίγραφο των προτεινόμενων τροποποιήσεων της συνθήκης που έχουν σχέση με το περιβάλλον υπάρχει στο παράρτημα 2 του παρόντος προγράμματος.

(1) ΕΕ αριθ. C 112 της 20. 12. 1973.

(2) ΕΕ αριθ. C 139 της 13. 6. 1977 — Βλέπε παράρτημα 1.

1.6. Η δεύτερη ενέργεια που έχει σημασία για την πολιτική του περιβάλλοντος είναι η αναγνώριση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Μάρτιο του 1985 (1) ότι η πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της οικονομικής ανάπτυξης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Κατά το παρελθόν οι απαιτήσεις περιβάλλοντος είχαν συχνά εκληφθεί απλά και μόνο σαν επιβολή κανονισμών και επιβαρύνσεων στη διομηχανία, τη γεωργία, τις μεταφορές, κλπ. Τώρα, σ' έναν κόσμο όπου η αξίωση για αυστηρότερα πρότυπα περιβάλλοντος γίνεται όλο και εντονότερη, η επίτευξη αυτών των προτύπων πρέπει να γίνεται όλο και περισσότερο αντιληπτή ως ουσιαστικό στοιχείο της μελλοντικής οικονομικής επιτυχίας της Κοινότητας. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε τη σταθερή απόφασή του να προσδώσει σ' αυτήν την πολιτική το χαρακτήρα βασικής συνιστώσας της οικονομικής, διομηχανικής, γεωργικής και κοινωνικής πολιτικής που εφαρμόζουν η Κοινότητα και τα κράτη μέλη της.

1.7. Αυτό, λοιπόν, αποτελεί τον πίνακα των θεμάτων και τον προσανατολισμό για το τέταρτο πρόγραμμα δράσης της Κοινότητας σε θέματα περιβάλλοντος. Η πρόκληση — που αποτελεί ταυτόχρονα και μια ευκαιρία — έγκειται στην εξεύρεση των μέσων για να επιτελεστεί περαιτέρω πρόοδος στην πολιτική περιβάλλοντος με τέτοιο τρόπο ώστε να προκύψουν παράλληλα τα οφέλη στον τομέα της οικονομίας και της απασχόλησης που προοιωνίζεται το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

2.1. Τροποποιήσεις της Συνθήκης της Ρώμης

2.1.1. Η συνθήκη ΕΟΚ, όπως τροποποιείται από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, προβλέπει την εφαρμογή της πολιτικής περιβάλλοντος με δύο τρόπους σε κοινοτικό επίπεδο. Κατ' αρχήν η συνθήκη θα περιλαμβάνει ένα ειδικό κεφάλαιο (Τίτλος VII) σχετικά με την πολιτική περιβάλλοντος (άρθρα 130Π έως 130Σ) που καθορίζει τους στόχους και τις αρχές αυτής της πολιτικής, ιδίως την ανάγκη προληπτικής δράσης που τοποθετείται δίπλα στην αξίωση για προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος. Εξάλλου, στη συνθήκη θα ορίζεται ρητά ότι οι απαιτήσεις της πολιτικής περιβάλλοντος αποτελούν συνιστώσα των άλλων κοινοτικών πολιτικών.

2.1.2. Επιπλέον, στη συνθήκη αναγνωρίζεται ότι οι ενέργειες προστασίας του περιβάλλοντος είναι δυνατόν να αποτελέσουν σημαντικό στοιχείο για την επίτευξη της εσωτερικής αγοράς, που αποτελεί βασικό κοινοτικό στόχο για τα επόμενα πέντε χρόνια. Είναι προφανές ότι περιβαλλοντικές ενέργειες που αναλαμβάνονται σ' επίπεδο μεμονωμένων κρατών μελών θα ήταν δυνατόν να οδηγήσουν εύκολα στη δημιουργία νέων φραγμών στο διακοινοτικό εμπόριο ή να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό. Σ' αυτό το πλαίσιο αξίζει να σημειωθεί ότι το άρθρο 100Α — που αφορά την υιοθέτηση μέτρων για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, που αποβλέπουν στην εγκαθίδρυση ή τη λειτουργία της κοινής αγοράς — όχι μόνο θεσπίζει ότι τα μέτρα αυτού του είδους πρέπει να υιοθετούνται με ειδική πλειοψηφία αλλά ορίζει επίσης ότι η Επιτροπή στις προτάσεις που υποβάλει σύμφωνα με το άρθρο 100 παράγραφος 1, στους τομείς της υγείας, της ασφάλειας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της προστασίας των καταναλωτών, βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας.

2.1.3. Η Επιτροπή έχει την πρόθεση να εφαρμόσει πλήρως τις διατάξεις της νέας συνθήκης, και ιδίως του άρθρου 100Α. Αναγνωρίζει την ανάγκη για τη συνδυασμένη επίτευξη, μέσω ενεργειών που προστατεύουν αποτελεσματικά το περιβάλλον, δύο από τους κύριους στόχους της συνθήκης, δηλαδή την επίτευξη της εσωτερικής αγοράς και την ανάπτυξη υψηλού επιπέδου προτύπων για το περιβάλλον στο πλαίσιο της Κοινότητας. Η Επιτροπή έχει επιπλέον, πεισθεί ότι η διαμόρφωση αυστηρών προτύπων για το περιβάλλον συμβιβάζεται με την προστασία και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητα της κοινοτικής διομηχανίας στο μέλλον, ενώ μερικές φορές αποτελεί και αναγκαία συνθήκη.

2.1.4. Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι στο άρθρο 130Β της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης τονίζεται η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στο πλαίσιο της Κοινότητας και η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων. Εξάλλου, στο κεφάλαιο που αφορά την πολιτική περιβάλλοντος αποσαφηνίζεται ότι η Κοινότητα, κατά την προετοιμασία της δράσης της για το περιβάλλον, πρέπει να λάβει υπόψη της μεταξύ άλλων τις περιβαλλο-

(1) «Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πιστεύει ότι η κοινοτική πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να βασίζεται στις ακόλουθες σκέψεις:

i) Με βάση τη διαπίστωση ότι η πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη οικονομική ανάπτυξη και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, επιβεβαιώνει τη βούλησή του να προσδώσει στην πολιτική αυτή χαρακτήρα βασικής συνιστώσας των οικονομικών, διομηχανικών, γεωργικών και κοινωνικών πολιτικών της Κοινότητας και των κρατών μελών της.

ii) Αναγνωρίζει ότι υπάρχει ανάγκη για συγκροτημένη δράση των κρατών μελών σε κοινοτικά πλαίσια, στον τομέα της προστασίας της ατμόσφαιρας, της θάλασσας και του εδάφους, διότι οι μεμονωμένες ενέργειες μπορεί να αποδειχτούν ελάχιστα αποτελεσματικές ή και επιζήμιες.

Ζητεί από το Συμβούλιο να συνεχίσει δραστήρια τις εργασίες του και να καταβάλει κάθε προσπάθεια, από κοινού με την Επιτροπή, προκειμένου κατά τα επόμενα έτη να σημειωθεί σημαντική πρόοδος της κοινοτικής δράσης όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος στην Ευρώπη και στον κόσμο.

Στα πλαίσια αυτά, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να ανακηρυχθεί το έτος 1987 «Ευρωπαϊκό Έτος Περιβάλλοντος». Δελτίο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Μάρτιος 1985.

ντικές συνθήκες στις διάφορες περιφέρειες της Κοινότητας την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κοινότητας στο σύνολό της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιφερειών της. Είναι προφανές, κατά συνέπεια, ότι, κατά τη διάρκεια του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος, θα δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην καθιέρωση στενής συνεργασίας κατά την εφαρμογή της περιβαλλοντικής και περιφερειακής πολιτικής της Κοινότητας. Η Επιτροπή θα προχωρήσει στις ενέργειες που είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση αυτού που προαναφέρθηκε.

2.1.5 Οι ενέργειες για τη διασφάλιση της ενοποίησης της κοινοτικής πολιτικής για το περιβάλλον με τις άλλες πολιτικές της Κοινότητας που επιδιώκεται στην αναθεωρημένη συνθήκη, θα συνοδεύονται για τα επόμενα πέντε χρόνια από άλλες ενέργειες, που καλύπτουν ευρύ φάσμα. Μ' αυτόν τον τρόπο η Επιτροπή θα προχωρήσει στην προσεκτική και κριτική εκτίμηση της πολιτικής που ακολουθείται στους διάφορους τομείς του περιβάλλοντος ώστε να εξακριβώσει το κατά πόσον η εμπειρία της προηγούμενης νομοθεσίας και η εφαρμογή της θα έπρεπε να υποδείξουν νέες στρατηγικές, το γιατί τμήματα των παρελθόντων προγραμμάτων δράσης σε θέματα περιβάλλοντος δεν εφαρμόστηκαν και το τι γνώσεις μπορεί να αντλήσει κανείς από το παρελθόν για να χρησιμεύσει στο μέλλον.

2.1.6. Η Επιτροπή θα επανεξετάσει τις υποχρεώσεις των κρατών μελών, με βάση τις υφιστάμενες οδηγίες, να υποβάλλουν εκθέσεις όσον αφορά την εφαρμογή των εν λόγω οδηγιών. Για το σκοπό αυτό θα υποβάλει πρόταση οδηγίας που θα τυποποιεί και θα τοποθετεί σε ορθολογική βάση τη γενική υποχρέωση υποβολής εκθέσεων, ενώ θα τις συνδέσει ουσιαστικότερα με την κατάρτιση, ανά τριετία, των κοινοτικών εκθέσεων για την κατάσταση του περιβάλλοντος. Η Επιτροπή προτείνει επίσης να δοθεί μεγαλύτερη δημοσιότητα στις εκθέσεις που έχουν σχέση με τις διάφορες οδηγίες για το περιβάλλον και στις εκθέσεις της Επιτροπής για τα αποτελέσματα με βάση την κοινοτική νομοθεσία για το περιβάλλον.

2.1.7. Σύμφωνα με τη συμφωνία πληροφόρησης του 1973 (1), τα κράτη μέλη συμφώνησαν να κοινοποιούν στην Επιτροπή τις προθέσεις τους να εφαρμόσουν νομοθεσία για το περιβάλλον σ' εθνικό επίπεδο. Λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της αναθεωρημένης συνθήκης σχετικά με την πολιτική για το περιβάλλον και την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς μέχρι το 1992, που συνεπάγονται την ανάγκη διαμόρφωσης όλων των απαραίτητων σε κοινοτικό επίπεδο προτύπων περιβάλλοντος για τα προϊόντα με βάση τον ίδιο χρονικό προγραμματισμό, η Επιτροπή κρίνει ότι έφθασε η ώρα να μεταβληθεί η συμφωνία πληροφόρησης σε μια δεσμευτική κοινοτική πράξη. Η Επιτροπή, λοιπόν, θα υποβάλει πρόταση οδηγίας ώστε να γίνει υποχρεωτική η κοινοποίηση της σχεδιαζόμενης νομοθεσίας για το περιβάλλον στο μέτρο που αυτό δεν καλύπτεται ήδη με βάση τις διατάξεις της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ (2) και να καταστεί δυνατή η συστηματικότερη εκτίμηση της ανάγκης να αναληφθεί δράση για το περιβάλλον σε κοινοτικό επίπεδο.

2.2. **Εφαρμογή κοινοτικών οδηγιών**

2.2.1. Η αποτελεσματική εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας για το περιβάλλον από όλα τα κράτη μέλη θα είναι πρωταρχικής σημασίας για την Κοινότητα.

2.2.2. Η μεταφορά της κοινοτικής νομοθεσίας σ' εθνικό δίκαιο επιτυγχάνεται συνήθως σε λογικό χρονικό διάστημα, αν και μερικές φορές με καθυστέρηση σε σχέση με τις ημερομηνίες που καθορίζονται στις οδηγίες. Είναι προφανές ότι τα νέα κράτη μέλη, ιδίως, θα πρέπει να καταβάλουν ιδιαίτερες προσπάθειες κατά τα επόμενα χρόνια. Η Επιτροπή έχει εντούτοις, στο παρελθόν εξακριβώσει σημαντικό αριθμό παραλείψεων και παρεκκλίσεων στα εθνικά δίκαια, που ήταν μερικές φορές ιδιαίτερα σοβαρές, και έχει υποχρεωθεί να κινήσει τις διαδικασίες παράβασης κατά κρατών μελών, προκειμένου να υπάρξει ευθυγράμμιση της εθνικής νομοθεσίας με τις απαιτήσεις του κοινοτικού δικαίου.

2.2.3. Στο μέλλον το θέμα της μεταφοράς κοινοτικών οδηγιών σ'εθνικό δίκαιο είναι πιθανό να τύχει μεγαλύτερης προσοχής από το ενδιαφερόμενο κοινό, αφότου η Επιτροπή αποφάσισε να επιτρέψει την ελεύθερη είσοδο του κοινού στη βάση των δεδομένων όπου φυλάσσονται πληροφορίες σχετικά με την εθνική νομοθεσία — που υπήρχε ήδη ή θεσπίστηκε ειδικά — με την οποία εφαρμόζεται το κοινοτικό δίκαιο.

2.2.4. Αν αφήσει κανείς κατά μέρος το θέμα του νομικού μηχανισμού, σημαντικά προβλήματα αντιμετωπίζονται επίσης όσον αφορά τα ζητήματα της πρακτικής εφαρμογής σ' εθνικό επίπεδο των απαιτήσεων της κοινοτικής νομοθεσίας και της αποτελεσματικότητάς της στην πράξη για τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος.

2.2.5. Θεωρητικά η Επιτροπή έχει την εξουσία να ελέγχει το κατά πόσο οι κοινοτικές πράξεις και οι εθνικές νομοθεσίες που βασίζονται σ' αυτές, συμφωνούν πράγματι στην ουσία μεταξύ τους σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο. Η εξουσία αυτή της παρέχεται από το άρθρο 155 της συνθήκης καθώς και από άρθρα των μεμονωμένων οδηγιών που προβλέπουν ότι τα κράτη μέλη υποβάλλουν εκθέσεις στην Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή των οδηγιών. Εντούτοις, οι εθνικές εκθέσεις δεν υποβάλλονται πάντα τακτικά και συχνά δεν παρέχουν επαρκή στοιχεία ώστε να μπορέσει η Επιτροπή να εκτιμήσει επαρκώς την πρακτική εφαρμογή.

(1) ΕΕ αριθ. C 9 της 15. 3. 1973· ΕΕ αριθ. C 86 της 20. 7. 1974.

(2) ΕΕ αριθ. L 109 της 26. 4. 1983, σ. 8.

2.2.6. Και για τα δύο αυτά θέματα — δηλαδή την τυπική νομική συμμόρφωση και την πρακτική εφαρμογή — η Επιτροπή έχει την πρόθεση να εντείνει το διάλογο με τις εθνικές (ή, κατά περίπτωση, περιφερειακές) διοικήσεις των κρατών μελών, ώστε να προκύψει περισσότερο εναρμονισμένη κατανόηση και προσέγγιση τόσο των νομικών όσο και των πρακτικών θεμάτων που αφορούν την εφαρμογή, και να τις πείσει να διασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών πράξεων και των εθνικών νομοθεσιών που βασίζονται σ' αυτές. Οι συζητήσεις αυτού του είδους είναι δυνατόν να φανούν χρήσιμες για ορισμένες διοικήσεις δίνοντάς τους τη δυνατότητα να επωφεληθούν από την πείρα διοικήσεων σ' άλλα κράτη μέλη. Πρέπει επίσης να έχουν ως αποτέλεσμα να αποφεύγεται, όσο γίνεται, η ανάγκη για την Επιτροπή να καταφεύγει στις διαδικασίες παράβασης.

2.2.7 Η Επιτροπή έχει επίσης την πρόθεση να αναλάβει περαιτέρω δράση προκειμένου να ενισχυθούν τόσο η καλύτερη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας για το περιβάλλον όσο και η αποτελεσματικότερη εφαρμογή της. Στη δράση αυτή θα περιλαμβάνονται:

— εξέταση του κατά πόσον, στις κατάλληλες περιπτώσεις, στους επιθεωρητές περιβάλλοντος της Κοινότητας θα πρέπει να δίνεται η εντολή να εργάζονται με τους υπαλλήλους των κρατών μελών για τη διασφάλιση της εναρμονισμένης και αποτελεσματικής εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου·

— καλύτερη δημοσιότητα της κοινοτικής πολιτικής για το περιβάλλον και των επιπτώσεών της σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο ώστε να αυξηθεί η συνειδητοποίηση από το κοινό της ανάγκης για αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος·

— ενθάρρυνση ιδιωτών, μη κυβερνητικών οργανισμών ή τοπικών αρχών να αναφέρουν στην Επιτροπή περιπτώσεις μη συμμόρφωσης ή ανεπαρκούς συμμόρφωσης, προκειμένου να κινηθεί ο επανορθωτικός μηχανισμός·

— διοργάνωση σεμιναρίων, πρακτικής επιμόρφωσης και άλλων δημοσίων συζητήσεων που επιτρέπουν την ανταλλαγή των εμπειριών μεταξύ ενδιαφερομένων προσώπων και οργανισμών σχετικά με το πώς εφαρμόζεται το κοινοτικό δίκαιο και με το πόσο αποτελεσματικό είναι για τη βελτίωση του περιβάλλοντος·

— έναρξη διαδικασιών παράβασης σύμφωνα με το άρθρο 169 της συνθήκης κατά κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη τηρούν πράγματι τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο.

2.2.8. Η Επιτροπή έχει την πεποίθηση ότι η πλήρης και αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών πράξεων για το περιβάλλον από όλα τα κράτη μέλη αποτελεί θέμα προτεραιότητας που θα οδηγήσει σε σημαντική βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, θα συμβάλει στην καλύτερη ενοποίηση των εθνικών πολιτικών και ενεργειών για το περιβάλλον και θα ενισχύσει τη συνοχή της Κοινότητας. Κατά συνέπεια, η εφαρμογή θα είναι θέμα προτεραιότητας στο πλαίσιο του τέταρτου προγράμματος δράσης.

2.3. **Ενοποίηση με άλλες κοινοτικές πολιτικές**

2.3.1. Ενώ αληθεύει ότι δεν μπορεί να υπάρξει υγιής πολιτική περιβάλλοντος αν δεν υπάρχει ταυτόχρονα πρόοδος στο οικονομικό και κοινωνικό μέτωπο, είναι εξίσου αλήθεια ότι δεν μπορεί να υπάρξει διαρκής οικονομική και κοινωνική πρόοδος αν δεν ληφθεί υπόψη το περιβάλλον και δεν θεωρηθεί, πράγματι, σαν ουσιαστική συνιστώσα της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Το γεγονός αυτό αναγνωρίστηκε απροσχημάτιστα από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, όταν επιβεβαίωσε τη σταθερή του απόφαση να προσδώσει στην πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος το χαρακτήρα ουσιαστικής συνιστώσας της οικονομικής, βιομηχανικής, γεωργικής και κοινωνικής πολιτικής που εφαρμόζει η Κοινότητα και τα κράτη μέλη της.

2.3.2. Κατά συνέπεια, προσπάθειες που θα καταβάλει η Επιτροπή στη διάρκεια του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος θα εστιαστούν σε μεγάλο βαθμό στο να σημειωθεί σημαντική πρόοδος προς την κατεύθυνση της επίτευξης αυτού του στόχου — αρχικά στο επίπεδο των πολιτικών και ενεργειών της Κοινότητας, στην συνέχεια στο επίπεδο των πολιτικών που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη, αλλά το γρηγορότερο δυνατό με περισσότερο γενικευμένο τρόπο ώστε κάθε οικονομικής ή κοινωνικής φύσης ενέργεια, που αναλαμβάνεται είτε από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς είτε είναι μεικτού χαρακτήρα, σε κοινοτικό επίπεδο, να έχει πλήρως ενσωματωμένες τις απαιτήσεις περιβάλλοντος στο σχεδιασμό και την υλοποίησή της.

2.3.3. Όσον αφορά αυτές τις πρωτοβουλίες που καλύπτουν ευρύ φάσμα, προτεραιότητα θα δοθεί στα σχέδια και στη διασφάλιση του ότι στην πρακτική εφαρμογή των κάθε είδους προτάσεων συνυπολογίζονται κατάλληλα οι απαιτήσεις του περιβάλλοντος. Το ενδιαφέρον όμως της Επιτροπής θα επεκταθεί, όσο γίνεται γρηγορότερα, για να καλυφθούν οι πολιτικές και οι απολογισμοί πολιτικών, οι μελέτες και η εφαρμογή τους, οι διαδικασίες, τα προγράμματα (συμπεριλαμβανομένων των γενικών τους στόχων και των επιμέρους στοιχείων τους) καθώς και μεμονωμένα σχέδια.

2.3.4. Όσον αφορά τις πολιτικές της Κοινότητας, ιδιαίτερη σημασία δίνεται ήδη σε σχέδια και προγράμματα που χρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία και τα άλλα κοινοτικά ταμεία. Η πρόσφατη καθιέρωση διακανονισμών σε σταθερή βάση για το στενό συντονισμό όλων των λειτουργιών που γίνονται υπό την αιγίδα των διαρθρωτικών ταμείων θα συμβάλει σαφώς σε μεγάλο βαθμό στο να λαμβάνονται πλήρως υπόψη οι περιβαλλο-

ντικές ανάγκες. Στο πλαίσιο αυτών των διακανονισμών συντονισμού, η Επιτροπή ασχολείται ήδη με τη διαμόρφωση ουσιαστικών εσωτερικών διαδικασιών για να διασφαλιστεί ότι οι απαιτήσεις περιβάλλοντος ενσωματώνονται στις διαδικασίες εκτίμησης και έγκρισης προτάσεων που αφορούν κάθε προσπάθεια που πρόκειται να χρηματοδοτηθεί από αυτά τα ταμεία. Οι διαδικασίες αυτές θα βασιστούν στενά στην οδηγία (85/337/ΕΟΚ) για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον (1). Θα προβλέπουν επίσης την υποχρέωση διενέργειας, σ' ορισμένες περιπτώσεις, εκτιμήσεων των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Όταν οι διαδικασίες αυτές θα καθιερωθούν για τις πολιτικές της Κοινότητας, η Επιτροπή θα εξετάσει το θέμα της ευρύτερης εφαρμογής τους και θα υποβάλει σχετικές προτάσεις.

2.3.5. Εντούτοις, η εκτίμηση από περιβαλλοντική άποψη των αναπτυξιακών προτάσεων δεν αρκεί από μόνη της για τη διασφάλιση της αναγκαίας ένταξης των απαιτήσεων περιβάλλοντος στις πολιτικές που υπάρχουν σ' άλλους τομείς. Για να καταδειχθεί η φύση των πρωτοβουλιών που πρέπει να αναληφθούν προκειμένου να υπάρξει πλήρως ενσωμάτωση αυτών των απαιτήσεων στο σχεδιασμό και την εφαρμογή οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων στην Κοινότητα, οι παράγραφοι που ακολουθούν αναφέρουν τις προθέσεις της Επιτροπής σχετικά με τις πολιτικές σε συγκεκριμένους τομείς όπου, κατά την άποψη της Επιτροπής, είναι αναγκαίο να αναληφθούν ειδικές δράσεις.

2.3.6. *Γεωργία* — Το θαυμαστό τοπίο της Ευρώπης έχει διαμορφωθεί και διαπλαστεί από τη γεωργία ανά τους αιώνες. Εντούτοις, η ανάπτυξη σύγχρονων μεθόδων καλλιέργειας θέτει προβλήματα που απαιτούν άμεση επίλυση. Η ακατάλληλη χρήση της γης βλάπτει την ποιότητα του τοπίου και τις περιοχές που παρουσιάζουν ειδικό ενδιαφέρον και χρειάζονται προστασία. Η άτοπη χρήση χημικών ουσιών και η ανεξέλεγκτη διάθεση γεωργικών αποβλήτων ρυπαίνουν τα ύδατα και προσβάλλουν την άγρια χλωρίδα και πανίδα. Η Επιτροπή έχει ήδη ανακοινώσει τις αρχικές της πορτάσεις (μετά τη δημοσίευση του πράσινου βιβλίου της για τις «προοπτικές της κοινής γεωργικής πολιτικής» (2) και την ανακοίνωση που ακολούθησε «Ένα μέλλον για την ευρωπαϊκή γεωργία» (3) για να διασφαλιστεί ότι στη γεωργική πολιτική και την εφαρμογή της στην Κοινότητα θα καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για το σεβασμό του περιβάλλοντος και την προστασία της ανεκτίμητης κληρονομιάς σε τοπία και είδη. Οι προτάσεις αυτές εστιάζονται σε μέτρα «για την υποστήριξη της γεωργίας σε περιοχές όπου είναι αναγκαίο για το σχεδιασμό της χρήσης των γαιών, τη διατήρηση της κοινωνικής ισορροπίας και την προστασία του περιβάλλοντος και του τοπίου» και στην ανάγκη «να συνειδητοποιήσουν σε μεγαλύτερο βαθμό οι αγρότες τα προβλήματα του περιβάλλοντος».

2.3.7. Η Επιτροπή έχει επίσης αποσαφηνίσει, στο έγγραφο COM(85) 750, την άποψή της ότι, για να καθιερωθεί γνήσια ισορροπία μεταξύ της γεωργικής ανάπτυξης και των, μερικές φορές, ασυμβίβαστων αναγκών προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, είναι αναγκαίο να αναληφθούν ορισμένες ενέργειες σχετικά, ιδίως, με τη χρήση των γεωργοχημικών ουσιών, την κατεργασία των γεωργικών αποβλήτων και την προστασία ειδών, διοτόπων και τοπίων. Όσον αφορά τα μεγάλης κλίμακας γεωργικά και δασοκομικά σχέδια και προγράμματα, η Επιτροπή έχει επανειλημμένα στο παρελθόν ξεκαθαρίσει ότι θα απαιτεί τη διενέργεια εκτιμήσεων των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Όπως αναφέρεται στην πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο σχετικά με την κοινοτική δράση στο δασονομικό τομέα (4), μια αύξηση των δασικών περιοχών της Κοινότητας είναι επιθυμητή για πολλούς λόγους, συμπεριλαμβανομένης της συμβολής που αυτό θα μπορούσε να έχει στην προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, Για όλα αυτά τα θέματα η Επιτροπή θα υποβάλει κατάλληλες προτάσεις το γρηγορότερο δυνατον.

2.3.8. Επιπλέον, η συστηματική παρακολούθηση του μαρασμού (die-bakc) των δασών αποτελεί ουσιαστικό συνοδευτικό μέτρο των μέτρων για τον έλεγχο της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Προτάσεις σχετικά μ' αυτό (και για τον έλεγχο των πυρκαϊών στα δάση) έχουν υποβληθεί εδώ και καιρό στο Συμβούλιο και η Επιτροπή προβάλλει επίμονα την ανάγκη της γρήγορης έγκρισής τους.

2.3.9. *Βιομηχανία* — Η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών θεμάτων στη βιομηχανική πολιτική πρέπει να αντιμετωπιστεί σε πολύ ευρύτερο πλαίσιο από την απλή πρόληψη ή τον απλό έλεγχο της ρύπανσης και τις διαδικασίες εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Τα θέματα περιβάλλοντος πρέπει να επηρεάσουν τόσο τη θέση και το σχεδιασμό των βιομηχανικών εγκαταστάσεων όσο και την επιλογή από τη βιομηχανία των προϊόντων και των μεθόδων παραγωγής καθώς και την προσέγγιση που ακολουθεί για τη διαχείριση των αποβλήτων της. Αντίστοιχα, ο ρόλος της βιομηχανίας δημιουργεί την υλική ευημερία που μεταξύ άλλων καθιστά δυνατές τις αναγκαίες επενδύσεις για το περιβάλλον και οι βελτιώσεις που έχουν γίνει πρέπει να αναγνωριστούν.

2.3.10. Η σαφής πολιτική της Επιτροπής είναι να καταρτιστούν προτάσεις για τη νομοθεσία προστασίας του περιβάλλοντος σε στενές διαβουλεύσεις με τη βιομηχανία. Ένας περαιτέρω στόχος είναι, όποτε αυτό είναι δυνατόν, να παρέχεται έγκαιρη προειδοποίηση για τις πιθανές αλλαγές στη νομοθεσία με τις οποίες θα καθορίζονται αυστηρότερα πρότυπα ή αυστηρότερες απαιτήσεις για το περιβάλλον, ώστε να δίνεται στη βιομηχανία επαρκές χρονικό περιθώριο για να προσαρμοσθεί και να μπορέσει να λάβει υπόψη της τα νέα πρότυπα για τις επενδύσεις, την πολιτική της και το σχεδιασμό των προϊόντων της στο μέλλον.

(1) ΕΕ αριθ. L 175 της 6. 7. 1985.
(2) Έγγρ. COM(85) 333 της 13. 7. 1985.
(3) Έγγρ. COM(85) 750 της 18. 12. 1985.
(4) Έγγρ. COM(86) 26 της 31. 1. 1986.

2.3.11. Με τη νομοθεσία όμως δεν κλείνει το θέμα. Είναι προφανές ότι τα πρότυπα για το περιβάλλον θα γίνουν προοδευτικά αυστηρότερα και ότι η απαίτηση του κοινού για βελτιωμένη ποιότητα περιβάλλοντος θα βαίνει αύξουσα. Είναι κατά συνέπεια υψίστης σημασίας το να αναλαμβάνει η βιομηχανία, με δική της πρωτοβουλία και για το δικό της συμφέρον, όλο και περισσότερες ενέργειες προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών θεμάτων στις πολιτικές και στις λειτουργικές της διαδικασίες και πρακτικές. Πολλές βιομηχανικές εταιρείες έχουν ήδη επιτελέσει σημαντικές προόδους προς αυτήν την κατεύθυνση, ενώ το ίδιο ισχύει και για ορισμένες τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες κλπ. Εντούτοις, η αναγκαία πλήρης ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων σε όλες τις οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες δεν θα επιτευθεί αν δεν γενικευθεί αυτή η προσέγγιση. Για το σκοπό αυτό η Επιτροπή θα ασχοληθεί, κατά τη διάρκεια του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος, σε στενή συνεννόηση με τη βιομηχανία, με τη διαμόρφωση κατάλληλων κατευθυντήριων γραμμών και δεοντολογικών κωδίκων, προκειμένου να ενισχυθεί αυτή η αντιμετώπιση όσο γίνεται ταχύτερα.

2.3.12. Ενεργώντας μ' αυτόν τον τρόπο, είναι απαραίτητο να αναγνωριστεί ότι η ανάγκη για ολοένα αυστηρότερα πρότυπα θέτει τα σοβαρότερα προβλήματα για τις παλαιότερες βιομηχανίες που βρίσκονται υπό αναδιάρθρωση και διαθέτουν πολλές πεπαλαιωμένες εγκαταστάσεις. Αντίθετα, μερικές από τις νέες βιομηχανίες που τις αντικαθιστούν κάνουν χρήση τεχνολογιών που εισάγουν καινοτομίες και που είναι, από τη φύση τους, λιγότερο ρυπαίνουσες και ενοχλητικές για το περιβάλλον σε σχέση με ορισμένες παλαιές τεχνολογίες τις οποίες αντικαθιστούν. Επίσης, μερικές από τις τεχνολογίες που εισάγουν καινοτομίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και χρησιμοποιούνται από τις βιομηχανίες διαχείρισης περιβάλλοντος (όπως ο εξοπλισμός ελέγχου της ρύπανσης), συνδυάζοντας μ' αυτόν τον τρόπο τη βελτιωμένη διαχείριση του περιβάλλοντος και την τεχνολογική καινοτομία.

2.3.13. Άσχετα με το κατά πόσο είναι εύκολο για μια συγκεκριμένη βιομηχανία να ανταποκριθεί στην απαίτηση για αυστηρότερα πρότυπα περιβάλλοντος, η Επιτροπή έχει την πεποίθηση ότι, γενικά, η ανταγωνιστικότητα της κοινοτικής βιομηχανίας σε παγκόσμιο επίπεδο κατά τη δεκαετία του '90 θα εξαρτηθεί μερικά από το κατά πόσο τα προϊόντα της θα ανταποκρίνονται σε πρότυπα περιβάλλοντος τουλάχιστον τόσο αυστηρά όσο εκείνα των ανταγωνιστών της. Αν δεν σημειωθεί πρόοδος αυτού του είδους, οι παραγωγοί της Κοινότητας θα χάσουν μερίδα της αγοράς όχι μόνο στις διεθνείς αγορές, αλλά και στην εσωτερική αγορά. Εξάλλου, πρέπει να αναγνωριστεί ότι η ρύπανση αντιπροσωπεύει μια σπατάλη πόρων και συχνά συμβαδίζει με απαρχαιωμένες τεχνολογίες. Και για τα δύο αυτά θέματα έχει σημασία η επιβολή αυστηρών περιβάλλοντος κατά την εναπομένουσα περίοδο της δεκαετίας του '80, πράγμα που μακροπρόθεσμα θα τονώσει την τεχνολογική καινοτομία, προκειμένου να τα ικανοποιήσει, θα προστατεύσει τις αγορές και τις θέσεις εργασίας. Τα πρότυπα αυτά που βρίσκονται στο στάδιο της διαμόρφωσης θα αποτελέσουν πραγματική πρόκληση για τη βιομηχανία, προσφέροντας παράλληλα ουσιαστικές ευκαιρίες ανάπτυξης.

2.3.14 Τα αυστηρότερα πρότυπα περιβάλλοντος παρέχουν κατά τα φαινόμενα ευκαιρίες ανάπτυξης, ιδίως για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Η Κοινότητα έχει αναγνωρίσει τη σημασία αυτών των εταιρειών για την οικονομική ανάπτυξη και την ανάπτυξη της απασχόλησης στην Ευρώπη. Οι πολύ ειδικές απαιτήσεις σχετικά με την εξέλιξη των προϊόντων, την καινοτομία και τις μεθόδους παραγωγής που προκύπτουν από τα αυστηρότερα πρότυπα περιβάλλοντος φαίνεται ότι ικανοποιούνται, κυρίως από τις μικρότερης κλίμακας εταιρείες που διαθέτουν την αναγκαία για το σκοπό αυτό ευκαμψία. Η δημιουργία και η ανάπτυξη μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, που είναι απόρροια αυτού, θα αποτελέσει σημαντική συνεισφορά στην ευρωπαϊκή οικονομία κατά τα επόμενα χρόνια. Παράλληλα όμως, οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις δεν είναι δυνατόν να εξαιρεθούν από την υποχρέωση συμμόρφωσης με τα ολοένα και αυστηρότερα πρότυπα περιβάλλοντος παρά τις δυσκολίες που ενδεχόμενα συναντούν για να το επιτύχουν. Σε μερικές περιπτώσεις είναι ίσως αναγκαίο να ενισχυθούν αυτές οι εταιρείες από τις δημόσιες αρχές προκειμένου να προβούν στις επενδύσεις που απαιτούνται για την ικανοποίηση αυτών των προτύπων. Ταυτόχρονα, είναι καθήκον των νομοθετών, τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, να λαμβάνουν υπόψη τους τις δαπάνες που βαρύνουν αυτές τις επιχειρήσεις εξαιτίας της νομοθεσίας. Τα υψηλής προστασίας πρότυπα περιβάλλοντος πρέπει να επιτευχθούν με το λιγότερο γραφειοκρατικό και τον περισσότερο αποδοτικό) τρόπο.

2.3.15 *Πολιτική ανταγωνισμού* — Σε αναγνώριση της σημασίας τους για την εξυπηρέτηση του κοινού ευρωπαϊκού συμφέροντος έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή, ήδη από το 1974, κρατικές ενισχύσεις, με ορισμένες προϋποθέσεις που αποβλέπουν στην προώθηση της προστασίας του περιβάλλοντος. Ο στόχος της έγκρισης περιορισμένων κρατικών ενισχύσεων για το σκοπό αυτό είναι η προώθηση της εφαρμογής κανονισμών που εξασφαλίζουν αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος και η προσαρμογή της βιομηχανίας με βάση τις διατάξεις τους καθώς και η ενδεχόμενη προώθηση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Η ισχύς των παρόντων κανονισμών που διέπουν αυτές τις ενισχύσεις λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1986, ενώ η Επιτροπή εξετάζει τις δυνατότητες παράτασής της.

2.3.16. *Περιφερειακή πολιτική* — Μια από τις σημαντικότερες πολιτικές της Κοινότητας είναι η πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης με την οποία επιδιώκεται η ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης των περιοχών της Κοινότητας που είναι λιγότερο αναπτυγμένες ή μειονεκτούν από οικονομική άποψη και, κατά συνέπεια, η ενίσχυση της σύγκλισης των οικονομιών. Πολλά από τα έργα που χρηματοδοτούνται από το περιφερειακό ταμείο είναι μεγάλης σχετικά κλίμακας έργα υποδομής, ενώ σε πολλές από τις περιοχές που ενισχύονται περιλαμβάνονται σημαντικές ή ευαίσθητες από περιβαλλοντική άποψη ζώνες. Κατά συνέπεια, η ενσωμάτωση των απαιτήσεων περιβάλλοντος στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών και προγραμμάτων (καθώς και των μεμονωμένων έργων) περιφερειακής ανάπτυξης έχει ιδιαίτερη σημασία. Οι διαδικασίες που προαναφέρονται στην παράγραφο 2.3.4 πρέπει να διασφαλίσουν με ικανοποιητικό τρόπο αυτήν την ενσωμάτωση.

2.3.17. Εντούτοις, η αλληλεπίδραση μεταξύ περιφερειακής πολιτικής και πολιτικής περιβάλλοντος υπερβαίνει τα όρια αυτής της ουσιαστικά προληπτικής θεώρησης. Μεταξύ των οικονομικά λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών της

Κοινότητας είναι δυνατόν να παρουσιαστούν περιπτώσεις κατά τις οποίες οι αναγκαίες βελτιώσεις της ποιότητας του περιβάλλοντος μπορούν να καθυστερήσουν εξαιτίας των χρηματοοικονομικών επιπτώσεών τους στις υπάρχουσες επιχειρήσεις. Επιπλέον, σ' ορισμένες περιοχές της Κοινότητας, οι δημόσιες αρχές αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα για την εφαρμογή των κοινοτικών μέτρων, ιδίως όσον αφορά τη δημιουργία βασικής περιβαλλοντικής υποδομής. Για να ξεπεραστούν αυτές οι δυσκολίες η Επιτροπή πρόκειται να υποβάλει πρόταση για ένα κοινοτικό πρόγραμμα, στο πλαίσιο του περιφερειακού ταμείου, που θα αποβλέπει στην ενίσχυση των μειονεκτικών περιοχών της Κοινότητας για την εφαρμογή των κοινοτικών οδηγιών σχετικά με το περιβάλλον. Μ' αυτόν τον τρόπο θα προωθηθούν τόσο η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη σ' αυτές τις περιοχές όσο και η κοινοτική πολιτική περιβάλλοντος. Περαιτέρω αναφορά σχετικά μ' αυτήν την πρόθεση, που ανακοινώθηκε στο έγγραφο COM(86) 76, γίνεται στα σημεία 2.5.4 και 5.4.6. Η Επιτροπή ελπίζει να είναι σε θέση να υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 1987. Σύμφωνα με το ψήφισμα του Συμβουλίου της 17ης Φεβρουαρίου 1983, με το οποίο εγκρίνεται το τρίτο κοινοτικό πρόγραμμα σε θέματα περιβάλλοντος (1), η Επιτροπή έχει την πρόθεση να καθοδηγηθεί, μεταξύ άλλων, από την ανάγκη να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικές οικονομικές και οικολογικές συνθήκες και οι διαφορετικές διαρθρώσεις που υπάρχουν στην Κοινότητα.

2.3.18. *Ενέργεια* — Η παραγωγή ενέργειας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη χρήση ορυκτών καυσίμων και κατά συνέπεια η ενεργειακή πολιτική έχει αναπόφευκτα σχέση με τα θέματα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Αντίστοιχα, οι απαιτήσεις περιβάλλοντος επηρεάζουν το ενεργειακό κόστος και την ανταγωνιστική θέση των διαφόρων πηγών ενέργειας. Η ισόρροπη επιδίωξη της επίτευξης των στόχων της ενεργειακής πολιτικής και της πολιτικής για το περιβάλλον έχει λοιπόν ιδιαίτερη σημασία, όπως αναφέρεται στην πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής για τους νέους ενεργειακούς στόχους της Κοινότητας (2). Η διατήρηση της ενέργειας και οι εναλλακτικές μη ορυκτές πηγές ενεργείας θα συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας του αέρα. Υπάρχουν τεχνολογίες που μπορούν να επιτύχουν με λογικό κόστος σημαντική μείωση των ρυπαίνουσων εκπομπών από σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής που χρησιμοποιούν ορυκτά καύσιμα. Αυτό έχει ληφθεί υπόψη στις προτάσεις της Επιτροπής για τη μείωση των εκπομπών από μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης (βλέπε τμήμα 4.1.4).

2.3.19. Η ασφαλής χρησιμοποίηση της πυρηνικής ενέργειας στο πλαίσιο της Κοινότητας θα συζητηθεί αναμφίβολα πλήρως κατά τη διάρκεια της εκτεταμένης ανασκόπησης που γίνεται τώρα, όπως γνωστοποιήθηκε στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο σχετικά με τη συνέχεια που δίνεται στο πρόσφατο ατύχημα του Τσέρνομπιλ (3). Στο πλαίσιο αυτής της ανασκόπησης θα εξεταστούν ορισμένα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και θα υποβληθούν κατάλληλες προτάσεις [Βλέπε σημεία 4.1.7, 4.2.2, 4.3.8, 5.3.7 και 7.1.6 (δεύτερη περίπτωση)]. Θα αφορούν τη δυνατότητα εφαρμογής σε πυρηνικές εγκαταστάσεις προσεγγίσεων που αναπτύχθηκαν για τη μη πυρηνική βιομηχανία όσον αφορά τα πρότυπα για τις εκπομπές και τα κριτήρια ασφαλείας: καταβύθιση των αποβλήτων στη θάλασσα, και τη μεταφορά επικίνδυνων υλικών (συμπεριλαμβανομένων των πυρηνικών υλικών).

2.3.20. Επιχειρώντας μια προβολή στο μέλλον είναι σαφές ότι θα μπορούσαν να προκύψουν δυσεπίλυτα προβλήματα από τη χρήση των ορυκτών καυσίμων εφόσον αποδειχθεί ότι (όπως φοβούνται ορισμένοι επιστήμονες) η αύξηση του επιπέδου του διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα και το «φαινόμενο θερμοκηπίου» θα έχουν σοβαρές επιπτώσεις στο κλίμα και στην γεωργική παραγωγικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο. Η Κοινότητα πρέπει ήδη να εξετάζει τις πιθανές λύσεις και τις εναλλακτικές ενεργειακές στρατηγικές για την περίπτωση που η περαιτέρω επιστημονική έρευνα θα επιβεβαίωνε την πιθανότητα αυτών των επιπτώσεων. Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις εργασίες της σ'αυτό το πλαίσιο.

2.3.21. Γενικά, λοιπόν, είναι προφανές ότι όλες οι ενέργειες που αναλαμβάνονται στον τομέα της ενεργειακής πολιτικής πρέπει να εξετάζονται από περιβαλλοντική καθώς και από οικονομική άποψη (και αντίστροφα). Έχει ήδη επιτευχθεί ένα επίπεδο ενοποίησης αλλά, όπως αναφέρθηκε, μπορεί να προκύψουν ουσιαστικά προβλήματα στο μέλλον. Η διαχείριση των πυρηνικών αποβλήτων, που είναι το θέμα ενός ερευνητικού προγράμματος της Κοινότητας καθώς και ενός κοινοτικού σχεδίου δράσης (1988—1992) παραμένει βασικό ζήτημα περιβαλλοντικής μέριμνας. Είναι αναγκαίο να ενισχυθεί η κοινοτική πολιτική, με βάση τα αποτελέσματα των μέχρι τώρα εργασιών, ιδίως στο πλαίσιο των ερευνητικών προγραμμάτων της Κοινότητας, με στόχο την ανάπτυξη σαφών προσανατολισμών ή κατευθυντηρίων γραμμών σε κοινοτικό επίπεδο για τη διάθεση αυτών των αποβλήτων.

2.3.22. *Εσωτερική αγορά* — Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς μέχρι το 1992 αποτελεί ανειλημμένη κοινοτική υποχρέωση και μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κοινότητα. Για την επίτευξη αυτού του στόχου απαιτείται η ενεργός υποστήριξη και συνδρομή όλων των άλλων κοινοτικών πολιτικών. Στον τομέα της πολιτικής για το περιβάλλον η βασική ενδεχόμενη επίπτωση της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς

(1) ΕΕ αριθ. C 46 της 17. 2. 1983.

(2) Έγγρ. COM(85) 245 της 28. 5. 1986.

(3) Έγγρ. COM(86) 327 της 12. 6. 1986.

σχετίζεται με τα πρότυπα των προϊόντων. Σε σημαντικές περιπτώσεις, τα εθνικά πρότυπα είναι δυνατόν να διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό, ιδίως όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος. Είναι βασικό στην περίπτωση αυτή να αναζητηθεί, σε αρχικό στάδιο και σε κοινοτικό επίπεδο, κάθε εναρμόνιση αυτών των προτύπων που θα ήταν αναγκαία για περιβαλλοντικούς λόγους. Στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη θεσπίζεται ότι η προσέγγιση των νομοθεσιών για την προστασία του περιβάλλοντος θα βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας (βλέπε σημείο 1.5). Η Επιτροπή θα υποβάλει κατάλληλες προτάσεις κατά τη διάρκεια του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος από τώρα έως το 1992.

2.3.23. *Μεταφορές* — Η αλληλεπίδραση μεταφορών και περιβάλλοντος καλύπτει μεγάλο φάσμα. Οι μεταφορές, με την ευρεία έννοια του όρου, βρίσκονται στη βάση πολλών περιβαλλοντικών προβλημάτων (θόρυβος, ρύπανση του αέρα, επιπτώσεις στο τοπίο κλπ.) αλλά μπορούν επίσης να συμβάλουν άμεσα και θετικά στη δημιουργία ή τη βελτίωση του περιβάλλοντος σ' ορισμένες περιπτώσεις. Η βελτίωση της δυνατότητας πρόσβασης ενισχύει τις ευκαιρίες που παρέχονται στους ανθρώπους να επισκεφθούν και να εκτιμήσουν σημαντικές από περιβαλλοντική άποψη περιοχές. Άλλωστε, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ένα άσχημα σχεδιασμένο μεταφορικό δίκτυο μπορεί να είναι καταστροφικό για την ποιότητα του περιβάλλοντος. Σημαντικό θέμα είναι και η βελτίωση των οχημάτων ώστε να γίνουν περισσότερο αποδεκτά από περιβαλλοντική άποψη. Για το σκοπό αυτό έχουν ήδη αναληφθεί ενέργειες που βρίσκονται σ' εξέλιξη όπως αναφέρεται αλλού. Η κύρια υποδομή των μεταφορών απαιτεί εντούτοις ιδιαίτερη προσοχή με στόχο την ελαχιστοποίηση των δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον και τη μεγιστοποίηση του οφέλους. Σ' όλες ουσιαστικά τις περιπτώσεις θα υπόκειται φυσικά σε εκ των προτέρων εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον σύμφωνα με την οδηγία 85/337/ΕΟΚ. Η Επιτροπή θα διασφαλίσει ότι θα δίνεται διαρκώς μεγαλύτερη προσοχή σ' όλες αυτές τις αλληλεπιδράσεις των οποίων η σημασία θα αυξάνει, δεδομένης ιδίως της νέας ρύμης για την ανάπτυξη της κοινής πολιτικής των μεταφορών.

2.3.24. *Τουρισμός* — Αντίστοιχα, οι επιπτώσεις του τουρισμού στο περιβάλλον και αντίστροφα είναι ένα θέμα μεγάλου ενδιαφέροντος, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της ανάγκης να διατηρηθεί και να βελτιωθεί η ποιότητα της φυσικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης.

2.3.25. *Κοινωνική πολιτική* — Πρέπει να αναγνωριστεί ο ουσιαστικός ρόλος που διαδραματίζει η πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής. Υπάρχουν πολλοί δεσμοί ειδικά στον τομέα της προστασίας του εργαζομένου, της επαγγελματικής εκπαίδευσης και των γενικών συνθηκών εργασίας. Το όλο πεδίο της εκπαίδευσης σε ειδικότητες που έχουν σχέση με το περιβάλλον και ο βαθμός στον οποίο οι πολιτικές για το περιβάλλον μπορούν να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας (βλέπε σημείο 2.4.6 και 2.4.7) έχουν σαφή σχέση με την κοινωνική πολιτική. Η εφαρμογή, λοιπόν, της κοινωνικής πολιτικής και των προγραμμάτων δράσης σε θέματα περιβάλλοντος πρέπει να γίνεται με όσο το δυνατόν περισσότερο συντονισμένο τρόπο. Ίσως χρειαστεί να αναληφθούν νέες ενέργειες στον τομέα της πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος, με ιδιαίτερη σημασία για την κοινωνική πολιτική, ειδικά όσον αφορά τα καθήκοντα καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις εκείνων που είναι υπεύθυνοι στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις για την ορθή εφαρμογή των κανονισμών που αποβλέπουν στην προστασία του περιβάλλοντος.

2.3.26. *Προστασία των καταναλωτών* — Η δράση στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών έχει να προσθέσει στην περιβαλλοντική διάσταση μια σημαντική δυναμικότητα και μ' αυτόν τον τρόπο να υποστηρίξει την κοινοτική πολιτική περιβάλλοντος. Στα προγράμματα για την εκπαίδευση και την πληροφόρηση των καταναλωτών, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι πλευρές των προϊόντων και των υπηρεσιών που έχουν σχέση τόσο με το περιβάλλον όσο και με τους καταναλωτές. Στη δικαιολογημένη έμφαση που δίνεται για την ασφάλεια των προϊόντων, πχ. στον τομέα των καλλυντικών, ενυπάρχει επίσης μια περιβαλλοντική διάσταση, καθώς άλλωστε και στα χαρακτηριστικά θέματα που ενδιαφέρουν τον καταναλωτή, όπως η ποιότητα του πόσιμου νερού και ο σχεδιασμός και η διάρκεια ζωής των προϊόντων. Η Επιτροπή θα προχωρήσει σ' ενέργειες για τη διασφάλιση του στενότερου συντονισμού των πολιτικών σ' αυτούς τους τομείς.

2.3.27. *Συνεργασία για την ανάπτυξη* — Μεγάλη σημασία αποδίδεται στην ενσωμάτωση των απαιτήσεων περιβάλλοντος στα αναπτυξιακά προγράμματα της Κοινότητας. Κι αυτό γιατί πολλά από τα προβλήματα του τρίτου κόσμου είναι στην ουσία προβλήματα περιβάλλοντος. Οι πολιτικές που ευθέως επιδιώκουν την προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος καθώς και τη δημιουργία των προϋποθέσεων για σταθερή οικονομική ανάπτυξη είναι λοιπόν αναγκαίες εφόσον επιχειρείται η αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν σχέση με την ανάπτυξη.

2.3.28. *Γενικά* — Γενικά η Επιτροπή θα επιδιώξει να διασφαλίσει ότι θα γίνουν ενέργειες προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης των απαιτήσεων περιβάλλοντος στο σχεδιασμό και την εφαρμογή όλων των οικονομικών, βιομηχανικών, γεωργικών και κοινωνικών πολιτικών όπως ζητήθηκε κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και αναφέρεται στο σημείο 2.3.1. Αρχικά, όπως σημειώνεται στο σημείο 2.3.2, οι προσπάθειες θα στραφούν προς τις κοινοτικές πολιτικές. Για το σκοπό αυτό η Επιτροπή θα προχωρήσει στη διαμόρφωση εσωτερικών διαδικασιών και πρακτικών ώστε να διασφαλιστεί ότι η εν λόγω ενσωμάτωση των παραμέτρων που έχουν σχέση με το περιβάλλον θα γίνεται μηχανιστικά σ' όλες τις πολιτικές που καλύπτουν τους άλλους τομείς. Η Επιτροπή θα καταβάλλει επίσης προσπάθειες, κατά τη διάρκεια του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος, για τη διαμόρφωση κατευθυντήριων γραμμών, διαδικασιών και άλλων μέσων που θα ήταν δυνατόν να συμβάλουν σε μια ανάλογη ενσωμάτωση στο επίπεδο των πολιτικών που εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη, τόσο μέσω δημόσιων όσο και μέσων ιδιωτικών οικονομικών φορέων.

2.4. **Πλευρές των ενεργειών και των πολιτικών για το περιβάλλον που έχουν σχέση με την οικονομία και την απασχόληση**

2.4.1. Τα μέτρα για το περιβάλλον αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της κοινοτικής οικονομικής δραστηριότητας, γιατί η προστασία που περιβάλλοντος βελτιώνει την ποιότητα της ζωής και περιφρουρεί τους φυσικούς πόρους, κάνοντας μ' αυτόν τον τρόπο δυνατό να αντληθούν πλήρως τα οφέλη από την οικονομική δραστηριότητα, με τη μορφή καλύτερων σχεδίων οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης, με συνακόλουθες ευεργετικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας. Η Επιτροπή, εντούτοις, συνειδητοποιεί τις δυσκολίες για την κατάρτιση ενός ισολογισμού των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων στην απασχόληση από τις ενέργειες και τις πολιτικές για το περιβάλλον. Για να είναι έγκυρος ένας τέτοιος ισολογισμός, είναι βασικό να λαμβάνονται πλήρως υπόψη στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων τα οφέλη (καθώς και το κόστος) των μέτρων για το περιβάλλον, άσχετα με το αν είναι μετρητέα σε χρήμα.

2.4.2. Σ' αυτό το πλαίσιο έχει μεγάλη σημασία να προβλεφθεί, μεταξύ άλλων, στις τροποποιήσεις της Συνθήκης της Ρώμης που συμφωνήθηκαν από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, ότι στις κοινοτικές ενέργειες για το περιβάλλον θα λαμβάνεται υπόψη το δυνητικό όφελος και κόστος από την ύπαρξη ή την απουσία δράσης. Η Επιτροπή θα επιδιώξει την ανάπτυξη μεθόδων εκτίμησης που θα διευκολύνουν αυτό το έργο και που θα διασφαλίσουν, όσο γίνεται, την προετοιμασία μιας κατάλληλης ανάλυσης κόστους-οφέλους που θα χρησιμεύσει ως βάση για τις προτάσεις σε θέματα περιβάλλοντος.

2.4.3. Στις εκτιμήσεις αυτές θα πρέπει να λαμβάνονται σαφώς υπόψη τόσο οι βραχυπρόθεσμες όσο και οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις. Η Επιτροπή αναγνωρίζει βέβαια ότι το κέρδος της οικονομίας από την επιδίωξη της ικανοποίησης αυστηρών απαιτήσεων περιβάλλοντος δεν θα είναι άμοιρο κόστους βραχυπρόθεσμα. Σε μερικές περιπτώσεις, λοιπόν, είναι δυνατόν να προκύψουν βραχυπρόθεσμα προβλήματα όσον αφορά τη χρηματοδότηση και την ανταγωνιστικότητα. Σ' άλλες περιπτώσεις ο ρυθμός απόδοσης των επενδύσεων θα είναι τέτοιος ώστε θα υπάρξει βραχυπρόθεσμα οικονομικό (και περιβαλλοντικό) κέρδος. Σ' άλλες πάλι περιπτώσεις το βραχυπρόθεσμο κόστος της εφαρμογής των μέτρων για το περιβάλλον είναι δυνατόν να αντισταθμιστεί από το μακροπρόθεσμο οικονομικό κέρδος (εφόσον πχ. υπάρξει το ερέθισμα για την ανάπτυξη και χρησιμοποίηση οικονομικότερων τεχνολογικών ή ένα ανταγωνιστικό κέρδος στις αγορές με την εφαρμογή αυστηρών κανονισμών για το περιβάλλον).

2.4.4. Ακόμα και αν τα οικονομικά οφέλη που αναμένονται από τα μέτρα για το περιβάλλον δεν είναι δυνατόν να προκύψουν παρά μόνο μακροπρόθεσμα, υπάρχουν υγιείς περιβαλλοντικοί και οικονομικοί λόγοι που στηρίζουν την αναγκαιότητα πραγματοποίησης των επενδύσεων. Ο ΟΟΣΑ είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι «τα οφέλη που προέκυψαν από τα μέτρα για το περιβάλλον (συμπεριλαμβανομένου του κόστους των ζημιών που αποφεύχθηκαν) υπήρξαν, γενικά ανώτερα από το κόστος τους». Σ' όλες τις περιπτώσεις, είναι σημαντικό να υπολογίζεται και να υπάρχει διαθέσιμο για συγκρίσεις, το κόστος των ζημιών που προκύπτουν από την παράλειψη της ανάληψης δράσης στον τομέα του περιβάλλοντος.

2.4.5. Έχει εντούτοις σημασία να κατανοηθεί ότι το βραχυπρόθεσμο κόστος που προκύπτει από την καθιέρωση νέων προτύπων περιβάλλοντος μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα ορισμένων επιχειρήσεων που πρέπει να συμμορφωθούν μ' αυτά. Αυτό πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα όχι μόνον όσον αφορά το είδος και το επίπεδο των προτύπων περιβάλλοντος που πρόκειται να καθιερωθούν αλλά και όσον αφορά το χρονονοδιάγραμμα της εφαρμογής τους. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα επιδιώξει, κατά τη διαμόρφωση των μέτρων για το περιβάλλον, να διασφαλιστεί ότι οι στόχοι και τα μέσα θα αποσαφηνιστούν στη βιομηχανία και ότι θα δοθεί στις επιχειρήσεις ένα λογικό χρονικό διάστημα για να προσαρμοστούν στα νέα πρότυπα. Η προσαρμογή στα νέα πρότυπα περιβάλλοντος είναι δυνατόν σ' ορισμένες περιπτώσεις να διευκολυνθεί με χρηματοδοτική στήριξη (βλέπε σημείο 2.5).

2.4.6. Όσον αφορά την απασχόληση, η Επιτροπή υποστηρίζει σαφώς την άποψη ότι μια ενισχυμένη πολιτική περιβάλλοντος θα έχει γενικά θετικές επιπτώσεις στη δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω της υποδομής και των επενδύσεων για το περιβάλλον και μέσω της παραγωγής νέων προϊόντων που συνδέονται άμεσα με τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος. Ακόμα και αν σ' ορισμένες περιπτώσεις, όπου οι κανονισμοί για το περιβάλλον αυξάνουν το βιομηχανικό κόστος, είναι δυνατόν να υπάρξουν βραχυπρόθεσμα αρνητικές συνέπειες για την απασχόληση, υπάρχουν πολλές ενδείξεις ότι, στο παρελθόν, οι πολιτικές γιά το περιβάλλον είχαν οριακά θετικές επιπτώσεις στο σύνολο της απασχόλησης. Αυτό που είναι βέβαιο είναι ότι υπάρχουν πολλά μέτρα για το περιβάλλον που μπορούν να έχουν, άμεσα και έμμεσα, θετικές επιπτώσεις στη δημιουργία θέσεων εργασίας (όπως αυτά με τα οποία επιχειρείται η αντιμετώπιση της υποβάθμισης του κέντρου των πόλεων ή η επαναχρησιμοποίηση εγκαταλελειμμένων γαιών ή η αποκατάσταση των ζημιών στο τοπίο σε περιοχές φυσικής ομορφιάς) που έχουν όμως, μέχρι τώρα, εφαρμοστεί με ακατάλληλο τρόπο. Γενικά, η διάρθρωση των μέτρων για το περιβάλλον πρέπει να είναι τέτοια ώστε οι επιπτώσεις τους στην απασχόληση να είναι όσο μικρότερες γίνεται.

2.4.7. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή πρόκειται σύντομα να προτείνει ένα πενταετές πρόγραμμα, για το σύνολο της Κοινότητας, σχετικά με «σχέδια επίδειξης» σ' όλα τα κράτη μέλη, που αποβλέπει στο να καταδείξει το πώς οι ενέργειες σε θέματα περιβάλλοντος και η εφαρμογή των πολιτικών για το περιβάλλον μπορούν να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας καθώς και ένα ευρύτατο σύνολο εμπειριών και πληροφοριών στο οποίο η βιομηχανία και όλα τα κράτη μέλη μπορούν να βασιστούν μελλοντικά.

2.5. **Οικονομικοί μηχανισμοί**

2.5.1. Για τη βελτίωση ή τη διατήρηση της ποιότητας του περιβάλλοντος είναι δυνατόν να εφαρμοστούν διάφορα μέτρα και διαδικασίες. Σ' αυτά βέβαια περιλαμβάνεται η νομική ρύθμιση των προϊόντων, των μεθόδων παραγωγής, των εκπομπών και των αποβλήτων, διάφοροι οικονομικοί μηχανισμοί (όπως φόροι, επιβαρύνσεις, κρατικές ενισχύσεις, εμπορεύσιμες άδειες απόρριψης) καθώς και συμφωνίες με τους φορείς που ρυπαίνουν. Η επιλογή του καταλληλότερου μηχανισμού ή μηχανισμών, για κάθε ιδιαίτερη περίπτωση, εξαρτάται από τις περιστάσεις, το νομικό και διοικητικό πλαίσιο και τη φύση του περιβαλλοντικού προβλήματος που αντιμετωπίζεται.

2.5.2. Η Κοινότητα διαδραματίζει σοβαρό ρόλο στην ανάπτυξη μηχανισμών, με οικονομικό χαρακτήρα, για τον έλεγχο της ρύπανσης και στη χάραξη κατευθυντήριων γραμμών για τη χρησιμοποίησή τους κατά την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας. Κάθε μέτρο αυτού τους είδους πρέπει βέβαια να χρησιμοποιείται με τρόπο που να συμφωνεί με τις αρχές της κοινοτικής πολιτικής για το περιβάλλον — ιδίως με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και την προληπτική προσέγγιση.

2.5.3. Στη σύσταση του 1975 σχετικά με τον καταμερισμό της δαπάνης [1] προβλέπεται η χρήση επιβαρύνσεων στις περιπτώσεις που αυτό κρίνεται σκόπιμο. Η Επιτροπή έχει την πρόθεση να καταβάλει περαιτέρω προσπάθειες σ' αυτόν τον τομέα αποβλέποντας στην προώθηση της χρησιμοποίησης οικονομικών μηχανισμών για τη στήριξη της κονοτικής νομοθεσίας. Στη σύσταση του 1975 προβλέπονται επίσης κρατικές ενισχύσεις για μέτρα ελέγχου της ρύπανσης εφόσον είναι δυνατόν να δικαιολογηθούν εξαιρέσεις από την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Στα κράτη μέλη δίνεται η δυνατότητα, στο πλαίσιο που καθορίζεται από την Επιτροπή, να προσφέρουν περιορισμένη χρηματοδοτική βοήθεια για να διευκολυνθεί η καθιέρωση νέων κανονισμών ελέγχου της ρύπανσης σε ήδη υφιστάμενες βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Η ισχύς αυτού του ρυθμιστικού πλαισίου λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1986 και η Επιτροπή εξετάζει τώρα το κατά πόσον είναι επιθυμητό να παραταθεί.

2.5.4. Η Επιτροπή εξετάζει επίσης την περίπτωση ανάληψης περαιτέρω ενεργειών για την ενίσχυση των μέτρων ελέγχου της ρύπανσης και πρόκειται (βλέπε σημείο 2.3.16) να υποβάλει πρόταση για ένα κοινοτικό πρόγραμμα, στο πλαίσιο του περιφερειακού ταμείου, με στόχο τη βελτίωση της περιβαλλοντικής υποδομής και την υποστήριξη της εφαρμογής των κοινοτικών οδηγιών για το περιβάλλον σε μειονεκτικές περιοχές της Κοινότητας.

2.5.5. Τέλος, η Επιτροπή σκοπεύει να εξετάσει τις δυνατότητες για τον πληρέστερο καθορισμό της ευθύνης στον τομέα του περιβάλλοντος (συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας ο ρυπαίνων να αναλαμβάνει εκτεταμένη ευθύνη για ζημιές που προκαλούνται από προϊόντα ή μεθόδους παραγωγής) και να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στο θέμα του συντονισμού μηχανισμών, στις περιπτώσεις, κατά τις οποίες υπάρχουν σοβαρές διασυνοριακές επιπτώσεις που έχουν σχέση με τα πρότυπα των προϊόντων ή με διαμεθοριακή ρύπανση.

2.5.6. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή έχει την πρόθεση να εξετάσει τη χρησιμοποίηση οικονομικών μηχανισμών ως πιθανό μέσο για την εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής στους τομείς της ρύπανσης του ατμοσφαιρικού αέρα (βλέπε σημείο 4.1), της ρύπανσης των υδάτων (βλέπε σημείο 4.2), της προστασίας από τους θορύβους (βλέπε σημείο 4.5), της προστασίας της φύσης (βλέπε σημείο 5.1) και της διαχείρισης των αποβλήτων (βλέπε σημείο 5.3).

2.6. **Ενημέρωση και εκπαίδευση**

2.6.1. Έχει ήδη αναφερθεί η ανάγκη να γίνει η όλη διαδικασία κανονιστικής ρύθμισης και εφαρμογής των υφισταμένων κανόνων περισσότερο διαφανής, ιδίως όσον αφορά την ενημέρωση του κοινού. Σ' αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντικό να βελτιωθούν οι δυνατότητες που παρέχονται από τους εθνικούς κανονισμούς σε άτομα και ομάδες για να υπερασπίσουν τα δικαιώματα ή τα συμφέροντά τους σε διοικητικές διαδικασίες. Κατά την άποψη της Επιτροπής, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί σε καταστάσεις όπου η πρόσβαση στις πληροφορίες αποτελεί ένα στοιχείο για την καλύτερη προστασία του ανθρώπου ή του περιβάλλοντος, είτε μέσω της καλύτερης εφαρμογής των κανονισμών είτε με άλλο τρόπο. Παρόμοια προσοχή πρέπει να δοθεί και σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες σε περιπτώσεις διασυνοριακής ρύπανσης.

2.6.2. Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι είναι δυνατόν να εξευρεθούν τρόποι για τη βελτίωση της πρόσβασης του κοινού στις πληροφορίες που κατέχουν οι αρχές που ασχολούνται με θέματα περιβάλλοντος, με παράλληλη διαφύλαξη των πληροφοριών που νόμιμα μπορούν να θεωρηθούν ως εμπιστευτικές. Η Επιτροπή θα εξετάσει το κατά πόσο είναι αναγκαία και επιθυμητή μια κοινοτική «πράξη για την ελεύθερη πρόσβαση στις πληροφορίες σε θέματα περιβάλλοντος» και θα υποβάλει ανάλογες προτάσεις.

2.6.3. Ανεξάρτητα, εντούτοις, από το θέμα της καθιέρωσης των δικαιωμάτων ελεύθερης πρόσβασης, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ευρεία διάδοση των πληροφοριών σχετικά με το περιβάλλον και τα προβλήματα, τις πολιτικές και τα προγράμματα περιβάλλοντος μπορεί να στηρίξει αποτελεσματικά τόσο την εξελικτική πορεία όσο και τη δημόσια αποδοχή των αναγκαίων μέτρων για το περιβάλλον. Για το σκοπό αυτό, οι προσπάθειες που έχουν

[1] ΕΕ αριθ. L 194 της 25. 7. 1975.

καταβληθεί δεν είναι επαρκείς, παρά το ότι πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ορισμένα κράτη μέλη δημοσιεύουν τώρα τακτικά εκθέσεις σχετικά με την «κατάσταση του περιβάλλοντος». Η Επιτροπή θα δημοσιεύει μελλοντικά εκθέσεις για την κοινοτική «κατάσταση του περιβάλλοντος» ανά τριετία αρχίζοντας από το 1987, βασιζόμενη, για το σκοπό αυτό, σε πληροφορίες που παρέχουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις των κοινοτικών οδηγιών και σε πληροφορίες που διατίθενται μέσω της προοδευτικής ανάπτυξης του κοινοτικού συστήματος πληροφόρησης για την κατάσταση του περιβάλλοντος και τους φυσικούς πόρους (CORINE) (1) (βλέπε σημείο 2.6.6).

2.6.4. Γενικά, η Επιτροπή έχει την πρόθεση να αναθεωρήσει τη συνολική της προσέγγιση όσον αφορά τη διάδοση των πληροφοριών σε θέματα περιβάλλοντος. Είναι δυνατόν να γίνουν πολύ περισσότερα για την πληροφόρηση του κοινού και, κατά συνέπεια, τον επηρεασμό της κοινής γνώμης υπέρ των αυστηρών πολιτικών για το περιβάλλον. Όπως αναφέρεται στο σημείο 2.2, η Επιτροπή έχει την πρόθεση να διασφαλίσει την ευρύτερη διαθεσιμότητα των πληροφοριών σχετικά με την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας για το περιβάλλον. Η Επιτροπή θα προχωρήσει επίσης σε ενέργειες για να διασφαλιστεί η πρέπουσα δημοσίευση πολύ περισσότερων από τις πολυάριθμες εκθέσεις σχετικά με επιστημονικά, τεχνικά και οικονομικά θέματα που καταρτίζονται για τις υπηρεσίες της Επιτροπής κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας προτάσεων για πολιτικές (που μπορεί να είναι όμως ευρύτερου ενδιαφέροντος). Η Επιτροπή υποστηρίζει επίσης την έναρξη κυκλοφορίας μιας νέας επιθεώρησης σχετικά με την πολιτική και το δίκαιο της Κοινότητας για το περιβάλλον. Επιπλέον, αποβλέποντας στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των ενεργειών σε θέματα πληροφόρησης, η Επιτροπή θα εξασφαλίσει καλύτερο συντονισμό μεταξύ της Γενικής Διεύθυνσης πληροφόρησης, επικοινωνίας και πολιτιστικών θεμάτων και των άλλων σχετικών υπηρεσιών.

2.6.5. Το Ευρωπαϊκό Έτος Περιβάλλοντος (ΕΕΠ) (βλέπε σημείο 8) — του οποίου κύριος στόχος είναι να πεισθούν τα μενονωμένα άτομα στην Κοινότητα για τη σημασία του περιβάλλοντος και, κατά συνέπεια, να αλλάξουν τη στάση τους (τόσο η κοινωνία όσο και τα άτομα) έναντι της ανάγκης για αυστηρά πρότυπα προστασίας του περιβάλλοντος — προσφέρει μια ευκαιρία και, παράλληλα, αποτελεί μια πρόκληση για εντυπωσιακή βελτίωση των επιδόσεων του παρελθόντος όσον αφορά τη διάδοση των πληροφοριών σχετικά με τα θέματα και τα προβλήματα του περιβάλλοντος, με τρόπο που να γίνουν προσιτές σ' όλα τα κοινωνικά στρώματα, πράγμα που προσφέρει τη δυνατότητα να πεισθούν αυτά για την αναγκαιότητα να αναλάβουν δράση (κατά τη διάρκεια του ΕΕΠ και μετά) προκειμένου να επιτευχθούν πρακτικές βελτιώσεις.

2.6.6. Το κοινοτικό σύστημα πληροφόρησης για την κατάσταση του περιβάλλοντος (CORINE) θ' αποκτήσει αυξανόμενη αξία και σπουδαιότητα σε επίπεδο δεδομένων όσον αφορά σημαντικές από περιβαλλοντική άποψη παραμέτρους. Ο κύριος στόχος του CORINE είναι η διασφάλιση μιας υγιούς βάσης σύγκριτων πληροφοριών για το περιβάλλον στη διάθεση των οικονομικών πρωταγωνιστών και των φορέων που λαμβάνουν τις αποφάσεις στην Κοινότητα, ως βοήθημα στις διαδικασίες διαμόρφωσης πολιτικής, εφαρμογής της νομοθεσίας και ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στις πολιτικές σ' άλλους τομείς. Η πρακτική εφαρμογή του προγράμματος CORINE βρίσκεται σε εξέλιξη και θα καταβληθούν προσπάθειες για τη συνεχή ανάπτυξή του κατά τη διάρκεια του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος. Στο τέλος της φάσης εργασιών που καλύπτονται από την απόφαση του Συμβουλίου, η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο, καθώς και προτάσεις που θα διασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα, για το σύνολο της Κοινότητας, προσαρμοσμένων στα νέα στοιχεία, και σύγκριτων δεδομένων για το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους, που θα καλύπτουν ευρύ φάσμα και θα μπορούν να παρουσιάζονται με τρόπους και συνδυασμούς που, όπως φαίνεται, θα αποτελούν σημαντική βοήθεια για τους φορείς που λαμβάνουν τις αποφάσεις.

2.6.7. Ταυτόχρονα και αποβλέποντας στη συμπλήρωση των πληροφοριών που διατίθενται στο πλαίσιο του προγράμματος CORINE, η Επιτροπή σκοπεύει να ενισχύσει την περιβαλλοντική συνιστώσα του στατιστικού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σχετικά μ' αυτό προτείνεται ιδίως να αναπτυχθούν πληρέστερα οι πληροφορίες όσον αφορά τις σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ της οικονομίας και του περιβάλλοντος.

2.6.8. Η εκπαίδευση στα θέματα περιβάλλοντος έχει ιδιαίτερη σημασία για την ενίσχυση του δημόσιου ενδιαφέροντος για το περιβάλλον. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο καθένας πρέπει να παραδεχθεί ότι μπορεί να συμβάλει, με τη στάση του, στη διαμόρφωση καλύτερων συνθηκών περιβάλλοντος, ενώ το στάδιο στο οποίο αυτή η συνειδητοποίηση μπορεί να εντυπωθεί καλύτερα στο νου είναι η περίοδος της εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση στα θέματα περιβάλλοντος που έχει ήδη προβληθεί σε προηγούμενα προγράμματα δράσης, θα συνεχίσει, κατά συνέπεια να αξίζει υποστήριξη σε κοινοτικό επίπεδο. Κατά τα τελευταία οκτώ χρόνια έχει καθιερωθεί μ' επιτυχία το δίκτυο πρότυπων σχολείων (πρώτα στο πρωτοβάθμιο και μετά στο δευτεροβάθμιο επίπεδο) που υποστηρίχθηκε ισχυρά από τα κράτη μέλη. Μ' αυτόν τον τρόπο αποκτήθηκε πολύτιμη πείρα. Η Επιτροπή έχει την πρόθεση να δημοσιεύσει, κατά τη διάρκεια των Ευρωπαϊκού Έτους Περιβάλλοντος, μια πλήρη έκθεση για τις μέχρι τώρα εργασίες του δικτύου προτύπων σχολείων και για τα μαθήματα που διδάσκονται. Θα στείλει επίσης ανακοίνωση προς το Συμβούλιο αναφέροντας τη βασική αρχή στην οποία θα πρέπει να στηριχθεί η εδραίωση του δικτύου και η επέκτασή του σε τριτοβάθμιο επίπεδο, με βάση τη μέχρι σήμερα εμπειρία και τις τελευταίες εξελίξεις στον τομέα της παιδαγωγικής επιστήμης.

2.6.9. Το έργο των μη κυβερνητικών οργανισμών στην ανάπτυξη της πολιτικής και του προβληματισμού σε θέματα περιβάλλοντος είναι θεμελιώδες. Η διαμόρφωση και η εφαρμογή περιβαλλοντικής πολιτικής συχνά απαιτεί δύσκολη διαιτησία μεταξύ των σημαντικών αλλά διαφορετικών συμφερόντων των κοινωνικών και οικονομικών

(1) Απόφαση αριθ. L 338/85/ΕΟΚ, ΕΕ αριθ. L 176 της 6. 7. 1985.

ομάδων. Πρέπει να ληφθούν υπόψη τόσο τα συμφέροντα ειδικών κλάδων της βιομηχανίας, συμπεριλαμβανομένης της διοίκησης και των εργαζομένων, όσο και οι διάφορες καταστάσεις στα κράτη μέλη, καθώς και οι απόψεις των ομάδων που ασκούν πίεση υπερασπιζόμενες ειδικά ή τομεακά συμφέροντα. Σε τέτοιες πολύπλοκες καταστάσεις έχει μεγάλη σημασία η ύπαρξη των μη κυβερνητικών οργανισμών, που μπορεί να θεωρηθεί ότι αντιπροσωπεύουν τα γενικά συμφέρονται του περιβάλλοντος και μπορούν να ενεργήσουν ως εταίροι των οργάνων που διαμορφώνουν τις πολιτικές. Γι' αυτό το λόγο η Επιτροπή θα συνεχίσει τις εποικοδομητικές και διαρκείς επαφές και ανταλλαγές της με αντιπροσωπευτικές οργανώσεις περιβάλλοντος σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ιδίως με το Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος.

2.6.10. Οι ομοσπονδίες των βιομηχανιών (π.χ. UNICE/EBEK) και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων (π.χ. ETUC/ΕΣΣ) καταβάλλουν σύντονες προσπάθειες για συνεργασία, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, κατά τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της πολιτικής για το περιβάλλον. Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι είναι πολύ σημαντικό να ενισχυθεί και να οργανωθεί αποτελεσματικότερα η συνεργασία της τόσο με τις ομοσπονδίες των βιομηχανιών όσο και με τα συνδικάτα και θα συνεχίσει να καταβάλλει προσπάθειες για το σκοπό αυτό. Σ' αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή έχει την πρόθεση να χρησιμοποιήσει στο μέγιστο δυνατό βαθμό τη συνεισφορά του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας.

3. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ

3.1. Γενικές αρχές

3.1.1. Οι πολιτικές για το περιβάλλον σχεδιάζονται και εφαρμόζονται κατά στάδια, ξεκινώντας από την αντίληψη ενός περιβαλλοντικού προβλήματος (είτε πρόκειται για πραγματικό πρόβλημα είτε, κατά προτίμηση, στη φάση κατά την οποία είναι ακόμα μόνο δυνητικό) και προχωρώντας στη θέσπιση και ενίσχυση των αναγκαίων μέτρων είτε αυτά έχουν επανορθωτικό είτε προληπτικό χαρακτήρα. Βασικός στόχος όλων αυτών των μέτρων είναι να προληφθεί η ζημία στον άνθρωπο και στο περιβάλλον ή, στις περιπτώσεις που έχει ήδη προκληθεί ζημία, η επανόρθωσή της.

3.1.2. Τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την πρακτική αντιμετώπιση των προβλημάτων ρύπανσης είναι αναπόφευκτα ποικίλα, ανάλογα, μεταξύ άλλων, με τη φύση των δυσμενών συνεπειών που γίνονται αντιληπτές ή προεξοφλούνται, με τα αίτιά τους και με τις πηγές που προβλήματος. Για παράδειγμα, ένα πρόβλημα ρύπανσης μπορεί να είναι σε διαφορετικό βαθμό:

— οξύ ή χρόνιο,

— εντοπισμένο ή γεωγραφικά διασκορπισμένο,

— συνδεδεμένο κυρίως με έναν και μόνο ρύπο ή με συνδυασμούς ρύπων,

— συγκεκριμένο σε ένα μέσο (αέρα, νερό ή έδαφος) ή να επενεργεί σε περισσότερα, ή/και να σχετίζεται με τη μετακίνηση ρύπων μεταξύ μέσων,

— επιπλέον, η πηγή ενός δεδομένου προβλήματος ρύπανσης μπορεί να είναι σημειακή πηγή (ή πηγές) ή εκτεταμένη, μπορεί να είναι σταθερή ή κινητή και μπορεί να σχετίζεται, κυρίως με ένα βιομηχανικό τομέα ή με περισσότερους.

3.1.3. Δεδομένης αυτής της πολυπλοκότητας είναι φυσικό — και σωστό — οι προσεγγίσεις στο πρόβλημα του ελέγχου της ρύπανσης που απαντώνται στην πράξη να διαφέρουν στην εμβέλειά τους, ανάλογα με τις τεχνικές, διοικητικές και νομικές δυνατότητες για μέτρα ελέγχου καθώς και με τον τρόπο που επιμερίζονται οι επιπτώσεις της ρύπανσης και τα μέτρα για τον έλεγχό της. Εντούτοις, οι διαφορετικές αυτές προσεγγίσεις δεν παρουσιάζουν καμία διαφορά όσον αφορά τις βασικές αρχές. Έτσι, για παράδειγμα ένα μέτρο που εστιάζεται σε έναν και μόνο ρύπο μπορεί να δικαιολογηθεί εφόσον (στις συγκεκριμένες περιστάσεις και υπό το φως των διαθέσιμων επιστημονικών στοιχείων) φαίνεται ότι δεν υπάρχουν σοβαρές αλληλεπιδράσεις με άλλους ρύπους· η ειδική όμως αυτή περίπτωση δεν ανατρέπει τη γενική αρχή ότι στις πολιτικές για τον έλεγχο της ρύπανσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι αλληλεπιδράσεις αυτού του είδους.

3.1.4. Το πρώτο στάδιο αντιμετώπισης ενός προβλήματος ρύπανσης είναι η διερεύνηση και η λεπτομερής μελέτη του για να εξακριβωθούν οι παράγοντες που ενέχονται σ' αυτό και η αλληλεξάρτησή τους. Γενικά, τα προβλήματα ρύπανσης χαρακτηρίζονται από τέσσερις βασικούς παράγοντες: το ρύπο, τις πηγές που ρύπου, το περιβαλλοντικό μέσο, ή μέσα, στο οποίο απορρίπτεται ο ρύπος ή μέσα στο οποίο γίνεται αντιληπτός ή μέσω του οποίου μεταφέρεται και ο οργανισμός, αντικείμενο των επιπτώσεων της ρύπανσης ή περιβάλλον. Η δράση ελέγχου μπορεί να εστιαστεί σε ένα ή περισσότερα από αυτά τα στοιχεία του προβλήματος.

3.1.5. Ο ρύπος μπορεί να είναι μία και μόνο χημική ουσία ή μείγμα. Είναι δυνατόν να συνίσταται από οργανικές ή/και ανόργανες ουσίες. Μπορεί να έχει φυσική υπόσταση όπως ο θόρυβος ή η θερμότητα. Η δράση ελέγχου που

εστιάζεται στο ρύπο αποβλέπει στην πρόληψη ή τη μείωση των εκπομπών μιας συγκεκριμένης ουσίας ή είδους ρύπανσης από κάθε μορφής πηγή στα σχετικά περιβαλλοντικά μέσα. Οι έλεγχοι που βασίζονται στην πηγή αποβλέπουν στη μείωση των εκπομπών από τις σοβαρότερες πηγές προς τα κάθε είδους μέσα στα οποία ο ρύπος έχει σημαντικές επιπτώσεις.

3.1.6. Αν το ενδιαφέρον εστιαστεί στα περιβαλλοντικά μέσα για τα οποία γίνεται λόγος, τότε είναι σαφές ότι ένα ή περισσότερα από αυτά είναι δυνατόν να έχουν σχέση με τις απορρίψεις και τη μεταφορά ρύπων. Τα σημαντικότερα μέσα είναι ο αέρας, το νερό, το έδαφος, τα ιζήματα και τα βιωτά. Οι έλεγχοι που βασίζονται στο περιβαλλοντικό μέσο συνήθως αποβλέπουν στη μείωση των εκπομπών μιας συγκεκριμένης ουσίας από όλες τις σοβαρές πηγές προς ένα μέσο.

3.1.7. Τέλος αν στραφεί κανείς προς το εκτιθέμενο στη ρύπανση σώμα, αντιλαμβάνεται ότι πρόκειται συνήθως για έναν ζωντανό οργανισμό· το εν λόγω σώμα είναι όμως δυνατόν να είναι άψυχο, για παράδειγμα το έδαφος ή ένα κτίριο. Οι έλεγχοι που βασίζονται στο εκτιθέμενο στη ρύπανση σώμα αποβλέπουν στην προστασία του οργανισμού ή του περιβάλλοντος από τις ζημίες, δηλαδή αποτελούν ένα στόχο περιβαλλοντικής ποιότητας με τη μορφή ενός ελέγχου που βασίζεται στο εκτιθέμενο στη ρύπανση σώμα.

3.1.8. Στην περίπτωση που ένα περιβαλλοντικό πρόβλημα έχει προσδιοριστεί και εξεταστεί συστηματικά, είναι δυνατόν να καθοριστεί γι' αυτό μια στρατηγική ελέγχου. Στη στρατηγική ελέγχου που επιλέγεται μπορούν να περιλαμβάνονται βιολογικά πρότυπα, πρότυπα για τις εκπομπές, πρότυπα για τις μεθόδους παραγωγής ή λειτουργίας, πρότυπα προϊόντων, όρια για τις συνολικές εκπομπές ή ένα φάσμα προληπτικών ελέγχων, σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο (όπως η εφαρμογή των διαδικασιών εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον ή των απαιτήσεων σχετικά με τη δοκιμή και την κοινοποίηση για τις νέες βιομηχανικές μεθόδους και τα νέα προϊόντα), ή κάποιος συνδυασμός αυτών.

3.1.9. Η στρατηγική ελέγχου που υιοθετείται μπορεί να απαιτεί διάφορες μορφές δράσης σε κοινοτικό επίπεδο, ανάλογα, για παράδειγμα, με την έκταση και τη φύση του περιβαλλοντικού προβλήματος, τις συνέπειες από τα ενδεχόμενα μέτρα στη λειτουργία της κοινής αγοράς όσον αφορά τα αγαθά και τις υπηρεσίες και τις αλληλεπιδράσεις με άλλες κοινοτικές πολιτικές.

3.2. Έλεγχοι της ρύπανσης σε πολλά μέσα

3.2.1. Στην περίπτωση που τα προβλήματα προκαλούνται από την εκπομπή ρύπων από πολλές πηγές σ' ένα και μόνο μέσο (χωρίς σοβαρές επιπτώσεις σε άλλα μέσα) η καταλληλότερη προσέγγιση ίσως είναι εκείνη που βασίζεται στα όρια εκπομπών ή στα πρότυπα ποιότητας του περιβάλλοντος γι' αυτό το μέσο. Μέχρι τώρα η κοινοτική πολιτική για το περιβάλλον έτεινε προς αυτήν την προσέγγιση. Αν και στο τρίτο πρόγραμμα δράσης σε θέματα περιβάλλοντος αναφερόταν η ανάγκη να αποφευχθεί κάθε μεταφορά ρύπανσης που είναι δυνατό να προκύψει από επιμέρους μόνο μέτρα, η τάση που υπερίσχυσε ήταν να εξετάζονται τα προβλήματα ρύπανσης όπως προκύπτουν στα διάφορα μέσα: αέρα, νερό, έδαφος. Γενικά, η αντιμετώπιση του προβλήματος είχε τομεακό χαρακτήρα, παρά το ότι υπήρχαν βέβαια ορισμένοι σημαντικοί οριζόντιοι μηχανισμοί, όπως η «6η τροποποίηση» (1) και η οδηγία που θεσπίστηκε πρόσφατα σχετικά με την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον (2). Ο τομεακός αυτός χαρακτήρας γίνεται αντιληπτός και από τη διάρθρωση των υπηρεσιών της Επιτροπής που ασχολούνται με θέματα περιβάλλοντος.

3.2.2. Κατ' αυτόν τον τρόπο, σ' αρχικό στάδιο, καθορίστηκαν, σε κοινοτικό επίπεδο, ποιοτικοί στόχοι για ορισμένες χρήσεις νερού· ακολούθησαν τα κοινοτικά πρότυπα για τις εκπομπές όσον αφορά την απόρριψη ορισμένων επικίνδυνων ουσιών στο νερό (παρά το ότι η επονομαζόμενη «παράλληλη» προσέγγιση της οδηγίας 76/464/ΕΟΚ (3) σήμαινε ότι αυτά τα πρότυπα συνοδεύονταν από ποιοτικούς στόχους). Κατά την αντιμετώπιση της ρύπανσης του ατμοσφαιρικού αέρα, καθορίστηκαν επίσης, σε κοινοτικό επίπεδο, ορισμένα πρότυπα ποιότητας για τον αέρα τα οποία ακολούθησε η έκδοση μιας οδηγίας-πλαισίου για τις εκπομπές από ορισμένες βιομηχανικές εγκαταστάσεις (4), με την οποία επιθυμείται η καθιέρωση οριακών τιμών για τις εκπομπές στο σύνολο της Κοινότητας, καθώς και προτάσεις της Επιτροπής για τις οριακές τιμές των εκπομπών κατά τις απορρίψεις που γίνονται στην ατμόσφαιρα από μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης. Τα προβλήματα των αποβλήτων αντιμετωπίστηκαν με μια σειρά κοινοτικών οδηγιών που αποβλέπουν στην καθιέρωση ενός γενικού πλαισίου για τη διάθεση των αποβλήτων στην ξηρά, ιδίως των τοξικών και επικίνδυνων αποβλήτων. Η καταβύθιση των αποβλήτων στη θάλασσα είναι το θέμα μιας πρόσφατης πρότασης της Επιτροπής (5).

3.2.3. Μια αναπόφευκτη συνέπεια της τομεακής προσέγγισης του θέματος της ρύπανσης είναι ότι, όσο τα πρότυπα γίνονται αυστηρότερα σ' έναν τομέα, τόσο είναι δυνατόν να αυξάνονται οι πιέσεις σ' άλλον τομέα. Εφόσον επιβληθούν περιορισμοί στις απορρίψεις στον αέρα ή το νερό η διάθεση στην ξηρά μπορεί να γίνει η προτιμώμενη λύση. Αν όμως οι έλεγχοι για τη διάθεση αποβλήτων στην ξηρά (και στη θάλασσα) γίνουν αυστηρότεροι, είναι δυνατόν να προκύψουν άλλες δυσκολίες. Η κατηγορηματική άποψη της Επιτροπής είναι ότι η Κοινότητα πρέπει να επιδιώξει την καθιέρωση όλο και περισσότερο αυστηρών προτύπων για το περιβάλλον σ' όλους του τομείς. Υπ' αυτές τις συνθήκες είναι τουλάχιστον συζητήσιμο το κατά πόσον η ανά τομέα προσέγγιση των προβλημάτων ρύπανσης είναι αναγκαστικά και η αποτελεσματικότερη από οικονομική άποψη λύση, δηλαδή το κατά πόσον

(1) ΕΕ αριθ. L 259 της 18. 9. 1979.
(2) ΕΕ αριθ. L 175 της 5. 7. 1985.
(3) ΕΕ αριθ. L 129 της 18. 5. 1976.
(4) ΕΕ αριθ. L 188 της 16. 7. 1984.
(5) ΕΕ αριθ. C 245 της 26. 9. 1985.

επιτυγχάνεται μ' αυτήν, κατ' ανάγκη, η μέγιστη μείωση της ρύπανσης (λαμβανομένων υπόψη όλων των μέσων) για ένα δεδομένο οικονομικό κόστος.

3.3. Έλεγχοι που εστιάζονται στις ουσίες

3.3.1. Η ανασκόπηση της κοινοτικής νομοθεσίας αποκαλύπτει ότι η προσέγγιση που έχει ακολουθηθεί μέχρι τώρα στο θέμα της ρύπανσης σε διάφορους τομείς του περιβάλλοντος δεν υπήρξε πάντα πλήρως συνακόλουθη. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ουσιών που ρυπαίνουν δεν θεωρούνται σημαντικές στο πλαίσιο της διαχείρισης του περιβάλλοντος, μια συνεκτική στρατηγική θα επεδίωκε:

α) την εκτίμηση της έκθεσης ενός συγκεκριμένου εκτιθέμενου στη ρύπανση σώματος σε ένα συγκεκριμένο ρύπο μέσω των διαφόρων διαδρομών (αέρα, νερό, έδαφος)·

6) την εκτίμηση των συνεπειών από αυτές τις εκθέσεις, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων για την υγεία και το περιβάλλον·

γ) τον καθορισμό προτύπων που αποβλέπουν στον περιορισμό των επιπτώσεων της ρύπανσης όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο.

3.3.2. Εξαιτίας του ιδιαίτερα τομεακού χαρακτήρα της, η προηγούμενη κοινοτική δράση είχε την τάση να εστιάζεται στις απορρίψεις ενός συγκεκριμένου ρύπου σε ένα μέσο (για παράδειγμα νερό), χωρίς να εξετάζονται οι επιπτώσεις σε άλλα μέσα όπως ο αέρας ή το έδαφος. Σε μερικές περιπτώσεις η προσέγγιση αυτή επιδέχεται κριτική με βάση το γεγονός ότι οι επιπτώσεις στα άλλα μέσα δεν είναι αμελητέες. Σε παλαιότερα προγράμματα δράσης της Κοινότητας για το περιβάλλον και σε διάφορες πράξεις που έχουν ήδη θεσπιστεί από το Συμβούλιο, υπάρχουν διάφοροι «πίνακες προτεραιότητας» για τις ουσίες. Στο σύνολό τους όμως αυτοί οι πίνακες αναφέρονται σε συγκεκριμένους τομείς (π.χ. ο «μαύρος κατάλογος» και ο «γκρίζος κατάλογος» για τις ουσίες των οποίων η απόρριψη στο υδάτινο περιβάλλον πρέπει να ελέγχεται σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 76/464/ΕΟΚ) (1). Δεν έχει γίνει μέχρι τώρα στην Κοινότητα καμία συνεπής προσπάθεια για την εκτίμηση των ουσιών με βάση το συνυπολογισμό των επιπτώσεων όλα τα μέσα ή για την επεξεργασία στρατηγικών ελέγχου σ' αυτήν τη βάση, παρά το γεγονός ότι σ' ορισμένες περιπτώσεις υπήρξε λίγο-πολύ αποτελεσματικός έλεγχος, λόγω της ύπαρξης διαφόρων προτύπων για μια ουσία που διαμορφώθηκαν απρογραμμάτιστα σε διάφορους τομείς, κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου.

3.3.3. Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση με έμφαση στις χημικές ουσίες θα πρέπει:

— να λαμβάνει υπόψη την εμφάνιση μιας συγκεκριμένης ουσίας από οποιαδήποτε πηγή κι αν προέρχεται·

— να προβαίνει σε ολοκληρωμένη εκτίμηση των κινδύνων, στην οποία θα λαμβάνονται υπόψη οι διάφορες διαδρομές μέσα από τις οποίες εκτίθενται στη ρύπανση οι άνθρωποι και το περιβάλλον·

— να οδηγεί σε επιλογές σχετικά με τη δραστικότερη και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων ρύπανσης.

3.3.4. Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση αυτού του είδους στη διαχείριση των χημικών ουσιών ίσως επιβάλει την επιλογή, σε κοινοτικό επίπεδο, ενός προσωρινού καταλόγου ουσιών με προτεραιότητα για την πολιτική του περιβάλλοντος. Περαιτέρω αξιολογήσεις και εκτιμήσεις ίσως οδηγήσουν σε έναν οριστικό πίνακα ουσιών προτεραιότητας, ο οποίος στη συνέχεια θα οδηγούσε στην επεξεργασία, σε κοινοτικό επίπεδο, των αντίστοιχων στρατηγικών για τον έλεγχο μεμονωμένων ουσιών όπως τα PCB, το κάδμιο, ο μόλυβδος, τα φωσφορικά άλατα, το αρσενικό, ο χαλκός, ο υδράργυρος, ο αμίαντος, οι διοξίνες κλπ. Στις στρατηγικές αυτές θα πρέπει, βέβαια, να ληφθούν υπόψη οι έλεγχοι που υφίστανται ήδη, σε κοινοτικό επίπεδο, για ορισμένους τομείς.

3.3.5. Η Επιτροπή έχει ήδη αρχίσει τις εργασίες της, σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, με βάση μια προσέγγιση που εστιάζεται στις ουσίες. Ένα παράδειγμα μιας πιθανής εφαρμογής αυτής της προσέγγισης περιλαμβάνεται στην πρόταση της Επιτροπής για μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος από τον αμίαντο (2).

3.3.6. Υπάρχουν και άλλοι τρόποι εφαρμογής της ίδιας αρχής. Η Επιτροπή επανεξετάζει προσεκτικά, καλύπτοντας κάθε περίπτωση, τα περιβαλλοντικά προβλήματα που προκλήθηκαν από το κάδμιο. Αυτή η επανεξέταση θα οδηγήσει σε συμπεράσματα για το κατά πόσον η υφιστάμενη κοινοτική νομοθεσία που επιβάλλει περιορισμούς στις απορρίψεις αυτής της ουσίας στο περιβάλλον, οποιαδήποτε διαδρομή κι αν ακολουθηθεί, είναι πλήρης ή παρουσιάζει κενά· κι αν ναι, ποια είναι η οικονομικά αποτελεσματικότερη στρατηγική ελέγχου για τη διασφάλιση του πρέποντος βαθμού προστασίας. Σ' αυτό το πλαίσιο θα υποβληθούν σχετικές προτάσεις.

3.4. Έλεγχοι που εστιάζονται στην πηγή

3.4.1. Το ιδανικό είναι στη διαχείριση του περιβάλλοντος να λαμβάνονται υπόψη οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των πηγών των ρύπων (όπου, για παράδειγμα, ένα μέσο περιορισμένης απορροφητικής ικανότητας δέχεται διάφορες απορρίψεις). Σε μερικές περιπτώσεις όμως θα ήταν λογικό οι έλεγχοι να εστιάζονται σ' έναν και μόνο τύπο πηγής (ιδίως στις περιπτώσεις στις οποίες δεν ενέχονται άλλες σημαντικές πηγές ρύπου ή ρύπων). Στις οδηγίες της Κοινότητας (που έχουν εκδοθεί ή προταθεί) για τα αυτοκίνητα και τις μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης υπάρχει σε κάποιο βαθμό αυτή η προσέγγιση που εστιάζεται στην πηγή με την έννοια ότι αντιμετωπίζεται μια ομάδα ή κατη-

(1) ΕΕ αριθ. L 129 της 18. 5. 1976.
(2) ΕΕ αριθ. C 349 της 31. 12. 1985.

γορία ρύπων (οδική κυκλοφορία, σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής). Σ' αυτές όμως δεν εκφράζεται η πρόθεση να εξεταστεί το σύνολο των απορρίψεων που ρυπαίνουν (συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας αποβλήτων) από τη συγκεκριμένη αυτή κατηγορία ή ομάδα. Η προσέγγιση «που εστιάζεται στην πηγή» όπως καθορίζεται στο κεφάλαιο 5 του πρώτου προγράμματος δράσης σε πηγή», όπως καθορίζεται στο κεφάλαιο 5 του πρώτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος (ειδικές ενέργειες για ορισμένους βιομηχανικούς τομείς και για την παραγωγή ενέργειας), δεν σημείωσε μεγάλη πρόοδο, τουλάχιστο σε κοινοτικό επίπεδο, παρά το γεγονός ότι στο πρόγραμμα αυτό είχαν προσδιοριστεί 15 βιομηχανικοί τομείς-κλειδιά και έγιναν πολλές μελέτες.

3.4.2. Πράγματι, προτάσεις υποβλήθηκαν για δύο μόνο βιομηχανικούς τομείς — το διοξείδιο του τιτανίου (όπου υιοθετήθηκε ο έλεγχος σε πολλά μέσα) και το χαρτοπολτό και το χαρτί (όπου η έμφαση δόθηκε στις απορρίψεις στο νερό). Η πρόταση για το χαρτοπολτό και το χαρτί δεν έχει εγκριθεί και δεν έχει καν εξεταστεί από το Συμβούλιο, ενώ η ιστορία της πρότασης για το διοξείδιο του τιτανίου δεν υπήρξε ενθαρρυντική. Παρ' όλα αυτά μια προσέγγιση που εστιάζεται στην πηγή (στοχεύοντας μεμονωμένες βιομηχανίες ή ομάδες βιομηχανιών και καλύπτοντας όλες τις απορρίψεις στον αέρα, το έδαφος ή το νερό συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας στερεών καθώς και υγρών και αερίων αποβλήτων) αρμόζει σε ορισμένες περιπτώσεις και αποτελεί μια από τις διαθέσιμες εναλλακτικές προσεγγίσεις που αξίζει ίσως τον κόπο να επανεξεταστούν.

3.4.3. Για να στηριχθεί αυτού του είδους η προσέγγιση, χρειάζεται να υπάρξει πληρέστερη γνώση σχετικά με τις εκπομπές στον αέρα, στο νερό και στο έδαφος με τη μορφή αποβλήτων από τις σοβαρότερες πηγές αυτών των εκπομπών, καθώς και γνώση της πιθανής τους εξέλιξης. Πρέπει να καταρτιστούν κατάλογοι εκπομπών και να ενημερώνονται. Η πρόοδος που σημειώνεται στις τεχνολογίες για τον έλεγχο των εκπομπών πρέπει να καταγράφεται τακτικά και να κοινοποιείται στους ενδιαφερόμενους και στο κοινό, μαζί με το κόστος που συνεπάγεται. Η ενέργεια αυτή είναι σαφώς επιθυμητή σε κάθε περίπτωση, οποιαδήποτε προσέγγιση κι αν υιοθετείται και η Επιτροπή θα καταβάλει τις αναγκαίες προσπάθειες προκειμένου να επιτελεστεί πρόοδος προς αυτήν την κατεύθυνση, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και τις ενδιαφερόμενες βιομηχανίες.

3.4.4. Η Επιτροπή θα εξετάσει περαιτέρω αυτά τα θέματα και θα προχωρήσει στις αναγκαίες μελέτες και συζητήσεις προκειμένου να προωθηθεί αυτό το ζήτημα. Σ' αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντικό να αναγνωριστούν οι δυσχέρειες που παρεμπόδισαν μέχρι σήμερα την πρόοδο — όπως η φαινομενική «δυσμενής διάκριση» σε βάρος συγκεκριμένων βιομηχανικών τομέων και τα προβλήματα της «επικάλυψης» όπου ρύποι που καλύπτονται από προσέγγιση που εστιάζεται στην πηγή ρυθμίζονται επίσης από τομεακή νομοθεσία. Είναι σημαντικό να αναγνωριστεί επίσης ότι για να λειτουργήσει αποτελεσματικά μια σφαιρική προσέγγιση σε ένα σύνολο μέσων και για ένα σύνολο ρύπων, θα απαιτηθούν ένας ιδιαίτερα πολύπλοκος μηχανισμός ελέγχου, ικανότητα ευθυκρισίας σχετικά με το ποιο είναι το βέλτιστο πακέτο ενεργειών ελέγχου προκειμένου τα απόβλητα να μειωθούν, να επιτευχθεί η διαχείρισή τους ή να διασκορπιστούν με τρόπους που προκαλούν τη μικρότερη ζημία στο περιβάλλον, προσφέροντας παράλληλα την καλύτερη χρήση του (εξασφαλίζοντας μ' αυτόν τον τρόπο το μέγιστο περιβαλλοντικό όφελος με το χαμηλότερο οικονομικό κόστος) και η αναγκαία ισχύς για την επιβολή αυτών των κρίσεων. Το γεγονός αυτό, με τη σειρά του, θα έχει αναπόφευκτα θεσμικές επιπτώσεις στα κράτη μέλη, καθώς μια ισχυρή ενιαία αρχή ελέγχου, ικανή να παρεμβαίνει στους διάφορους τομείς του περιβάλλοντος για να εξασφαλίσει τις βέλτιστες λύσεις, φαίνεται ότι αποτελεί αναγκαία συνέπεια αυτής της προσέγγισης. Υπάρχουν βέβαια πολλοί άλλοι λόγοι που συνηγορούν υπέρ παρόμοιων υπηρεσιών.

3.5. **Πρότυπα προϊόντων, όρια εκπομπών καθώς και στόχοι και πρότυπα για την ποιότητα του περιβάλλοντος**

3.5.1. Οι ρυθμίσεις για το περιβάλλον με τις οποίες καθιερώνονται πρότυπα για προϊόντα ή εκπομπές είναι δυνατόν να βασίζονται στα τεχνικά χαρακτηριστικά της βιομηχανίας ή του προϊόντος που υπόκεινται σε ρύθμιση ή/και σ' έναν τυπικά καθορισμένο στόχο ή πρότυπο ποιότητας για το περιβάλλον υποδοχής. Πράγματι, έχουν ακολουθηθεί ποικίλες προσεγγίσεις.

3.5.2. Στη μέχρι σήμερα κοινοτική νομοθεσία έχουν, για παράδειγμα καθοριστεί οριακές τιμές για τις εκπομπές καυσαερίων από τα οχήματα με κινητήρα· στην περίπτωση ορισμένων αερίων ρύπων, η Επιτροπή έχει προτείνει τον καθορισμό οριακών τιμών για τις εκπομπές από μερικές συγκεκριμένες πηγές. Παράλληλα, για μερικούς αέριους ρύπους, π.χ. SO_2, σωματίδια και μόλυβδος, έχουν συμφωνηθεί, σε κοινοτικό επίπεδο, περιβαλλοντικά πρότυπα ποιότητας για τον ατμοσφαιρικό αέρα. Όσον αφορά την απόρριψη επικινδύνων ουσιών στο νερό, η Κοινότητα έχει συμφωνήσει σχετικά με την επονομαζόμενη παράλληλη προσέγγιση για τις ουσίες του «μαύρου καταλόγου», σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να διαλέξουν μεταξύ του ποιοτικού στόχου για το περιβάλλον και της προσέγγισης που εστιάζεται στον καθορισμό οριακών τιμών για τις εκπομπές, ενώ για τις απορρίψεις ουσιών από τον «γκρίζο κατάλογο» (όσον αφορά τις οδηγίες που ασχολούνται με τις ιδιαίτερες χρήσεις του νερού) επιμένει στην άποψη ότι πρέπει να ακολουθηθεί η προσέγγιση που εστιάζεται στους ποιοτικούς στόχους.

3.5.3. Όσον αφορά τη ρύπανση του εδάφους, στην πρώτη οδηγία που θεσπίστηκε — σχετικά με τη χρήση της ιλύος καθαρισμού στη γεωργία (1) — προβλέπεται η τήρηση τόσο των προτύπων ποιότητας όσο και των οριακών τιμών για τις εκπομπές (ρυθμός διάδοσης και ποσότητες), ενώ σε ορισμένες άλλες οδηγίες οι απαιτήσεις έχουν εκφραστεί με γενικό μόνο τρόπο.

3.5.4. Σε πολλές σημαντικές περιπτώσεις (π.χ. μόλυβδος στη βενζίνη, περιεκτικότητα του ντήζελ σε θείο) τα πρότυπα για τα προϊόντα καθορίζονται με το διπλό στόχο της προστασίας του περιβάλλοντος και της αποφυγής των τεχνητών εμποδίων στο εμπόριο ή των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού. Σ' άλλες περιπτώσεις υιοθετούνται άλλες προσεγγίσεις, όπως η απαίτηση καθιέρωσης προγραμμάτων (π.χ. η οδηγία σχετικά με τις συσκευασίες των υγρών τροφίμων) (2) ή συμφωνημένων μειώσεων στο επίπεδο της χρησιμοποίησης (π.χ. οι αποφάσεις σχετικά με τους χλωριοφθοριούδρογονάνθρακες) (3). Σε μερικές από τις οδηγίες σχετικά με το νερό καθορίζονται τόσο τιμές-οδηγοί όσο και υποχρεωτικές τομές, αλλά και άλλες μορφές καθοδήγησης, ώστε η συνεπής τήρησή τους να διαδραματίσει το ρόλο της.

3.5.5. Άλλο ένα σημαντικό στοιχείο κατά τη διαμόρφωση προτύπων σε κοινοτικό επίπεδο είναι η «κατάσταση της προόδου», αναφορικά με τη διαθέσιμη τεχνολογία. Το πρόβλημα που τίθεται είναι της μεταφοράς αυτής της αφηρημένης ιδέας σε συγκεκριμένη μορφή. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην πρόσφατη κοινοτική νομοθεσία για το περιβάλλον (ειδικά όσον αφορά την ατμοσφαιρική ρύπανση και τη ρύπανση του νερού) γίνονται όλο και περισσότερο αναφερές στην καλύτερη διαθέσιμη τεχνολογία. Σ' αυτό το πλαίσιο, οι διακανονισμοί που γίνονται, σε κοινοτικό επίπεδο, για την προώθηση της αποτελεσματικότερης ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ κρατών μελών και Επιτροπής είναι πολύτιμοι, δεδομένης της πείρας τους και των γνώσεών τους όσον αφορά τις τεχνολογίες που είναι δυνατόν να εφαρμοστούν. Η Επιτροπή έχει την πρόθεση να υποβάλει προτάσεις σχετικά με το πώς αυτή η ανταλλαγή πληροφοριών είναι δυνατόν να επιτευχθεί καλύτερα.

3.6. **Συμπεράσματα**

3.6.1. Η Επιτροπή δεν υποστηρίζει την άποψη ότι θα πρέπει αναγκαστικά να προτιμηθεί κάποια από τις προσεγγίσεις. Πολλά εξαρτώνται από τις περιστάσεις. Κατά συνέπεια, οι μελλοντικές προτάσεις θα καθορίσουν πρότυπα με τον καλύτερο για την κάθε περίπτωση τρόπο, με βάση τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος και τα καθήκοντα της Κοινότητας. Μ' αυτόν τον τρόπο, τα κοινοτικά μέτρα (για παράδειγμα οι κανονισμοί για το θόρυβο των προϊόντων) των οποίων ο κύριος στόχος είναι να αποφευχθούν οι στρεβλώσεις του εμπορίου εξαιτίας μονομερών ενεργειών των κρατών μελών, έχουν την τάση να δίνουν έμφαση στις τεχνικές συνθήκες για τη διατήρηση της ποιότητας του περιβάλλοντος. Εξάλλου, στα μέτρα για την καταπολέμηση της διασυνοριακής ρύπανσης, όπως είναι η όξινη βροχή, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τόσο τα πρότυπα για την ποιότητα του περιβάλλοντος όσο και οι τεχνικές απαιτήσεις για τη δράση επανόρθωσης.

3.6.2. Η επιτροπή νομίζει ότι η Κοινότητα έχει αποκτήσει επαρκή πείρα από τις διάφορες προσεγγίσεις για την προστασία του περιβάλλοντος που έχουν μέχρι σήμερα θεσπιστεί στην κοινοτική νομοθεσία — και οι οποίες αναφέρθηκαν και περιγράφηκαν ανωτέρω — ώστε να είναι επιθυμητό και να αξίζει τον κόπο να επανεξεταστεί το όλο θέμα. Αυτή η επανεξέταση θα αποβλέπει στον καθορισμό του κατά πόσο θα ήταν δυνατόν να μελετηθεί μια λογική που να παρέχει χρήσιμη καθοδήγηση σχετικά με τις προσεγγίσεις που πρέπει κατά προτίμηση να υιοθετηθούν τη μελλοντική κοινοτική νομοθεσία. Η Επιτροπή, κατά συνέπεια, θα προχωρήσει, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, στις αναγκαίες ενέργειες προκειμένου να πραγματοποιηθεί μια γενική επανεξέταση της αξίας και της αποτελεσματικότητας των προσεγγίσεων για τη διαμόρφωση προσώπων που έχουν ακολουθηθεί μέχρι τώρα, σε συνδυασμό με σκέψεις για τις ενδεχόμενες μελλοντικές εξελίξεις [συμπεριλαμβανομένου του ρόλου των οικονομικών μηχανισμών (βλέπε σημείο 2.5.6)].

4. ΔΡΑΣΗ ΣΕ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

4.1. **Ατμοσφαιρική ρύπανση**

4.1.1. Παρά το γενονός ότι στην Κοινότητα έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος στο θέμα της αντιμετώπισης των παραδοσιακών αιτίων ρύπανσης του ατμοσφαιρικού αέρα, όπως η αιθάλη, τα σωματίδια και το διοξείδιο του θείου στις βιομηχανικές πόλεις, πρόσφατα ανέκυψαν νέα προβλήματα, που συνδέονται μεταξύ άλλων με την αύξηση της κυκλοφορίας και τις όξινες αναποθέσεις που, όπως φαίνεται, θα συνεχίσουν να είναι σοβαρά. Οι ατμοσφαιρικοί ρύποι που ενέχονται, ιδίως το θείο, τα οξείδια του αζώτου, οι υδρογονάνθρακες και τα φωτοχημικά οξειδωτικά μέσα ενεργούν μεμονωμένα, συλογικά ή σε συνέργεια για την οξίνιση του εδάφους και των επιφανειακών υδάτων, την παρεμπόδιση της ανάπτυξης των φυτών και την πρόκληση ζημιών σε μνημεία, κτίρια και κατασκευές· είναι, επίσης, δυνητικά επιβλαβείς για την ανθρώπινη υγεία.

(1) ΕΕ αριθ. L 181 της 4. 7. 1986.
(2) ΕΕ αριθ. L 176 της 6. 7. 1985.
(3) ΕΕ αριθ. L 329 της 25. 11. 1982.

4.1.2. Οι βιομηχανικές μέθοδοι παραγωγής, η αποτέφρωση των αποβλήτων και άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες από τις οποίες προκύπτουν εκπομπές στον αέρα ουσιών που είναι ή πιθανολογείται ότι είναι ανθεκτικές, επικίνδυνες ή τοξικές (π.χ. βαριά μέταλα, PCB, αμίαντος) είναι δυνατόν όχι μόνο να μολύνουν τον ατμοσφαιρικό αέρα, αλλά και να οδηγήσουν στη μεταφορά της ρύπανσης σ' άλλα τμήματα του περιβάλλοντος και να προκαλέσουν επιβλαβείς συνέπειες στα ανθρώπινα όντα και στα οικοσυστήματα. Αυτός είναι ένας επιπλέον λόγος για τη μείωση των εκπομπών στην ατμόσφαιρα.

4.1.3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη συνεδρίασή του στη Στουτγάρδη τον Ιούνιο του 1983 ζήτησε την επιτάχυνση και την ενίσχυση της δράσης σε εθνικό, κοινοτικό και διεθνές επίπεδο με στόχο την καταπολέμηση της ρύπανσης του περιβάλλοντος και ιδίως του ατμοσφαιρικού αέρα. Η επιτροπή ανταποκρίθηκε διαβιβάζοντας στο Συμβούλιο μια σειρά προτάσεων για τον περιορισμό και τη μείωση των εκπομπών από τις σημαντικότερες και κινητές πηγές (1). Παράλληλα, καταβλήθηκαν σοβαρές ερευνητικές προσπάθειες όσον αφορά τα αίτια και τις συνέπειες των ατμοσφαιρικών ρύπων προκειμένου να διασαφηνιστούν οι αιτιώδεις σχέσεις μεταξύ των μηχανισμών-αιτίων και των ζημιών-αποτελεσμάτων που παρατηρούνται.

4.1.4. Η Επιτροπή διευκρίνισε επίσης ότι υιοθετούσε μια στρατηγική προσέγγιση με την οποία επιδιώκεται ουσιαστική γενική μείωση των εκπομπών ουσιών που προκαλούν οξίνιση απ' όλες τις σημαντικές πηγές. Αυτό θα συνεχιστεί. Σχετικά μ' αυτό, έχει πρωταρχική σημασία να εγκριθεί σύντομα και πριν την έναρξη του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος (2) η πρόταση της Επιτροπής για τη μείωση των εκπομπών από μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης, που συζητείται ακόμα στο πλαίσιο του Συμβουλίου. Εξάλλου, η ολοκλήρωση και εφαρμογή των νέων «ευρωπαϊκών προτύπων» για τις εκπομπές καυσαερίων από τις εξατμίσεις των οχημάτων με κινητήρα θα οδηγήσει σε περαιτέρω μείωση των οξειδίων του αξώτου, των υδρογονανθράκων και άλλων ρύπων. Τα μέτρα αυτά όμως από μόνα τους δεν φαίνεται ότι επαρκούν.

4.1.5. Η Επιτροπή ασχολείται τώρα με τη διαμόρφωση μιας γενικής μακροπρόθεσμης στρατηγικής για τη μείωση της ρύπανσης του ατμοσφαιρικού αέρα τόσο στην Κοινότητα όσο και πέρα από τα σύνορά της, προκειμένου να οροθετήσει μια κατάλληλη και πλήρη προσέγγιση ανταποκρινόμενη στην πρόκληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Στουτγάρδης. Η γενική στρατηγική θα δημοσιευθεί με τη μορφή μιας ανακοίνωσης προς το Συμβούλιο κατά τη διάρκεια του 1987.

4.1.6. Στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής οι κύριοι στόχοι θα είναι:

— ο προσδιορισμός των ατμοσφαιρικών ρύπων (σε κλειστούς και ανοικτούς χώρους) που παρουσιάζουν συνήθως και δυνητικά μεγαλύτερο ενδιαφέρον από την άποψη της προστασίας της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος·

— ο καθορισμός των καταλληλότερων μέσων — δίνοντας έμφαση στις ουσίες ή/και στις πηγές — για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ρύπανσης που είναι ήδη ή πρόκειται να γίνουν σοβαρά, φροντίζοντας παράλληλα ώστε να μην υπάρξει απλά και μόνο μεταφορά της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στο νερό ή στο έδαφος·

— ο καθορισμός και η εφαρμογή στο σύνολο της Κοινότητας στόχων για την ουσιαστική μείωση των συνολικών εκπομπών από οποιαδήποτε πηγή στην ατμόσφαιρα, προκειμένου να καταπολεμηθούν οι όξινες εναποθέσεις και οι ζημίες τις οποίες συνεπάγονται, συμπεριλαμβανομένης της διάβρωσης και του μαρασμού των δασών·

— μακροπρόθεσμα η μείωση των συγκεντρώσεων των σημαντικότερων ρύπων στον περιβάλλοντα αέρα σε επίπεδα που θεωρούνται αποδεκτά για την προστασία ευαίσθητων οικοσυστημάτων·

— ο καθορισμός και η εφαρμογή προληπτικών μέτρων κατά της ρύπανσης σε κλειστούς χώρους από όλα και περισσότερες ουσίες·

— η διαμόρφωση και καθιέρωση σχετικών μηχανισμών που είναι δυνατόν να βοηθήσουν στην επίτευξη αυτών των στόχων συμπεριλαμβανομένων:
  — ενός καταλόγου των κατηγοριών για τις εκπομπές και τις σημαντικότερες πηγές,
  — ενός καταλόγου των καλλίτερων διαθέσιμων τεχνολογιών για τη μείωση της ρύπανσης και του κόστους που συνεπάγονται,
  — νέων τεχνολογιών χαμηλής ρύπανσης,
  — δικτύων παρακολούθησης,
  — τεχνικών για την ανάπτυξη μοντέλων,
  — οικονομικών μηχανισμών για την πρόληψη της ρύπανσης.

(1) Βλέπε 17η γενική έκθεση επί της δραστηριότητας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1983, παράγραφοι 377-781.
(2) ΕΕ αριθ. C 49 της 21. 2. 1984.

4.1.7. Στη συνέχεια των εργασιών, που έχουν ήδη αρχίσει με τα προηγούμενα προγράμματα δράσης, πρέπει να εξεταστούν οι σοβαρότερες κατηγορίες εγκαταστάσεων οι οποίες αναφέρονται στην οδηγία 84/360/ΕΟΚ για την ατμοσφαιρική ρύπανση από βιομηχανικές εγκαταστάσεις που ρυθμίζει τα πρότυπα για τις εκπομπές στο σύνολο της Κοινότητας. Επιπλέον, είναι δυνατόν να απαιτηθεί η κατάρτιση κοινοτικών προτύπων για τις εκπομπές, με βάση την καλύτερη διαθέσιμη τεχνολογία, για τις πηγές που δεν καλύπτονται ακόμα από αυτήν τη οδηγία (ιδίως για τις πυρηνικές εγκαταστάσεις και για τις εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν μαζούτ και στερεά καύσιμα) ώστε να διαμορφωθεί, σε λογικό χρονικό διάστημα, ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο όλοι οι κύριοι ατμοσφαιρικοί ρύποι που προέρχονται από τις σημαντικότερες κατηγορίες εγκαταστάσεων να ελέγχονται σε ενιαία βάση. Για αυτά τα θέματα η Επιτροπή θα υποβάλει κατάλληλες προτάσεις.

4.1.8. Θα προταθούν περαιτέρω μέτρα για τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που προέρχεται από κατηγορίες μεταφορικών μέσων που δεν καλύπτονται ακόμα από την κοινοτική νομοθεσία. Είναι επίσης δυνατόν να απαιτηθούν πρότυπα για την ποιότητα του αέρα όσον αφορά ορισμένους ρύπους όπως τα φωτοχημικά οξειδωτικά μέσα, στο πλαίσιο των οποίων υπάρχει η υπόνοια ότι το όζον διαδραματίζει καίριο ρόλο εξαιτίας των συνεργειακών επιπτώσεών του σε συνδυασμό με τις όξινες εναποθέσεις. Μέριμνα θα ληφθεί εξάλλου για την ανάπτυξη οικολογικών προτύπων ποιότητας του αέρα σε κοινοτικό επίπεδο, καλύπτοντας για παράδειγμα τις όξινες εναποθέσεις σε δάση και άλλα ευαίσθητα οικοσυστήματα.

4.1.9. Εκτός Κοινότητας, η ανάγκη για συντονισμένη διεθνή δράση όσον αφορά την ατμοσφαιρική ρύπανση θα παραμείνει υψίστης σημασίας. Ακόμα και στην περίπτωση που τα προβλήματα θα έχουν αντιμετωπιστεί στο εσωτερικό της και εφόσον επιδιώκεται να σημειωθεί πραγματική πρόοδος, η Κοινότητα θα πρέπει να εξακολουθήσει να διαδραματίζει ενεργό και εποικοδομητικό ρόλο στις εργασίες διεθνών οργανισμών όπως π.χ. η Οικονομική Επιτροπή για την Ευρώπη και ο Διεθνής Οργανισμός Ατομικής Ενεργείας, καθώς και στο πλαίσιο των σχετικών διεθνών συμβάσεων, όπου ή όποτε εξακριβώνονται και εξετάζονται προβλήματα ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

4.2. Γλυκά και θαλάσσια ύδατα

4.2.1. Στο τρίτο πρόγραμμα δράσης σε θέματα περιβάλλοντος αναφέρεται ότι η Επιτροπή θα συνεχίζει να λαμβάνει τα μέτρα που εγκαινιάστηκαν στη διάρκεια των δύο πρώτων προγραμμάτων και θα εφαρμόζει τις οδηγίες και τις αποφάσεις που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο με στόχο την πρόληψη και τη μείωση της ρύπανσης των υδάτων. Αυτές οι οδηγίες και αποφάσεις είχαν σχέση, κυρίως, με τον καθορισμό σε κοινοτικό επίπεδο ποιοτικών στόχων για ειδικές χρήσεις ύδατος (μέχρι σήμερα τα επιφανειακά ύδατα, το πόσιμο νερό, τα ύδατα κολύμβησης και τα εσωτερικά ύδατα καλύπτονται μαζί με τα ύδατα για οστρακοειδή και για ιχθυοκαλλιέργειες) και με τη μείωση της ρύπανσης που προκαλείται από την απόρριψη ορισμένων επικίνδυνων ουσιών στο υδάτινο περιβάλλον της Κοινότητας. Στο τρίτο πρόγραμμα αναφέρεται ότι οι κύριοι τομείς δραστηριότητας είναι:

— ο έλεγχος της ρύπανσης που οφείλεται σε επικίνδυνες ουσίες,

— ο έλεγχος της ρύπανσης από πετρελαιοκηλίδες,

— η παρακολούθηση και ο έλεγχος με στόχο την ποιοτική βελτίωση των υδάτων και τη μείωση της ρύπανσης.

4.2.2. Οι προτεραιότητες αυτές παραμένουν σε ισχύ στο πλαίσιο του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος και η Επιτροπή θα υποβάλει κατάλληλες προτάσεις σχετικά με όλα αυτά τα ζητήματα. Οφείλουμε εντούτοις να προσθέσουμε ότι υπάρχει σταθερή αύξηση της προτεραιότητας που δίνεται στη θαλάσσια ρύπανση και ότι, σ' αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή θα δώσει ιδιαίτερη προσοχή σε άλλες επικίνδυνες ουσίες παράλληλα με το πετρέλαιο. Η Επιτροπή αναφέρει επίσης στο έγγραφο COM(86) 327 την πρόθεσή της να εξετάσει την περίπτωση να προταθούν κοινοτικά πρότυπα σχετικά με τις εκπομπές από τις πυρηνικές εγκαταστάσεις, βασισμένα στην καλύτερη διαθέσιμη τεχνολογία και να υποβάλει προτάσεις για την προσχώρηση της Κοινότητας στη σύμβαση του Λονδίνου για τις καταβυθίσεις αποβλήτων.

4.2.3. Όσον αφορά το ζήτημα της ρύπανσης των υδάτων που προκαλείται από την απόρριψη επικίνδυνων ουσιών στο υδάτινο περιβάλλον, ίσως χρειαστεί να αναθεωρηθούν τα υπέρ και τα κατά της προσέγγισης που χαρακτηρίζεται «παράλληλη» και καθιερώθηκε με την οδηγία 76/464/ΕΟΚ όπως προαναφέρθηκε στο σημείο 3.3. Με τις δύο προσεγγίσεις δεν αντιμετωπίζονται εξίσου καλά ούτε οι συγκεντρωμένες ούτε οι εκτεταμένες πηγές ρύπανσης. Η Επιτροπή θα εξετάσει τη δυνατότητα κατάρτισης προτάσεων για μια συνεκτικότερη πολιτική ελέγχου της ρύπανσης που να καλύπτει και τους δύο τύπους πηγών ρύπανσης με εκλεκτικότερη χρήση της μιας ή και των δύο παράλληλων προσεγγίσεων.

4.2.4. Εν τω μεταξύ η Επιτροπή έχει την πρόθεση να συνεχίσει τη λεπτομερή εφαρμογή της οδηγίας 76/464/ΕΟΚ. Τώρα που η γενική οδηγία-πλαίσιο σχετικά με τον καθορισμό οριακών τιμών όσον αφορά τις εκπομπές και

(1) ΕΕ αριθ. L 188 της 16. 7. 1984, σ. 20.

ποιοτικών στόχων για τις επικίνδυνες ουσίες έχει θεσπιστεί (1), οι εργασίες καθιέρωσης τιμών για τις ουσίες που απαριθμούνται μεταξύ των 129 ουσιών του «μαύρου καταλόγου» (παράρτημα 1) που δημοσίευσε η Επιτροπή το 1982 (2) μπορούν να επιταχυνθούν. Η Επιτροπή θα υποβάλει προτάσεις για την καθιέρωση τιμών σχετικά με πολλές από αυτές τις ουσίες κατά τη διάρκεια του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος. Οι εργασίες θα συνεχιστούν επίσης και για τις ουσίες του «γκρίζου καταλόγου» (παράρτημα 2) και η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει προτάσεις για ποιοτικούς στόχους όσον αφορά μερικές από αυτές τις ουσίες, ιδίως τον μόλυβδο, τον χαλκό, το νικέλιο και τον ψευδάργυρο, εφόσον χρειάζονται, με βάση την πείρα που έχει αποκτηθεί σε εθνικό επίπεδο.

4.2.5. Εντούτοις, παρά την αυξημένη ταχύτητα δράσης όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, τα μέτρα για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος της Κοινότητας δεν θα είναι με κανένα τρόπο πλήρη. Σε μερικούς τομείς θα πρέπει να αναληφθούν νέες ενέργειες. Η Επιτροπή έχει την πρόθεση να υποβάλει προτάσεις για οδηγίες σχετικά με τον έλεγχο και τη μείωση της ρύπανσης των υδάτων που προέρχεται από τη διασπορά ή την απόρριψη λυμάτων από τα ζώα και την υπέρμετρη χρήση λιπασμάτων και παρασιτοκτόνων. Είναι επίσης αναγκαίο να αναληφθούν ενέργειες συμβουλευτικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για να συνειδητοποιηθούν καλύτερα από τους αγρότες τα προβλήματα που είναι δυνατόν να προκύψουν. Μ' αυτόν τον τρόπο η γεωργία, όπως και οι άλλοι τομείς, θα συμβάλει στις προσπάθειες που καταβάλλει η Κοινότητα για τη μείωση της ρύπανσης των υδάτων. Η Επιτροπή θα προτείνει εξάλλου τον καθορισμό ελάχιστων προτύπων που πρέπει να ισχύσουν μακροπρόθεσμα σε όλα τα ύδατα της Κοινότητας και θα επανεξετάσει το θέμα του καθορισμού προτύπων ποιότητας και για άλλες χρήσεις των υδάτων, επιπλέον αυτών που αναφέρθηκαν στο σημείο 4.2.1, ιδίως για τη βιομηχανική και τη γεωργική χρήση του ύδατος.

4.2.6. Όσον αφορά την προστασία των θαλασσών, οι κύριοι στόχοι των μελλοντικών ενεργειών θα είναι:

— η εφαρμογή των διεθνών σχετικών συμβάσεων και πρωτοκόλλων των οποίων η Κοινότητα αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος (3) και η ενεργός συμμετοχή στις εργασίες άλλων διεθνών οργανισμών που ασχολούνται με την θαλάσσια ρύπανση (4),

— η διαμόρφωση στρατηγικής και σχεδίου δράσης (MEDSPA) για την προστασία των περιοχών της Μεσογείου (συμπεριλαμβανομένης φυσικά της Μεσογείου Θαλάσσης) όπως προβλέπεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο της 24ης Απριλίου 1984 (5),

— η συμμόρφωση με τη δήλωση που υιοθετήθηκε από τα συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης της Βαρκελώνης κατά την τέταρτη τακτική σύνοδο στη Γένοβα (Σεπτέμβριος 1985),

— η εφαρμογή των αποφάσεων που λήφθηκαν κατά την πρώτη συνδιάσκεψη για τη Βόρεια Θάλασσα και η ενεργός συμμετοχή στη δεύτερη συνδιάσκεψη που αναμένεται να πραγματοποιηθεί το 1987,

— η μείωση των εκπομπών ρύπων στη θάλασσα από χερσαίες πηγές μέσω των ποταμών και της καταβύθισης αποβλήτων καθώς και της μεταφοράς τους μέσω του ατμοσφαιρικού αέρα,

— η εναρμονισμένη υποχρεωτική εφαρμογή σε κοινοτικό επίπεδο των προαιρετικών παραρτημάτων της σύμβασης Marpol 1973—1978,

— η ανάπτυξη και πρακτική εφαρμογή του κοινοτικού συστήματος πληροφόρησης για την αντιμετώπιση ιδίως της ακούσιας απόρριψης επιβλαβών ουσιών στη θάλασσα,

— η συνέχιση των πειραματικών σχεδίων επίδειξης για την προστασία των θαλάσσιων υδάτων από το πετρέλαιο και τις άλλες χημικές ουσίες. Τα σχέδια αυτά αποβλέπουν στη βελτίωση που εθνικού δυναμικού για την επέμβαση σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης ή/και την ανάπτυξη νέων μέσων ή μεθόδων για την αντιμετώπιση των σοβαρών απροσχεδίαστων απορρίψεων· θα συμβάλλουν επίσης στον προσδιορισμό τρόπων σύμφωνα με τους οποίους ο σχεδιασμός του πλοίου, οι διευθετήσεις για το στοίβαγμα των εμπορευμάτων και η συσκευασία και επισήμανση των επιβλαβών ουσιών που μεταφέρονται σε εμπορευματοκιβώτια θα μπορούν να είναι ενισχυτικοί παράγοντες της επιτυχίας της επέμβασης στην περίπτωση ατυχήματος,

— η κατάρτιση των υπεύθυνων για την καταπολέμηση της θαλάσσιας ρύπανσης που οφείλεται σε πετρέλαιο και επιβλαβείς ουσίες,

— η καλύτερη ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων στις πολιτικές για τις θαλάσσιες μεταφορές.

Σχετικά με όλους αυτούς τους τομείς, η Επιτροπή θα αναλάβει τις κατάλληλες πρωτοβουλίες, σε στενή συνεννόηση με τα κράτη μέλη, είτε μέσω του μηχανισμού του Συμβουλίου είτε μέσω των σχετικών συμβουλευτικών επιτροπών.

---

(1) ΕΕ αριθ. L 181 της 4. 7. 1986.

(2) ΕΕ αριθ. C 176 της 14. 7. 1982.

(3) — Η σύμβαση της Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη ρύπανση και τα τέσσερα πρωτόκολλά της (καταβύθιση, χερσαίες πηγές, απρόβλεπτη ρύπανση, ειδικά προστατευόμενες περιοχές),
— η σύμβαση του Παρισιού για την πρόληψη της θαλάσσιας ρύπανσης από χερσαίες πηγές,
— η σύμβαση της Βόννης για τη συνεργασία κατά την αντιμετώπιση της ρύπανσης της Βορείου Θαλάσσης από πετρέλαιο και άλλες επιβλαβείς ουσίες.

(4) Π.χ. IMO, UNEP, Port State Control, IAO.

(5) ΕΕ αριθ. C 133 της 21. 5. 1984.

4.2.7. Επιπλέον των ενεργειών που προαναφέρθηκαν, η Επιτροπή κρίνει ότι είναι αναγκαία μια σειρά νέων προληπτικών μέτρων σε ειδικούς τομείς. Αυτά αφορούν ιδίως τη βελτίωση των διαθέσιμων εγκαταστάσεων υποδοχής των αποβλήτων πετρελαίου και άλλων προερχομένων από τα πλοία αποβλήτων καθώς και τη βελτίωση των ρυθμίσεων για την απομάκρυνση των απορριμμάτων. Η Επιτροπή θα υποβάλει σχετικές προτάσεις.

4.2.8. Μεταξύ άλλων θεμάτων, που αφορούν τόσο τα θαλάσσια όσο και τα γλυκά ύδατα και τα οποία ίσως χρειαστεί να προσέξει ιδιαίτερα η Κοινότητα αναφέρονται τα ζητήματα που σχετίζονται με την αντιμετώπιση και τη διάθεση ιζημάτων που έχουν ρυπανθεί, τον ευτροφισμό του ύδατος σε ορισμένες περιοχές της Κοινότητας και την προσαρμογή στα νέα δεδομένα του καταλόγου των επικινδύνων ουσιών. Τα θέματα αυτά θα εξεταστούν εκτενώς από την Επιτροπή και θα συνεχίσουν να αναλαμβάνονται οι κατάλληλες πρωτοβουλίες για την αντιμετώπισή τους.

4.2.9. Η βελτίωση της παροχής και της διαχείρησης των υδάτων θα εξακολουθήσει να αποτελεί σοβαρό καθήκον της Κοινότητας, ιδίως σε ημιάγονες περιοχές και στα μικρονησιά της Κοινότητας. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να αφιερώνει μέρος των προσπαθειών της σ' αυτό το θέμα ενώ θα το προσέξει ιδιαίτερα στις εργασίες της σχετικά με τις περιοχές της Μεσογείου στο πλαίσιο της MEDSPA.

4.2.10. Η Επιτροπή θα συνεχίσει επίσης την ενεργό συμμετοχή της στις εργασίες της Επιτροπής του Ρήνου αποβλέποντας στη διασφάλιση μεγαλύτερης προστασίας του ποταμού Ρήνου από όλες τις μορφές ρύπανσης. Επιπλέον η Επιτροπή συμμετέχει μαζί με την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στις διαπραγματεύσεις για τη ρύθμιση της προστασίας του ποταμού Δούναβη από περιβαλλοντική άποψη.

4.3. **Χημικές ουσίες**

4.3.1. Προτεραιότητα θα εξακολουθήσει να δίνεται στην εφαρμογή του νέου συστήματος κοινοποίησης των χημικών ουσιών (οδηγία 79/831/ΕΟΚ) και στην ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση των νέων και των υφισταμένων χημικών ουσιών (1).

4.3.2. Το σύστημα κοινοποίησης που καθιερώθηκε με την οδηγία 79/831/ΕΟΚ δίνει τη δυνατότητα στην Επιτροπή και τα κράτη μέλη να εκτιμούν τους κινδύνους και να παρακολουθούν την κατανομή και τις χρήσεις χημικών ουσιών που έχουν κυκλοφορήσει στην αγορά μετά τις 18 Σεπτεμβρίου 1981. Μια παρόμοια διαδικασία είναι αναγκαία για την ολοκληρωμένη εκτίμηση του κινδύνου από τις «υφιστάμενες χημικές ουσίες» [εκείνες που έχουν διατεθεί στο εμπόριο πριν από αυτήν την ημερομηνία και περιλαμβάνονται στον ευρωπαϊκό κατάλογο των υφισταμένων χημικών ουσιών (EINECS)].

4.3.3. Θα προταθεί μια οδηγία με στόχο την παροχή μιας πλήρους υποδομής για την εκτίμηση των κινδύνων και τη ρύθμιση των υφισταμένων χημικών ουσιών, στις περιπτώσεις που χρειάζεται τέτοιου είδους εκτίμηση. Η οδηγία αυτή θα καθορίσει μια διαδικασία για την κατάρτιση ενός πίνακα ουσιών —κατά σειρά προτεραιότητας— προς άμεση εξέταση, καθώς και τα μέσα για τη συγκέντρωση πληροφοριών, την απαίτηση διενέργειας δοκιμών και την εκτίμηση των κινδύνων για τους ανθρώπους και το περιβάλλον. Θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει ένα μηχανισμό για το συντονισμό της επεξεργασίας ειδικών στρατηγικών ελέγχου των χημικών ουσιών, όπου αυτό θα κρίνεται απαραίτητο.

4.3.4. Η Επιτροπή θα αναθεωρεί συνεχώς τα συστήματα ταξινόμησης, τις απαιτήσεις δοκιμών και τις κατευθυντήριες γραμμές για τις δοκιμές που καθορίζονται στις οδηγίες που αφορούν το περιβάλλον, αποβλέποντας στην επίτευξη ορθολογικότερης οργάνωσης όπου αυτό είναι δυνατόν. Θα λάβει ιδίως υπόψη της τις εργασίες που διεξάγονται τώρα, στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ αλλά και αλλού, όσον αφορά την ανάπτυξη, καθιέρωση και χρήση εναλλακτικών μεθόδων δοκιμών που χρησιμοποιούν λιγότερα ζώα ή λιγότερο οδυνηρές διαδικασίες.

4.3.5. Η εστιαζόμενη στις ουσίες προσέγγιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων που προκαλούνται από ουσίες ή/και χημικές ουσίες ευρείας χρήσης περιγράφηκε προηγουμένως (βλέπε σημείο 3.2). Όπως σημειώθηκε, με την προσέγγιση αυτή:

— λαμβάνεται υπόψη η εμφάνιση ενός συγκεκριμένου ρύπου από οποιαδήποτε πηγή και αν προέρχεται,

— γίνεται μια ολοκληρωμένη εκτίμηση των κινδύνων, στην οποία λαμβάνονται υπόψη οι διάφορες διαδρομές μέσα από τις οποίες οι ρύποι προσβάλλουν τα άτομα και το περιβάλλον,

— υπάρχει κατάληξη σε επιλογές σχετικά με τα δραστικότερα και αποτελεσματικότερα μέσα (είτε πρόκειται για νομοθεσία είτε για ενέργειες άλλου είδους) για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκύπτουν.

Η Επιτροπή ακολουθεί ήδη αυτήν την προσέγγιση στις εργασίες της σχετικά με ορισμένες ουσίες που χρησιμοποιούνται πολύ και είναι ευρέως διασπαρμένες στο περιβάλλον — ιδίως το κάδμιο και ο μόλυβδος. Σχετικά μ' αυτό θα υποβληθούν κατάλληλες προτάσεις.

(1) ΕΕ αριθ. L 259 της 15. 10. 1979, σ. 10.

4.3.6. Μια νέα σημαντική ώθηση στον τομέα αυτόν θα είναι η ολοκληρωμένη ρύθμιση των επικίνδυνων χημικών ουσιών. Η Επιτροπή θα αναθεωρήσει την καταλληλότητα της υφιστάμενης κοινοτικής νομοθεσίας, ιδίως της οδηγίας (76/769/ΕΟΚ), σχετικά με τη διάθεση στο εμπόριο και τη χρήση χημικών ουσιών (1) που στο παρελθόν χρησίμευσε για τον έλεγχο ουσιών, όπως των PCB και του αμίαντου.

4.3.7. Έχουν ήδη προταθεί νομοθετικά μέτρα και κοινοτική δράση σε διεθνές επίπεδο όσον αφορά τις εισαγωγές και εξαγωγές επικίνδυνων χημικών ουσιών των οποίων η κυκλοφορία απαγορεύεται ή υπόκειται σε αυστηρούς περιορισμούς στην Κοινότητα. Το ζήτημα όμως της εξαγωγής επικίνδυνων βιομηχανικών μεθόδων παραγωγής και εγκαταστάσεων σε χώρες μη μέλη της ΕΟΚ παραμένει θέμα μεγάλης προτεραιότητας. Η Κοινότητα πρέπει να διαμορφώσει νομοθεσία σχετικά με την εξαγωγή επικίνδυνων βιομηχανικών μεθόδων παραγωγής βασισμένη στις πληροφορίες και στην εμπειρία που θα αποκτηθεί κατά την εφαρμογή της οδηγίας (82/501/ΕΟΚ) για τους κινδύνους ατυχήματος μεγάλης έκτασης (2): μόλις αποκτηθεί επαρκής πείρα από την εφαρμογή αυτής της οδηγίας, η Επιτροπή θα υποβάλει σχετικές προτάσεις.

4.3.8. Η Επιτροπή, εκμεταλλευόμενη την πείρα που θα αποκτηθεί από την εφαρμογή της οδηγίας 82/501/ΕΟΚ, θα εξετάσει το κατά πόσον οι διαδικασίες που καθορίζονται σύμφωνα μ' αυτήν την οδηγία για την ασφάλεια εντός των βιομηχανικών εγκαταστάσεων, την πρόληψη ατυχημάτων, τα σχέδια για έκτακτη ανάγκη, την κατάρτιση, την ενημέρωση κλπ. είναι δυνατόν να εφαρμοστούν στις πυρηνικές εγκαταστάσεις. Σχετικά μ' αυτό το θέμα θα υποβληθεί το ταχύτερο δυνατόν έκθεση στο Συμβούλιο.

4.3.9. Γενικότερα πρέπει να αναγνωριστεί ότι το ενδιαφέρον για τη διεθνή μετακίνηση και παραγωγή επικίνδυνων χημικών ουσιών και αποβλήτων καθώς και μονάδων παραγωγής αυξάνει συνεχώς. Στον τομέα αυτόν τα ατυχήματα, αν και ευτυχώς σπάνια, είναι δυνατόν να είναι ολέθρια (Σέβεζο και Μποπάλ). Επιπλέον της συνεχιζόμενης εφαρμογής και θέσπισης κοινοτικής νομοθεσίας όσον αφορά τις επικίνδυνες χημικές ουσίες (όπως αναφέρθηκε ανωτέρω) και τη διασυνοριακή μετατόπιση τοξικών και επικίνδυνων αποβλήτων (βλέπε σημείο 5.3) είναι αναγκαίο να αναληφθεί επείγουσα δράση προκειμένου να διαμορφωθούν σε διεθνές επίπεδο τα κατάλληλα μέτρα ελέγχου και οι διαδικασίες εξουσιοδότησης και κοινοποίησης που θα παράσχουν υψηλό βαθμό ασφαλείας χωρίς να παρεμποδίζουν τη νόμιμη παραγωγή και το νόμιμο εμπόριο των επικίνδυνων προϊόντων. Είναι σε μεγάλο βαθμό αναγκαίο η Κοινότητα, σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ και τον ΟΗΕ, να προωθήσει την ταχεία ανάπτυξη κωδίκων δεοντολογίας σε παγκόσμιο επίπεδο για τη συμπλήρωση των ειδικών νομοθετικών μέτρων που χρειάζονται προκειμένου να καλυφθούν ορισμένες πτυχές αυτών των ζητημάτων και η Επιτροπή θα αναλάβει πρωτοβουλίες για το σκοπό αυτό.

4.3.10. Η Κοινότητα, παράλληλα με τα κράτη μέλη, είναι ήδη συμβαλλόμενο μέρος της διεθνούς σύμβασης που ασχολείται με την προστασία του στρώματος του όζοντος. Ένα πρωτόκολλο σχετικά με τους χλωροφθοράνθρακες (CFC) βρίσκεται στο στάδιο της προετοιμασίας. Η Κοινότητα, με διαδοχικές αποφάσεις του Συμβουλίου έχει θέσει περιορισμούς για την χρήση του CFC στο εσωτερικό της Κοινότητας και είναι σημαντικό να γίνει συμβαλλόμενο μέρος του διεθνούς πρωτοκόλλου. Η Επιτροπή συμμετέχει ενεργά, μαζί με τα κράτη μέλη, στις προπαρασκευαστικές εργασίες που διεξάγονται τώρα ενώ προτάσεις θα υποβληθούν, στο κατάλληλο στάδιο, για να δοθεί η εντολή διαπραγμάτευσης του τελικού κειμένου.

4.4. Βιοτεχνολογία

4.4.1. Η πρόοδος που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια στον τομέα της βιοτεχνολογίας υπήρξε εντυπωσιακή και είχε σημαντικές επιπτώσεις στην κοινοτική πολιτική. Η Επιτροπή διαδραμάτισε πρωτεύοντα ρόλο στην ανάπτυξη κοινοτικής στρατηγικής για την ευρωπαϊκή βιοτεχνολογία περιλαμβανομένης κυρίως της ανάπτυξης ορθολογικής προσέγγισης για την έρευνα του ανασυνδυαζόμενου DNA. Η Κοινότητα έχει επίσης από καιρό υιοθετήσει κανονισμούς που δεν παραλείπει να προσαρμόζει στα νέα δεδομένα, όπου αυτό είναι αναγκαίο, σε ορισμένους τομείς εφαρμογής της βιοτεχνολογίας περιλαμβανομένων π.χ. των τροφίμων, των φαρμάκων και της γεωργίας.

Η έρευνα σχετικά με τις τεχνικές εκτίμησης του κινδύνου αποτελεί τμήμα του τρέχοντος προγράμματος δράσης για την έρευνα στη βιοτεχνολογία 1985—1989 και αυτό θα συνεχιστεί και θα επεκταθεί κατά την αναθεώρηση αυτού του προγράμματος.

4.4.2. Από την άποψη της προστασίας του περιβάλλοντος δύο σημεία παρουσιάζουν ενδιαφέρον. Αφενός, η βιοτεχνολογία έχει δυνατότητες για να βοηθήσει στην προστασία του περιβάλλοντος, π.χ. καθαρισμός των υδάτων, μείωση της βιολογικής ανάγκης οξυγόνου των οργανικών αποβλήτων από βιομηχανίες που κατεργάζονται βιολογικά υλικά και αποτοξικοποίηση των αποβλήτων. Αφετέρου, υπάρχει αναμφίβολα κάποια ανησυχία στο κοινό η οποία σχετίζεται με την έλλειψη εξοικείωσης με τις πιο πρόσφατες προόδους της γενετικής μηχανικής, και ιδίως με τη σχεδιαζόμενη ευρύτατη χρήση στη γεωργία και στο περιβάλλον νεοδημιουργηθέντων οργανισμών και τους πιθανούς κινδύνους που αυτό είναι δυνατόν να συνεπάγεται.

4.4.3. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει προφανείς λόγους να ενδιαφέρεται για τους πιθανούς κινδύνους από τη βιοτεχνολογία: δεδομένου ότι οι νέοι ή νεοεμφανιζόμενοι οργανισμοί έχουν τη δυνατότητα να αναπαράγονται, μπορούν να προξενήσουν προβλήματα ανάλογα με εκείνα που σημειώθηκαν στο παρελθόν από την εισβολή

(1) ΕΕ αριθ. L 262 της 27. 9. 1976, σ. 201.

(2) ΕΕ αριθ. L 230 της 5. 8. 1982.

παθογόνων σε νέα γι' αυτούς περιβάλλοντα (π.χ. η ασθένεια της φτελιάς που καλείται «ολλανδική»). Επίσης, η ταχεία ανάπτυξη των βιομηχανιών που χρησιμοποιούν σύγχρονες τεχνικές γενετικής επέμβασης σημαίνει ότι οι πιθανοί κίνδυνοι για το περιβάλλον από τις μεθόδους και τα προϊόντα της βιοτεχνολογίας ενδέχεται να πολλαπλασιαστούν ραγδαία αν δεν ληφθούν τα αναγκαία προφυλακτικά μέτρα.

4.4.4. Η μακρόχρονη πείρα που αποκτήθηκε σε τομείς όπως η προστασία της υγείας και η πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος φανερώνει ότι ενδείκνυται να συνεκτιμώνται οι πιθανοί κίνδυνοι όσο το δυνατόν νωρίτερα από τη φάση της παραγωγής σε μεγάλη κλίμακα, ώστε να γίνει δυνατή, εφόσον χρειάζεται, η ανάληψη προληπτικής δράσης. Προφανώς στον εισάγοντα καινοτομία απόκειται η ευθύνη της παροχής κατάλληλων στοιχείων στις αρμόδιες αρχές προκειμένου να γίνεται η εν λόγω εκτίμηση. Οι εκτιμήσεις αυτές θα ήταν δυνατόν να συμπληρώνονται από μία *εκ των υστέρων* παρακολούθηση, υπό το φως της πείρας που έχει κτηθεί.

4.4.5. Υπάρχει σε μεγάλο βαθμό η ανάγκη να αναληφθεί τέτοιου είδους δράση σε κοινοτικό επίπεδο, τόσο για να προστατευθεί η υγεία και το περιβάλλον των πολιτών της Κοινότητας όσο και για να διαφυλαχθεί η κοινή αγορά από μονομερείς ρυθμίσεις σε εθνικό επίπεδο. Σε συζητήσεις με τους ανώτερους υπαλλήλους των κρατών μελών έγινε σαφές ότι η Κοινότητα θα πρέπει να κινηθεί γρήγορα και αποφασιστικά προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ενός πλήρους νομοθετικού πλαισίου για την ανάπτυξη μεθόδων και προϊόντων που συνεπάγονται δυνητικά επικίνδυνους νεοδημιουργηθέντες οργανισμούς. Η Επιτροπή έχει κατά συνέπεια ήδη αρχίσει εργασίες για την αξιολόγηση και περαιτέρω ανάπτυξη ρυθμίσεων που αφορούν την υγεία και το περιβάλλον σ' αυτόν τον τομέα μέσω μιας επιτροπής που συγκροτήθηκε ειδικά για το σκοπό αυτό: της Διυπηρεσιακής επιτροπής βιοτεχνολογικών ρυθμίσεων (BRIC).

4.4.6. Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος από πιθανούς κινδύνους οφειλόμενους σε γενετικώς τροποποιημένους ή εξωτικούς οργανισμούς είναι κατά συνέπεια δυνατόν να χρειαστεί όσον αφορά:

1) τη φύση (και τη δυνητική βιωσιμότητα στο περιβάλλον) των παραγομένων οργανισμών, ιδιαίτερα όταν είναι γνωστό ότι τα συστατικά ενός νεοδημιουργηθέντος οργανισμού έχουν τοξικές ιδιότητες·

2) τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους παραγωγής·

3) τις απορρίψεις στο περιβάλλον·

4) τη διάθεση και τη διαχείριση των αποβλήτων·

5) την πρόληψη ατυχημάτων και τη φύση των κινδύνων εφόσον υπάρξουν απροσχεδίαστες απελευθερώσεις·

6) τις μεθόδους εφαρμογής και τις τοποθεσίες εφόσον υπάρχουν προσχεδιασμένες απελευθερώσεις στο περιβάλλον·

7) την ανίχνευση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της επιβίωσης, του πολλαπλασιασμού και της διασποράς·

8) τους προσβαλλόμενους πληθυσμούς και τις διόδους προσβολής·

9) τις επιδράσεις των οργανισμών στους ανθρώπους, σε άλλα έμβια όντα και στα οικοσυστήματα.

4.4.7. Δεν μπορεί να γίνει ουσιαστική διάκριση μεταξύ του είδους των κινδύνων που προκύπτουν από ήδη υπάρχοντες οργανισμούς, από οργανισμούς που παράγονται με παραδοσιακούς τρόπους γενετικής τροποποίησης και οργανισμούς που παράγονται με τις πολύ περισσότερο ακριβείς μεθόδους της σύγχρονης βιοτεχνολογίας. Εντούτοις η μεγάλη ποικιλία και το πλήθος των νέων χρήσεων που αναπτύσσονται για τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς θα μπορούσε να αυξήσει την κλίμακα των κινδύνων από αυτές τις χρήσεις, εκτός και αν η ανάπτυξή τους γίνει σε ένα καλά καθορισμένο ρυθμιστικό πλαίσιο.

4.4.8. Στις ρυθμίσεις για τους νεοδημιουργηθέντες οργανισμούς πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των κινδύνων από δύο διαφορετικές περιοχές χρήσης: αφενός, υπάρχουν οι κίνδυνοι από περιορισμένες βιομηχανικές χρήσεις μικροοργανισμών που έχουν υποστεί γενετική επέμβαση, που δεν φαίνεται να διαφέρουν ουσιαστικά από εκείνους που υπήρχαν στο παρελθόν, αφετέρου, υπάρχουν οι κίνδυνοι από τη σχεδιασμένη απελευθέρωση στο περιβάλλον νεοδημιουργηθέντων οργανισμών (όπως τα ζώντα εμβόλια, οι μικροοργανισμοί για την αποτοξικοποίηση των αποβλήτων ή η βιολογική διαχείριση πηγών λοιμού και τα νέα ζωικά και φυτικά είδη) όπου η εμπειρία του παρελθόντος (π.χ. οι οικολογικές επιπτώσεις σε υπάρχοντες πληθυσμούς από την εισαγωγή εξωτικών ειδών) έχει δείξει ότι είναι ίσως αναγκαίο να λαμβάνονται ειδικά μέτρα.

4.4.9. Η Επιτροπή έχει την πρόθεση να αξιολογήσει τις απαιτήσεις και να υποβάλει τις δέουσες προτάσεις στο Συμβούλιο σε δύο τομείς:

1) αφενός, σχετικά με την ταξινόμηση, τον περιορισμό και τον έλεγχο των κινδύνων για τους ανθρώπους και το περιβάλλον από την παραγωγή, χρήση και διάθεση νεοδημιουργηθέντων οργανισμών·

2) αφετέρου, σχετικά με την κοινοποίηση και τη συνεννόηση στην περίπτωση σχεδιασμένης χρήσης νεοδημιουργηθέντων οργανισμών στο παριβάλλον.

Ο στόχος στον πρώτο τομέα θα είναι η εναρμόνιση των προτύπων και των διαδικασιών για την ταξινόμηση, τον περιορισμό, τον έλεγχο ατυχήματος, το σχεδιασμό και την επέμβαση σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης καθώς και τη διάθεση, με τη μορφή αποβλήτων, των δυνητικά επικίνδυνων οργανισμών που χρησιμοποιούνται στις βιομηχανικές μεθόδους παραγωγής. Στην περίπτωση σχεδιασμένης χρήσης, ο στόχος θα είναι η καθιέρωση ευρωπαϊκού συστήματος κοινοποίησης και χορήγησης αδειών για την απελευθέρωση στο περιβάλλον νεοδημιουργηθέντων οργανισμών.

4.4.10. Επειδή κανένα κράτος μέλος (ή, για την ακρίβεια, καμία άλλη χώρα) δεν διαθέτει ακόμα ολοκληρωμένη νομοθεσία σ' αυτόν τον τομέα, δίνεται στην Κοινότητα μια σημαντική ευκαιρία να διαμορφώσει τους κατάλληλους κανόνες για την ίδια και να αποτελέσει υπόδειγμα για τις άλλες χώρες. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή, παράλληλα με την ενδοκοινοτική δράση που αναφέρθηκε ανωτέρω, θα επιδιώξει να επεκτείνει και να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα μιας τέτοιας δράσης μέσω διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ και άλλων διεθνών οργανισμών.

4.4.11. Η Επιτροπή, επίσης, θα συνεχίσει και θα επεκτείνει την επιστημονική έρευνα για την εκτίμηση των κινδύνων από την ανάπτυξη και χρήση βιολογικών παραγόντων.

4.5. **Θόρυβος**

4.5.1. Όλες οι οδηγίες ΕΟΚ που έχουν μέχρι στιγμής εγκριθεί σχετικά με το θόρυβο, αντιμετωπίζουν το θόρυβο που προκαλείται από βιομηχανικά προϊόντα. Καθορίζουν οριακές τιμές για τον επιτρεπόμενο θόρυβο από τετράτροχα οχήματα, ελκυστήρες, μοτοσυκλέτες, εργοτάξια κατασκευών, αεροσκάφη και μηχανές κοπής χόρτου. Επιπλέον, έχουν προταθεί οδηγίες, που βρίσκονται στο στάδιο των συζητήσεων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, με τις οποίες καθορίζονται οριακές τιμές για τον επιτρεπόμενο θόρυβο από ελικόπτερα, σιδηροδρομικά οχήματα και απαιτείται η επισήμανση των οικιακών συσκευών όσον αφορά το θόρυβο που προκαλούν.

4.5.2. Προκύπτει τώρα το θέμα της έκτασης στην οποία η Κοινότητα θα όφειλε να αντιμετωπίσει προβλήματα θορύβου που δεν προκαλούνται από προϊόντα. Παρ' όλο που στο δεύτερο πρόγραμμα δράσης σε θέματα περιβάλλοντος περιλαμβάνονταν φιλόδοξες προθέσεις όσον αφορά την ανάγκη «διαμόρφωσης και εφαρμογής μιας κοινοτικής πολιτικής κατά του θορύβου», σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή θα πρότεινε ένα πρόγραμμα το οποίο θα καθόριζε το γενικό πλαίσιο για μια σειρά μέτρων που πρέπει να ληφθούν σε διάφορα επίπεδα για την καταπολέμηση του θορύβου (περιλαμβάνοντας ποιοτικούς στόχους, θέματα υποδιαίρεσης σε ζώνες, αδικήματα σχετικά με το θόρυβο κλπ.) η Επιτροπή δεν μπόρεσε ακόμα να προχωρήσει πέρα από την προσέγγιση που εστιάζεται στο προϊόν.

4.5.3. Ωστόσο, ο θόρυβος είναι ένα περιβαλλοντικό πρόβλημα που θίγει στην ουσία κάθε πολίτη της Κοινότητας και που, σύμφωνα με στοιχεία από δημοσκοπήσεις, παραμένει σημαντικό. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή έχει την πρόθεση, κατά τη διάρκεια του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος, να καταβάλει προσπάθειες ώστε να σημειωθεί πρόοδος σε μια σειρά θεμάτων. Στα θέματα αυτά περιλαμβάνονται:

— ο καθορισμός ποιοτικών στόχων ή κατευθυντήριων γραμμών προκειμένου να προσδιοριστούν οριακές τιμές στα επίπεδα του περιβάλλοντος θορύβου σε διάφορες περιπτώσεις,

— η ρύθμιση του επιτρεπόμενου θορύβου στις αντικαταστάσεις του σιγαστήρα μοτοσυκλετών,

— η συμπερίληψη μέτρων ελέγχου του θορύβου στα συστήματα τεχνικού ελέγχου των οχημάτων που ισχύουν στα κράτη μέλη,

— η επέκταση της ισχύος των υφισταμένων κοινοτικών οδηγιών για το θόρυβο από αεροσκάφη με την πρόβλεψη για «κανόνα διακοπής» (non-addition rule) ώστε να ισχύσουν στην Κοινότητα τα πρότυπα του ΔΟΠΑ (ICAO) παράρτημα 16 κεφάλαιο 3 σε κοντινή ημερομηνία που θα συμφωνηθεί,

— η ανάπτυξη κοινής προσέγγισης όσον αφορά τις παραβιάσεις των επιτρεπομένων επιπέδων θορύβου κατά τις προσγειώσεις αεροσκαφών (πράγμα που θα ευθυγραμμιζόνταν πλήρως με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

4.5.4. Γενικά, η προσέγγιση που θα ακολουθήσει η Επιτροπή θα είναι να συνδυάσει την καθιέρωση ορίων επιτρεπομένου θορύβου για ειδικά προϊόνται και τον καθορισμό επιπέδων για τον περιβάλλοντα θόρυβο. Επιπλέον, η Επιτροπή θα εξετάσει την ενδεχόμενη επιβολή προστίμων (ή τη χρήση άλλων οικονομικών μηχανισμών) με στόχο την αποθάρρυνση της χρήσης θορυβωδών προϊόντων και την υποστήριξη των περισσότερο αθόρυβων, ασκώντας μ' αυτόν τον τρόπο πίεση στους κατασκευαστές ώστε να παράγουν λιγότερο θορυβώδη είδη. Τέλος η Επιτροπή θα επιδιώξει να διαμορφώσει τη βάση για την εκτίμηση του θορύβου που προκαλείται από την κυκλοφορία, τη βιομηχανία, τα εργοτάξια κατασκευών κλπ., εργαζόμενη μαζί με τους σχετικούς οργανισμούς κατάρτισης προτύπων (όπως ο ΔΟΤ/ISO).

4.6. **Πυρηνική ασφάλεια**

4.6.1. Είναι προφανές ότι η αυξανόμενη μέριμνα της Κοινότητας για την ασφαλή χρήση της πυρηνικής ενέργειας, στο πλαίσιο της συνθήκης Ευρατόμ (παράλληλα με άλλες χρήσεις ραδιενεργών υλικών για ειρηνικούς σκοπούς) δίνει αφορμή για σημαντικές συζητήσεις όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος.

4.6.2. Η Επιτροπή, στην ανακοίνωσή της προς το Συμβούλιο σχετικά με τις συνέπειες του ατυχήματος στο Τσερνομπίλ [1], γνωστοποίησε την πρόθεσή της να καταρτίσει προτάσεις για μια συνεκτική πολιτική με στόχο την προστασία των εργαζομένων, του κοινού και του περιβάλλοντος. Η προληπτική προσέγγιση που αναφέρεται σ' αυτήν την ανακοίνωση (επιπλέον των μέτρων που πρέπει να λαμβάνονται σε κρίσιμες καταστάσεις) συμβιβάζεται φυσικά πλήρως με την προληπτική προσέγγιση που κατέχει την κεντρική θέση στην κοινοτική πολιτική για το περιβάλλον.

4.6.3. Μέχρι σήμερα έχει εξασφαλιστεί υψηλός βαθμός προστασίας του περιβάλλοντος από τη ραδιενέργεια με την προσέγγιση που υιοθετείται στη συνθήκη Ευρατόμ και εστιάζεται στη διασφάλιση της επίτευξης διεθνώς

[1] Έγγρ. COM(86) 327 τελικό.

συμφωνημένων επιπέδων προστασίας από τη ραδιενέργεια για τους πολίτες της Κοινότητας σε συνδυασμό με την απαίτηση όλες οι εκθέσεις να διατηρούνται στα χαμηλότερα εφικτά με λογικό αντίτιμο επίπεδα (ALARA). Ο στόχος αυτής της προσέγγισης είναι να εξασφαλιστεί ότι η έκθεση των ανθρώπων μειώνεται σε επίπεδα που, σε κάθε περίπτωση, συμφωνούν με τα διεθνή πρότυπα και τους αντίστοιχους βασικούς κανόνες προστασίας της υγείας που καθορίστηκαν με κοινοτική νομοθεσία (1). Εντούτοις, αναγνωρίστηκε από την Επιτροπή, τόσο στην ανακοίνωσή της για τις συνέπειες του ατυχήματος στο Τσερνομπίλ όσο και στην ανακοίνωσή της που ακολούθησε σχετικά με την «Ανάπτυξη κοινοτικών μέτρων για την εφαρμογή του κεφαλαίου III της συνθήκης Ευρατόμ» (2) ότι ορισμένες πτυχές της πυρηνικής ασφάλειας (επιπλέον των θεμάτων προστασίας από τη ραδιενέργεια), που σχετίζονται ειδικά με το περιβάλλον, πρέπει τώρα να εξεταστούν με περισσότερες λεπτομέρειες.

4.6.4. Στις πτυχές αυτές περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

— το θέμα του κατά πόσον η ιδέα των προτύπων για τις εκπομπές θα πρέπει να εφαρμοστεί στις πυρηνικές εγκαταστάσεις, γνωρίζοντας ότι οι βασικοί κανόνες προστασίας της υγείας θα εξακολουθήσουν οπωσδήποτε να ισχύουν,

— τα προβλήματα που συνεπάγεται η εναρμόνιση των κριτηρίων ασφαλείας και οι ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν,

— το θέμα του κατά πόσον οι διατάξεις των βασικών κανόνων της Ευρατόμ σχετικά με προληπτικά μέτρα που αποβλέπουν στη μείωση των κινδύνων ατυχήματος, όπως η κοινοποίηση των χαρακτηριστικών των πυρηνικών εγκαταστάσεων και των σχεδίων για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών, εφαρμόζονται σωστά και επαρκούν για την προστασία του κοινού,

— η μεταφορά επικίνδυνων υλικών (συμπεριλαμβανομένων των ραδιενεργών υλικών) για την οποία εκπονείται μια μελέτη από την εποχή του ατυχήματος του Mont Louis κατά το 1984. Όπως αναφέρεται στην παράγραφο 5.3.7, μια πλήρης έκθεση σχετικά μ' αυτές τις εργασίες θα σταλεί σύντομα στο Συμβούλιο και θα αναφέρει ότι η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει προτάσεις ώστε να ισχύσουν στην κοινοτική νομοθεσία οι διατάξεις των σχετικών διεθνών συμφωνιών που διέπουν τις μεταφορές αυτών των υλικών σε διεθνές επίπεδο. Με τις προτάσεις της Επιτροπής θα επιδιωχθεί επίσης να διασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη θα θεσπίσουν κανονισμούς για τις εθνικές μεταφορές με βάση τις ίδιες αρχές,

— διαχείριση των ραδιενεργών αποβλήτων. Σχετικά μ' αυτό το θέμα διαπιστώνεται ότι οι εργασίες του κοινοτικού ερευνητικού προγράμματος και σχεδίου δράσης (1988—1992) προχωρούν ικανοποιητικά. Η Επιτροπή, όμως, είναι της άποψης ότι η διαχείριση των ραδιενεργών αποβλήτων παραμένει ένα πρόβλημα ελέγχου που παρουσιάζει ενδιαφέρον για το περιβάλλον. Είναι αναγκαίο να ενισχυθεί η κοινοτική πολιτική με βάση τα συμπεράσματα των εργασιών που έχουν ήδη γίνει, ιδίως στο πλαίσιο των κοινοτικών ερευνητικών προγραμμάτων, και με στόχο να αναπτυχθούν σαφείς προσανατολισμοί ή κατευθυντήριες γραμμές σε κοινοτικό επίπεδο για τη διάθεση αυτών των αποβλήτων. Η Επιτροπή είναι επίσης της γνώμης ότι, όσον αφορά τη διάθεση ραδιενεργών αποβλήτων στη θάλασσα (που ελέγχεται σε διεθνές επίπεδο με τη σύμβαση του Λονδίνου για τις καταδυθίσεις αποβλήτων), είναι πολύ επιθυμητό να συμμετάσχει στις εργασίες αυτής της σύμβασης η Κοινότητα. Για το σκοπό αυτό θα υποβληθούν στο Συμβούλιο σχετικές προτάσεις πριν από το τέλος του 1986.

4.6.5 Γενικότερα, η Επιτροπή συνειδητοποιεί όλο και περισσότερο τις δυνητικές συνέπειες στο περιβάλλον από τη λειτουργία και τις απορρίψεις των κάθε είδους πυρηνικών εγκαταστάσεων καθώς και από τις πολιτικές και τις πρακτικές που εφαρμόζονται όσον αφορά τη διαχείριση και τη διάθεση ραδιενεργών αποβλήτων. Στο πλαίσιο των υποχρεώσεών της με βάση τη συνθήκη Ευρατόμ (και στο πλαίσιο των υποχρεώσεών της με βάση την αναθεωρημένη συνθήκη ΕΟΚ) η Επιτροπή έχει την πρόθεση να παρακολουθήσει στενά το ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος στο πλαίσιο της χρήσης της πυρηνικής ενεργείας (και άλλων χρήσεων ραδιενεργών υλικών για ειρηνικούς σκοπούς) και θα υποβάλει σχετικές προτάσεις για κοινοτική δράση.

5. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

5.1. Προστασία της φύσης και των φυσικών πόρων

5.1.1. Κατά τη διάρκεια του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος πρέπει να σημειωθούν σημαντικές εξελίξεις στον τομέα της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος. Είναι ίσως αλήθεια ότι, απ' όλες τις πτυχές της περιβαλλοντικής πολιτικής το εντονότερο δημόσιο ενδιαφέρον συγκεντρώνουν η ανάγκη προστασίας της φύσης και των βιότοπων, του τοπίου, της χλωρίδας και πανίδας από την απειλή της περαιτέρω υποβάθμισης και εξαφάνισης. Το πρώτο πρόγραμμα δράσης σε θέματα περιβάλλοντος, που εγκρίθηκε το 1973, περιλάμβανε σημαντικά κεφάλαια σχετικά με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και η έμφαση αυτή διατηρήθηκε και στα επόμενα δύο προγράμματα.

(1) ΕΕ αριθ. L 246 της 17. 9. 1980, όπως τροποποιείται με την ΕΕ αριθ. L 265 της 5. 10. 1984.

(2) Έγγρ. COM(86) 434 τελικό.

5.1.2. Περισσότερα από έξι χρόνια έχουν περάσει από τότε που το Συμβούλιο ενέκρινε την οδηγία 79/409/ΕΟΚ και το ψήφισμα σχετικά με τη διατήρηση των άγριων πτηνών (1). Παραμένει οπωσδήποτε θέμα πρωταρχικής σημασίας η διασφάλιση της πλήρους εφαρμογής της οδηγίας και του ψηφίσματος στα κράτη μέλη. Παράλληλα, είναι αναγκαία η ουσιαστική συμμόρφωση με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 3626/82 με τον οποίο εφαρμόζεται στην Κοινότητα η διεθνής σύμβαση για το εμπόριο των ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση (CITES) (2). Και τα δύο αυτά μέσα είναι πολύ σημαντικά για τη διατήρηση της φύσης τόσο στην Κοινότητα όσο και πέρα από τα σύνορά της. Γι' αυτό το λόγο η συνεχιζόμενη εφαρμογή και των δύο θα τύχει προτεραιότητας κατά τη διάρκεια του τετάρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος. Αυτό όμως από μόνο του δεν αρκεί. Οι συνθήκες έχουν τώρα ωριμάσει για την Κοινότητα και τα κράτη μέλη ώστε να υπάρξει μια σημαντική ώθηση στον τομέα της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος.

5.1.3. Ορισμένες από τις ενέργειες που προβλέπονται σε άλλους τομείς, όπως για παράδειγμα οι πιθανές αναμορφώσεις της κοινής γεωργικής πολιτικής που περιγράφονται στις ανακοινώσεις της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο της 15ης Ιουλίου 1985 (προοπτικές για την κοινή γεωργική πολιτική) (3) και της 18ης Δεκεμβρίου 1985 (ένα μέλλον για την ευρωπαϊκή γεωργία) (4), είναι δυνατόν να έχουν, αν ολοκληρωθούν, σημαντική ευεργετική επίδραση στο φυσικό περιβάλλον και στην πολιτική διατήρησής του. Μέτρα που λαμβάνονται με στόχο τη μείωση της ρύπανσης της ατμόσφαιρας, του εδάφους και των υδάτων ωφελούν επίσης τη διατήρηση της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Οι προτάσεις με τις οποίες τροποποιείται η διαρθρωτική πολιτική αποτελούν σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση (5). Η εφαρμογή των διαδικασιών εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον, που καθορίζονται στην οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου (6) ενδέχεται να οδηγήσει στην αποφυγή ορισμένων από τους συνηθέστερους κινδύνους για το φυσικό περιβάλλον. Αλλά και πάλι τα μέτρα αυτά δεν είναι από μόνα τους επαρκή.

5.1.4. Αυτό που ουσιαστικά απαιτείται είναι μια κοινοτική πράξη που να αποβλέπει στην προστασία όχι απλά των πτηνών, αλλά όλων των ειδών πανίδας και χλωρίδας, και όχι μόνο στην προστασία των βιότοπων των πτηνών, αλλά γενικότερα των βιότοπων της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο αυτού του είδους θα διασφάλιζε τη θέσπιση, στο σύνολο της Κοινότητας, θετικών μέτρων για την προστασία όλων των μορφών άγριας ζωής και των βιοτόπων τους. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να στοχεύουν στην επίτευξη των τριών κύριων στόχων της παγκόσμιας στρατηγικής για τη διατήρηση, που είναι:

— η συντήρηση των ουσιωδών οικολογικών διαδικασιών και των συστημάτων που υποστηρίζουν τη ζωή,

— η διατήρηση της γενετικής ποικιλίας και

— η εντός αποδεκτών ορίων εκμετάλλευση των ειδών και των οικοσυστημάτων.

5.1.5. Η Επιτροπή πρόκειται να υποβάλει κατάλληλες προτάσεις σχετικά μ' αυτό. Η Επιτροπή ασχολείται επίσης με την κατάρτιση ενός ολοκληρωμένου καταλόγου των τοποθεσιών στο σύνολο της Κοινότητας που τυγχάνουν προστασίας με βάση τις διάφορες κατηγορίες προστατευομένων περιοχών. Ο κατάλογος αυτός είναι αναγκαίος για την συνακόλουθη εφαρμογή της πράξης-πλαισίου για την οποία έγινε λόγος ανωτέρω.

5.1.6. Σ' αυτό το πλαίσιο είναι προφανές ότι απαιτείται επίσης επείγουσα δράση με στόχο την προστασία των απειλούμενων ειδών φυτών και ζώων όπως π.χ. εκείνων που απαριθμούνται στα παραρτήματα της σύμβασης της Βέρνης. Όπως προκύπτει από πρόσφατες εκθέσεις, η εφαρμογή της σύμβασης της Βέρνης στα κράτη μέλη της Κοινότητας, όπως και αλλού, είναι ελλιπής. Ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο μέτρων προστασίας της φύσης, σε κοινοτικό επίπεδο, αναμφίβολα θα συνέβαλε στη βελτίωση της κατάστασης στο σύνολο της Κοινότητας για τα είδη φυτών και ζώων που απειλούνται με εξαφάνιση, ενώ παράλληλα θα βοηθούσε στην επίτευξη του τριπλού στόχου που έχει θέσει η παγκόσμια στρατηγική για τη διατήρηση.

5.1.7. Παράλληλα με τα κοινοτικά μέτρα αυτού του είδους που αναφέρθηκαν ανωτέρω το τμήμα «διατήρηση της φύσης» του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1872/84 του Συμβουλίου (7) σχετικά με κοινοτικές δράσεις για το περιβάλλον πρέπει να επεκταθεί ώστε να ενισχυθεί η προσπάθεια για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων. Δεν θα ήταν λογικό ή επιθυμητό να περιοριστεί η εμβέλειά του σε είδη που καλύπτονται από την οδηγία για τα πτηνά· η Επιτροπή θα υποβάλει κατάλληλες προτάσεις. Η δυνητική συμβολή άλλων πολιτικών για την επίτευξη των στόχων διατήρησης της φύσης θα είναι επίσης σημαντική. Η Επιτροπή σκοπεύει να εξακολουθήσει τις προσπάθειές της για την επέκταση των δράσεων αυτού του είδους καθώς συνεχίζεται η προσαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής στις τρέχουσες ανάγκες.

(1) ΕΕ αριθ. L 103 της 25. 4. 1979.
(2) ΕΕ αριθ. L 384 της 31. 12. 1982.
(3) Έγγρ. COM(85) 333 της 13. 7. 1985.
(4) Έγγρ. COM(85) 750 της 18. 12. 1985.
(5) Έγγρ. COM(85) 199 τελικό.
(6) ΕΕ αριθ. L 175 της 5. 7. 1985.
(7) ΕΕ αριθ. L 176 της 13. 7. 1984.

5.1.8. Ένα κοινοτικό πλαίσιο για την προστασία της φύσης θα απευθύνεται όχι μόνο σε οργανισμούς και υπηρεσίες που έχουν σχέση με το περιβάλλον, αλλά και σε ευρύτερους κύκλους, περιλαμβάνοντας τη βιομηχανία, το εμπόριο και τη γεωργία. Πάνω απ' όλα αφορά την προώθηση της συνειδητοποίησης και της κατανόησης του προβλήματος και τη θέληση να υπάρξει δράση σ' έναν τομέα στον οποίο οι ενέργειες αυτές σπάνια θα εξυπηρετήσουν τα άμεσα οικονομικά συμφέροντα. Γι' αυτόν το λόγο —καθώς και εξαιτίας της εγγενούς σημασίας του και της δημόσιας υποστήριξης που του δίνεται— το ζήτημα της προστασίας της φύσης θα αποτελέσει ουσιαστικό παράγοντα των δραστηριοτήτων που θα αναπτυχθούν στη διάρκεια του ευρωπαϊκού έτους περιβάλλοντος.

5.1.9. Στο κεφάλαιο για το περιβάλλον που περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 1985 η Επιτροπή αναφέρει:

> «Η βελτίωση της ποιότητας της ζωής διέρχεται επίσης από το στάδιο του σεβασμού της ζωής των ζώων στα κράτη μέλη και στις σχέσεις που αυτά διατηρούν με τον υπόλοιπο κόσμο. Οι περιοδικές συζητήσεις σχετικά με τις μεθόδους θήρας των νεογνών της φώκιας δεν πρέπει να συγκαλύπτουν των ευρύτητα των ζητημάτων που προκύπτουν από την εκμετάλλευση των ζώων στην Ευρώπη: διεξαγωγή πειραμάτων σε ζώα, βιομηχανοποίηση των μεθόδων παραγωγής, συναλλαγής και επεξεργασίας των κρεάτων των ζώων που προορίζονται για την κατανάλωση. Η Επιτροπή θα εξετάσει το σύνολο των μέτρων που είναι δυνατό να ληφθούν σε αυτούς τους τομείς.»

Είναι σημαντικό στο πλαίσιο του τέταρτου προγράμματος για το περιβάλλον να υπάρξει κάποια υλοποίηση αυτής της σύντομης αναφοράς.

5.1.10. Στις προτεραιότητες περιλαμβάνονται η καλύτερη εφαρμογή των υφιστάμενων κοινοτικών οδηγιών σχετικά με την προστασία των ζώων και η υποβολή προτάσεων για τη θέσπιση νέων κοινοτικών μέτρων όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο, π.χ. για την προστασία των πειραματόζωων και την ευημερία των ζώων εκτροφής.

5.2. **Προστασία του εδάφους**

5.2.1. Το ζήτημα της προστασίας του εδάφους αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο σαν θέμα στο οποίο πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή. Αυτό προκύπτει κατ' αρχήν από την αναγνώριση των αυξανόμενων απειλών για το έδαφος και την έκταση των ζημιών που έχουν παραταθεί. Στη συνέχεια, όπως ήδη αναφέρθηκε στο τμήμα 3, είναι σαφές ότι μια ικανοποιητική πολιτική για τον έλεγχο της ρύπανσης δεν μπορεί να περιοριστεί σε μια τομεακή προσέγγιση και ότι, όσον αφορά το έδαφος, οι δράσεις που περιορίζονται καθαρά στη διαχείριση των αποβλήτων δεν μπορούν από μόνες τους να εξασφαλίσουν την αναγκαία προστασία. Όσον αφορά τη διάβρωση του εδάφους οι προσπάθειες για τη συνέχιση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σύμφωνα με την οδηγία 75/268/ΕΟΚ για τις μειονεκτικές περιοχές (1) και τα ειδικότερα μέτρα για τον έλεγχο της πυρκαϊάς συνέβαλαν στην επίλυση αυτού του προβλήματος.

5.2.2. Εντούτοις, το έργο της διασφάλισης της προστασίας του εδάφους δεν είναι απλό γιατί το έδαφος είναι ένα σύνθετο μέσο, έχει πολλαπλές σχέσεις αλληλεξάρτησης με άλλα μέσα (και αντίστροφα) και εξυπηρετεί πολλαπλές λειτουργίες (π.χ. δεξαμενή και φίλτρο για το νερό, χώρος αποθήκευσης πρωτογενών ορυκτών υλών, βάση για ανθρώπινες δραστηριότητες).

5.2.3. Οι απειλές για το έδαφος είναι δυνατόν να ομαδοποιηθούν σε τρεις κατηγορίες:

— μόλυνση από επιβλαβείς ουσίες (ή από ουσίες με χαμηλή βιοαποικοδομησιμότητα) ποικίλων προελεύσεων (αστικά, γεωργικά ή βιομηχανικά απόβλητα, γεωργοχημικά προϊόντα, όξινες εναποθέσεις κλπ.),

— υποβάθμιση της φυσικής ή χημικής δομής· διάβρωση, κίνδυνοι από τα στοιχεία της φύσης, συμπίεση εξαιτίας της χρήσης μηχανημάτων μεγάλου βάρους,

— κακή και υπέρμετρη χρήση σαν αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων που «καταναλίσκουν» χώρο.

5.2.4. Προκειμένου να ληφθούν υπόψη αυτά τα χαρακτηριστικά και να αντιμετωπιστούν οι απειλές, είναι αναγκαίο να υπάρξει μια σφαιρική προσέγγιση του ζητήματος της προστασίας του εδάφους.

5.2.5. Η Επιτροπή κατά συνέπεια θα αρχίσει εργασίες, στο άμεσο μέλλον, για τη διαμόρφωση αυτής της κοινοτικής προσέγγισης προκειμένου να συμπληρωθούν οι προσπάθειες που καταβάλλονται τώρα. Σ' αυτό το πλαίσιο η Επιτροπή θα υποβάλει προτάσεις για ειδικές ενέργειες προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι τρεις κύριες αιτίες υποβάθμισης του εδάφους: η μόλυνση, η φυσική υποβάθμιση και η κατάρτιση του εδάφους. Οι προτάσεις αυτές θα αφορούν:

— την ενίσχυση των μέτρων συντονισμού των πολιτικών για τη διασφάλιση του ότι η προστασία του εδάφους θα λαμβάνεται ουσιαστικότερα υπόψη, ιδίως στην κοινοτική γεωργική πολιτική και την πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης,

— τη μείωση των ζημιών που προκαλούνται από τη γεωργία στην οικολογική υποδομή με την εισήγηση μέτρων (στο πλαίσιο της αναμόρφωσης της κοινής γεωργικής πολιτικής), για την ενθάρρυνση λιγότερο εντατικών μορφών κτηνοτροφίας, τη μείωση της χρήσης χημικών ουσιών στις γεωργικές δραστηριότητες και τη διασφάλιση της ορθής διαχείρισης των γεωργικών αποβλήτων (ιδίως από μονάδες εντατικής κτηνοτροφίας) (βλέπε επίσης σημείο 2.3),

(1) ΕΕ αριθ. L 172 της 3. 7. 1975.

— την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους και της ταχείας διαρροής των υδάτων (περιλαμβανομένης της επισήμανσης και της χαρτογράφησης περιοχών της Κοινότητας στις οποίες το έδαφος υπόκειται σε ταχεία διάβρωση),

— την επισήμανση και τον καθαρισμό τοποθεσιών διάθεσης αποβλήτων που έχουν ρυπανθεί, την ενθάρρυνση της ανάκτησης και επαναχρησιμοποίησης μολυσμένων ή εγκαταλελειμμένων γαιών (π.χ. τοποθεσίες παλαιών βιομηχανιών, ορυχείων, κλπ.) και τη μείωση των κινδύνων για το έδαφος που οφείλονται σε τρέχουσες πρακτικές διάθεσης αποβλήτων,

— την ενθάρρυνση της ανάπτυξης τεχνικών προστασίας του εδάφους που εισάγουν καινοτομίες και της διάδοσης της διαθέσιμης τεχνογνωσίας.

5.2.6. Πρέπει εξάλλου να αναφερθεί ότι τα προτεινόμενα μέτρα για τη μείωση των εκπομπών ρύπων στην ατμόσφαιρα (βλέπε σημείο 4.1) και για την προστασία των επιφανειακών και των εσωτερικών υδάτων (βλέπε σημείο 4.2) θα συμβάλουν επίσης στην προστασία του εδάφους. Επιπλέον, το έδαφος θα αποτελέσει το επίκεντρο ενεργειών που έχουν σχέση με τη διαχείριση του περιβάλλοντος σε αστικές περιοχές καθώς και σε παράκτιες και ορεινές ζώνες (βλέπε σημείο 5.4).

5.3. **Διαχείριση των αποβλήτων**

5.3.1. Η Κοινότητα παράγει περισσότερα από δύο δισεκατομμύρια τόνους αποβλήτων το χρόνο, το 80 % περίπου των οποίων είναι δυνατόν να επαναχρησιμοποιηθεί ή να ανακυκλωθεί για την παραγωγή πρώτων υλών ή ενεργείας. Από αυτά τα απόβλητα μερικά είναι τοξικά ή επικίνδυνα και μερικών η παραγωγή είναι δυνατόν να αποφευχθεί τελείως με τη χρησιμοποίηση βελτιωμένων μεθόδων παραγωγής τόσο στη βιομηχανία όσο και στη γεωργία. Η ποσότητά τους αυξάνεται σταθερά. Η διάθεση των τριών τετάρτων όλων των αποβλήτων γίνεται στην ξηρά — σε πολλές περιπτώσεις χωρίς καν να θάβονται όπως πρέπει.

5.3.2. Πρέπει να δοθούν κίνητρα στις νέες τεχνολογίες για να βελτιωθεί αυτή η κατάσταση και η Επιτροπή πρόσφατα έλαβε την απόφαση για την πρώτη σειρά δράσεων υποστήριξης των καθαρών τεχνολογιών με βάση τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1872/84 του Συμβουλίου σχετικά με τις κοινοτικές δράσεις για το περιβάλλον (ΚΔΠ) (1). Είναι προφανές ότι η δράση για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης νέων τεχνολογιών, σε συνδυασμό με τη δημιουργία των ορθών συνθηκών αγοράς για μια ορθολογικότερη προσέγγιση της διαχείρισης των αποβλήτων, θα οδηγήσει σε καλύτερη χρησιμοποίηση των πόρων σε οφέλη στους τομείς της οικονομίας και της απασχόλησης και σε σημαντική μείωση της εξάρτησης από τις εισαγωγές καθώς και σε ελάττωση των κινδύνων ρύπανσης.

5.3.3. Το δεύτερο πρόγραμμα δράσης σε θέματα περιβάλλοντος, που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 17 Μαΐου 1977 (2), καθόρισε μια κοινοτική πολιτική για τη «Διαχείριση των αποβλήτων μέσω μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για την πρόληψη, ανάκτηση και διάθεση». Εστιαζόταν σε τρία ευρείας κλίμακας θέματα: μείωση της παραγωγής αποβλήτων, αύξηση της ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης και ασφαλής διάθεση των αναπόφευκτων αποβλήτων. Οι στόχοι αυτής της προσέγγισης ενισχύθηκαν με το τρίτο πρόγραμμα δράσης που εγκρίθηκε τον Φεβρουάριο του 1983 και η επίτευξή τους θα επιδιωχθεί και κατά τη διάρκεια του τετάρτου προγράμματος δράσης.

5.3.4. Με βάση το πρώτο τμήμα της πολιτικής αυτής, δηλαδή την πρόληψη της παραγωγής αποβλήτων, θα αναληφθούν περαιτέρω ενέργειες για την ανάπτυξη του προγράμματος των «καθαρών τεχνολογιών» που προβλέπεται σύμφωνα με τον κανονισμό ΚΔΠ. Η πείρα που αποκτήθηκε κατά τον πρώτο κύκλο δραστηριοτήτων των ΚΔΠ στον τομέα των καθαρών τεχνολογιών θα αξιολογηθεί και θα υποβληθούν προτάσεις για τη συνέχιση και επέκταση της δράσης στο πλαίσιο των ΚΔΠ. Οι προτάσεις αυτές θα αφορούν ιδίως την επέκταση του προγράμματος για τις «καθαρές τεχνολογίες», προκειμένου να καλύψει καθαρές τεχνολογίες που μέχρι τώρα δεν περιλαμβάνονται στον κανονισμό καθώς και τον ευρύτερο τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων. Θα καταβληθούν επίσης προσπάθειες για τον καθορισμό κριτηρίων για «ασφαλή απο περιβαλλοντική άποψη προϊόντα», δηλαδή προϊόντα που δεν παράγουν παρά ελάχιστα ή καθόλου απόβλητα στη φάση της εξάλειψής τους.

5.3.5. Όσον αφορά το δεύτερο τμήμα, δηλαδή «την ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση των αποβλήτων», είναι προφανές ότι οι δυνάμεις της αγοράς θα συνεχίσουν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Εντούτοις, η Κοινότητα είναι δυνατόν να προωθήσει αυτό το θέμα, κυρίως μέσω:

— του καθορισμού εφικτών στόχων των οποίων επιδιώκεται η επίτευξη,

— της προώθησης σχεδίων έρευνας και επίδειξης στον τομέα της ανακύκλωσης των αποβλήτων,

— της ενθάρρυνσης της πραγματοποίησης εκτιμήσεων σχετικά με το κόστος και το όφελος από εναλλακτικές λύσεις για τη διαχείριση των αποβλήτων,

— της καθιέρωσης χρηματοοικονομικών μηχανισμών που έχουν προβλεφθεί για την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» (και, κατά συνέπεια, ενθαρρύνουν την ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση) (βλέπε σημείο 2.5),

(1) ΕΕ αριθ. L 176 της 13. 7. 1984.
(2) ΕΕ αριθ. C 139 της 1. 6. 1977.

— της χρήσης οικονομικών μέσων για την ενθάρρυνση του διαχωρισμού και της ανακύκλωσης ορισμένων αποβλήτων,

— της ανάπτυξης προγραμμάτων ανταλλαγής πληροφοριών και ενημέρωσης των καταναλωτών για την ενθάρρυνση της ανακύκλωσης των προϊόντων.

5.3.6. Όσον αφορά το τρίτο τμήμα, δηλαδή την ασφαλή διάθεση των αποβλήτων, η Επιτροπή οφείλει να συμπληρώσει το υφιστάμενο σύνολο οδηγιών με άλλες οδηγίες σε ειδικούς τομείς, π.χ. συσσωρευτές, PCB (για την αντιμετώπιση του προβλήματος της διάθεσης των PCB στους μετασχηματιστές), διαλυτικά μέσα κλπ. Είναι αναγκαίο να γίνει περαιτέρω αναθεώρηση του πίνακα της οδηγίας 78/319/ΕΟΚ σχετικά με τα «τοξικά και επικίνδυνα» απόβλητα (1). Οι εργασίες όσον αφορά το ζήτημα της αστικής ευθύνης και της ασφάλειας για αστική ευθύνη σχετικά με την διαμεθοριακή κίνηση αυτών των αποβλήτων θα ολοκληρωθούν και θα υποβληθούν προτάσεις. Θα εξεταστεί το πρόβλημα του καθαρισμού των τοποθεσιών στις οποίες έχουν κατά το παρελθόν απορριφθεί με ανεξέλεγκτο τρόπο απόβλητα καθώς και η ενδεχόμενη παρέμβαση κοινοτικών ταμείων, π.χ. του Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης.

5.3.7. Μετά από το ατύχημα του Mont Louis κατά το 1984 και μετά από πρόσκληση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η Επιτροπή εξέτασε λεπτομερώς το όλο θέμα των κανονισμών που διέπουν τη μεταφορά επικίνδυνων υλικών και αποβλήτων. Μια πλήρης έκθεση σχετικά με αυτές τις εργασίες θα σταλεί σύντομα στο Συμβούλιο και θα αναφέρει ότι η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει προτάσεις ώστε να ισχύσουν στην κοινοτική νομοθεσία οι διατάξεις των σχετικών διεθνών συμφωνιών που διέπουν τη μεταφορά αυτών των υλικών τόσο στις ενδοκοινοτικές όσο και στις διεθνείς μεταφορές· οι προτάσεις αυτές θα καλύπτουν τις επικίνδυνες ουσίες και απόβλητα καθώς και τα πυρηνικά υλικά. Επίσης, η Επιτροπή θα υποβάλει προτάσεις στο Συμβούλιο όσον αφορά την εναρμόνιση των απαιτήσεων κατάρτισης για τους οδηγούς οχημάτων που μεταφέρουν επικίνδυνες ουσίες, συμπεριλαμβανομένων των αποβλήτων.

5.3.8. Τέλος, η Επιτροπή έχει την πρόθεση να υποβάλει ειδική ανακοίνωση στο Συμβούλιο όσον αφορά τη διαχείριση των αποβλήτων αποβλέποντας στο να προταθεί ένα πρακτικό πλαίσιο για την ορθολογικότερη διαχείριση των αποβλήτων και προκειμένου, ιδίως, να ενθαρρυνθεί η ανακύκλωση. Κατά την άποψη της Επιτροπής, απ' όλες τις ενέργειες που είναι αναγκαίες στον τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων τη μεγαλύτερη σημασία μακροπρόθεσμα ίσως έχει η δράση για την επίτευξη υψηλότερου απ' ό,τι σήμερα ποσοστού επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης των αποβλήτων σε όλα τα κράτη μέλη και για τα περισσότερα από τα διαφορετικά είδη αποβλήτων που παράγονται.

5.3.9. Μια εξέλιξη αυτού του είδους θα εξοικονομούσε πόρους, θα μείωνε τη ρύπανση και θα περιόριζε τη ζήτηση γαιών για τη διάθεση των αποβλήτων. Επίσης, εφόσον υπάρχουν οι κατάλληλες οικονομικές συνθήκες, η πρόοδος που σημειώνεται προς την κατεύθυνση της αυξημένης επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης των αποβλήτων θα συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη και στην δημιουργία θέσεων εργασίας. Το Ευρωπαϊκό Έτος Περιβάλλοντος (ΕΕΠ) προσφέρει την ευκαιρία για το ξεκίνημα τέτοιων προσπαθειών και η Επιτροπή πιστεύει ότι η προώθηση των καθαρών τεχνολογιών ή των τεχνολογιών που παράγουν λίγα απόβλητα, η ανακύκλωση και η βελτιωμένη διαχείριση των αποβλήτων γενικά θα πρέπει να καταλάβουν δεσπόζουσα θέση μεταξύ των θεμάτων που θα αναπτυχθούν κατά το ΕΕΠ.

5.3.10. Εντούτοις, το να σημειωθεί πραγματική πρόοδος σ' αυτόν τον τομέα είναι ένα εξαιρετικά πολύπλοκο θέμα. Κάθε είδος αποβλήτων παρουσιάζει διαφορετικές δυνατότητες και προβλήματα. Η φύση των παραγόμενων αποβλήτων καθώς και ο τρόπος με τον οποίο εμφανίζονται τα διάφορα απόβλητα (π.χ. σε περισσότερο ή λιγότερο προσιτή μορφή ή στενά αναμεμειγμένα ή συνδυασμένα με άλλες ουσίες) επηρεάζουν τις διαθέσιμες δυνατότητες εκλογής. Επιλογές υπάρχουν. Σε πολλές περιπτώσεις υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις καθώς και λιγότερο επικίνδυνα υποκατάστατα για τα τοξικά ή τα επικίνδυνα υλικά τόσο όσον αφορά τα προϊόντα όσο και τις μεθόδους παραγωγής. Πολλά, λοιπόν, εξαρτώνται από το σχεδιασμό και το περιεχόμενο των προϊόντων (αφού ουσιαστικά όλα τα προϊόντα θα ακολουθήσουν τη ροή των αποβλήτων), από την επιλογή των χρησιμοποιούμενων μεθόδων παραγωγής, από τις διευθετήσεις που θα γίνουν για την εντός των εγκαταστάσεων ανακύκλωση των υλικών (καθαρές τεχνολογίες, συστήματα ανακύκλωσης) και από πολλούς άλλους παράγοντες.

5.3.11. Πολλά επίσης εξαρτώνται από το βαθμό στον οποίο τα νέα μέσα και τα μέσα που εισάγουν καινοτομίες μπορούν να αναπτυχθούν και να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της διαχείρισης των αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων των βελτιωμένων τεχνικών χειρισμού, διαλογής, επεξεργασίας, μετασχηματισμού, επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης, αποτοξικοποίησης και διάθεσης των κάθε είδους αποβλήτων. Οι ανταλαγές αποβλήτων και τα αξιόπιστα στοιχεία σχετικά με την παραγωγή αποβλήτων μπορούν επίσης να διαδραματίσουν κάποιο ρόλο. Τελικά όμως ο σημαντικότερος παράγοντας απ' όλους θα είναι ο βαθμός στον οποίο οι νέες πρακτικές, μέθοδοι και διαδικασίες που «διάκεινται φιλικότερα» προς το περιβάλλον είναι —ή μπορούν να γίνουν— μακροπρόθεσμα ελκυστικές από οικονομική άποψη. Αν συμβεί αυτό τότε αναμφίβολα οι κοινοτικές βιομηχανίες διαχείρισης αποβλήτων θα ανταποκριθούν στην πρόκληση.

(1) ΕΕ αριθ. L 84 της 31. 3. 1978, σ. 43.

5.3.12. Η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της θα προσπαθήσει να λάβει υπόψη της όλους αυτούς τους παράγοντες επιδιώκοντας παράλληλα την καθιέρωση ορθολογικής βάσης για τη διαχείριση των αποβλήτων στην Κοινότητα μέσω του καθορισμού εφικτών στόχων (ειδικά για την ανακύκλωση). Η Επιτροπή ελπίζει, εφόσον το επιτρέψουν οι πιστώσεις, να διαβιβάσει αυτό το έγγραφο στο Συμβούλιο στις αρχές της περιόδου την οποία καλύπτει το τέταρτο πρόγραμμα δράσης σε θέματα περιβάλλοντος.

5.4. **Αστικές περιοχές, παράκτιες και ορεινές ζώνες**

5.4.1. Οι αστικές περιοχές σε όλα τα κράτη μέλη υπέστησαν απότομες και σημαντικές μεταβολές κατά την περασμένη δεκαετία και θα συνεχίσουν να τις υφίστανται στο άμεσο μέλλον. Σε μερικές χώρες η ταχεία αστικοποίηση σαν συνέπεια της αστυφιλίας και τώρα της αύξησης αυτού καθαυτού του πληθυσμού των αστικών κέντρων έχει σαν αποτέλεσμα κακής ποιότητας στέγαση, δυσαναλογία μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας, ακατάλληλη ή υπερφορτωμένη αστική υποδομή και υπηρεσίες καθώς και υποβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος. Σε άλλες χώρες η αστικοποίηση παρέδωσε τη σκυτάλη στην ανάπτυξη και επέκταση των προαστίων, ενώ σε πολλές χώρες την παρέδωσε στο αντίθετο της αστικοποίησης, την αποκέντρωση. Ο πληθυσμός και οι νέες επενδύσεις αναζήτησαν τοποθεσίες μακριά από τα παλιά βιομηχανικά αστικά κέντρα που πλήγηκαν σοβαρά από τις διαρθρωτικές αλλαγές της οικονομίας καταλείποντας υψηλά επίπεδα ανεργίας, εγκαταλελειμμένες ή μολυσμένες περιοχές, ακατοίκητα κτίρια και ένα γερασμένο σύνολο κατοικιών και υποδομής.

5.4.2. Σε πολλές αστικές περιοχές, εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης και των ιδιαίτερων δυσχερειών που προέκυψαν, υπήρξε μια υποβάθμιση των συνθηκών ζωής και εργασίας των κατοίκων τους. Σαν αποτέλεσμα, η κατάσταση που παρουσιάζεται κατά το 1985 είναι ότι, σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις, οι συνθήκες είναι πολύ χειρότερες απ' ό,τι πριν από δέκα ή δεκαπέντε χρόνια. Τα περιβαλλοντικά προβλήματα των πόλεων πρέπει τώρα να καταλάβουν θέση προτεραιότητας στην κοινοτική πολιτική για το περιβάλλον. Νέες πρωτοβουλίες έχουν αναληφθεί σε μερικές πόλεις όπως το Μπέλφαστ και η Νάπολη, οι οποίες δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην οικονομική ανάπτυξη και την παροχή έργων υποδομής.

5.4.3. Τα προγράμματα αυτά θα ήταν δυνατόν να επεκταθούν σε άλλες υποβαθμισμένες αστικές περιοχές και θα πρέπει να συμπληρωθούν από εκτεταμένα περιβαλλοντικά προγράμματα. Στην αναγκαία δράση θα μπορούσαν να περιληφθούν η ανάκτηση εγκαταλελειμμένων και μολυσμένων εκτάσεων, η δημιουργία πάρκων και άλλων περιοχών σχεδιασμένου πρασίνου, η κάλυψη των αντιαισθητικών στοιχείων και μέτρα για την αποκατάσταση παλαιότερων κτιρίων. Οι δραστηριότητες αυτές θα συμβάλουν στην τόνωση της τοπικής οικονομίας θέτοντας παράλληλα τα θεμέλια για οικονομική αναγέννηση.

5.4.4. Η κλίμακα του προβλήματος, εντούτοις, είναι σημαντική. Για παράδειγμα, από πρόσφατες μελέτες που πραγματοποίησε η Επιτροπή προκύπτει ότι για τον καθαρισμό των εκτάσεων που έχουν μολυνθεί από προηγούμενες βιομηχανικές δραστηριότητες, ώστε να μπορέσουν να επαναχρησιμοποιηθούν, απαιτείται ποσό από το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα της τάξης του ενός δισεκατομμυρίου ECU το χρόνο για περίοδο δώδεκα ετών. Άλλου είδους βελτιώσεις στα αστικά κέντρα είναι, εξάλλου, δυνατόν να συνεπάγονται σοβαρές δαπάνες. Επίσης στις μειονεκτικές περιοχές, όπως αυτές που περιγράφηκαν ανωτέρω, η έλλειψη πόρων είναι δυνατόν να έχει σαν συνέπεια τη δημιουργία προβλημάτων ακόμα και κατά την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας για το περιβάλλον.

5.4.5. Οι καταστάσεις αυτές θα αποτελέσουν σοβαρή πρόκληση για τα κράτη μέλη και τα διαρθρωτικά ταμεία της κοινότητας όσον αφορά την εξεύρεση των πόρων. Θα καταλάβουν, επίσης θέση προτεραιότητας στο κοινοτικό πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης σχετικά με τις νέες τεχνολογίες. Η ανάπτυξη οικονομικά αποτελεσματικότερων μεθόδων «καθαρισμού» και καθαρότερων προληπτικών τεχνολογιών είναι δυνατόν να συμβάλει ουσιαστικά στη βελτίωση της ποιότητας της αστικής ζωής και να τονώσει τον τομέα της οικονομίας που ασχολείται με τον έλεγχο της ρύπανσης.

5.4.6. Η Επιτροπή έχει ήδη αποσαφηνίσει στο έγγραφο COM(86) 76 την πρόθεσή της να υποβάλει πρόταση για ένα κοινοτικό πρόγραμμα, στο πλαίσιο του περιφερειακού ταμείου, όσον αφορά την ενίσχυση των μειονεκτικών περιοχών της Κοινότητας προκειμένου να εφαρμόσουν τις κοινοτικές οδηγίες σχετικά με το περιβάλλον. Πολύ περισσότερα απ' αυτό θα χρειαστούν όμως, εφόσον επιδιώκεται η αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων των αστικών περιοχών. Μια προτεραιότητα θα είναι η εξέτασή του σε ποιο βαθμό οι υφιστάμενοι πόροι από τα κοινοτικά διαρθρωτικά ταμεία (και ιδίως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) θα μπορούσαν να χορηγηθούν για την εφαρμογή εκτεταμένων περιβαλλοντικών προγραμμάτων σε αστικά κέντρα. Για το λόγο αυτό ιδιαίτερη σημασία θα έχει η διασφάλιση του κατάλληλου ύψους χρηματοδότησης προκειμένου να δοθεί στην Κοινότητα η δυνατότητα να συμμετάσχει, παράλληλα με τις δημόσιες αρχές και την τοπική βιομηχανία, σε σχέδια αστικής ανακαίνισης στα οποία λαμβάνονται πλήρως υπόψη οι απαιτήσεις τόσο της περιβαλλοντικής όσο και της περιφερειακής πολιτικής.

5.4.7. Η Επιτροπή θα καταρτήσει έκθεση για να την υποβάλει στο Συμβούλιο, στην οποία θα εξετάζεται το πώς ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας καθώς και άλλοι ενδιαφερόμενοι κύκλοι μπορούν να εργαστούν από κοινού για την αναβάθμιση ορισμένων αστικών περιοχών και μ' αυτό τον τρόπο να συμβάλουν στην υποστήριξη της οικονομικής τους ανάπτυξης. Σχετικά μ' αυτό ουσιαστική θέση κατέχει το πρόγραμμα των «σχεδίων επίδειξης» όσον αφορά τη δυνατότητα των μέτρων για το περιβάλλον να δημιουργήσουν θέσεις εργασίες (βλέπε σημείο 2.4). Η αναβάθμιση αστικών περιοχών θα αποτελέσει σοβαρό θέμα για το Ευρωπαϊκό Έτος Περιβάλλοντος.

5.4.8. Από τις εργασίες για την ανάπτυξη και την οικολογική διαχείριση ευρωπαϊκών παράκτιων περιοχών που έχουν γίνει από την Επιτροπή κατά τη διάρκεια προηγούμενων προγραμμάτων δράσης, καθώς και από παρόμοιες εργασίες που έχουν γίνει από διάφορους διεθνείς οργανισμούς, εξακριβώθηκαν προβλήματα που είναι χαρακτηριστικά των παράκτιων περιοχών ενώ υπογραμμίστηκε η επείγουσα ανάγκη να δρεθούν λύσεις. Η Επιτροπή υποστήριζε από την αρχή τις εργασίες της συνδιάσκεψης των περιφερειακών θαλάσσιων περιοχών και ο Ευρωπαϊκός Χάρτης των Παραλίων είναι το αποτέλεσμα κοινής προσπάθειας. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρακολούθησε με ιδιαίτερη προσοχή αυτές τις εργασίες και ζήτησε από την Επιτροπή να υλοποιήσει την πολιτική και τις ενέργειες σ' αυτό τον τομέα σύμφωνα με το πνεύμα του Χάρτη (1).

5.4.9. Η συμμόρφωση μ' αυτήν την απαίτηση αφορά κυρίως τις ίδιες τις παράκτιες περιοχές και εγγράφεται πλήρως στο πλαίσιο των περιβαλλοντικών τους συμφερόντων καθώς και (αφού σε πολλές περιπτώσεις το κύριο οικονομικό προσόν τους είναι η ποιότητα και οι πόροι του περιβάλλοντός τους) στο πλαίσιο των οικονομικών τους συμφερόντων. Η Επιτροπή, για λογαριασμό της, έχει την πρόθεση να λάβει πλήρως υπόψη της τις αρχές του Ευρωπαϊκού Χάρτη των Παραλίων κατά την υλοποίηση των σχετικών κοινοτικών πολιτικών. Επίσης η Επιτροπή θα αναλάβει τη διεξαγωγή περαιτέρω μελετών σχετικά με την πρακτική εφαρμογή του Χάρτη και θα δημοσιεύσει τα αποτελέσματα.

5.4.10. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ορεινές περιοχές είναι παρόμοια μ' εκείνα που αντιμετωπίζουν οι παράκτιες περιοχές: πρέπει να πληρούν διάφορες και συχνά ασυμβίβαστες λειτουργίες. Πρέπει να εγγυώνται την ευημερία του τοπικού πληθυσμού, πρέπει να εξυπηρετούν ένα ολοένα και μεγαλύτερο αριθμό τουριστών από όλες τις περιοχές της Ευρώπης και παράλληλα να παρέχουν προστασία στους διότοπους για την άγρια πανίδα και χλωρίδα. Επίσης τα κοινοτικά μέτρα, που λαμβάνονται στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, έχουν συμβάλει, εδώ και περισσότερο από μια δεκαετία, στο να σημειωθούν μεταβολές στο τοπίο και στις ορεινές ζώνες. Οι πρόσφατες προτάσεις που υποβλήθηκαν από την Επιτροπή στο Συμβούλιο προκειμένου να συμπληρωθεί και να προσαρμοστεί η οδηγία σχετικά με τις ενισχύσεις προς τους αγρότες σ' αυτές τις περιοχές (2) θα πρέπει να συμβάλουν καλύτερα στη διατήρηση των πολύτιμων διοτόπων και παράλληλα του εισοδήματος των αγροτών.

6. ΕΡΕΥΝΑ

6.1. Από το 1973, το κοινοτικό πρόγραμμα δράσης σε θέματα περιβάλλοντος ενισχύθηκε από μια σειρά πολυετών προγραμμάτων έρευνας για το περιβάλλον. Οι κύριοι στόχοι της κοινοτικής έρευνας στον τομέα του περιβάλλοντος είναι:

— η συγκέντρωση επιστημονικών και τεχνικών δεδομένων που στηρίζουν άμεσα την εφαρμογή του προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος,

— η αντιμετώπιση των μακροπρόθεσμων περιβαλλοντικών προβλημάτων και κατά συνέπεια η προετοιμασία του εδάφους για την επεξεργασία προληπτικών και ανασταλτικών πολιτικών που λαμβάνουν υπόψη τις αναμενόμενες εξελίξεις στον τομέα του περιβάλλοντος καθώς και η παροχή μέσων εκτίμησης της αποτελεσματικότητας των σημερινών πολιτικών για το περιβάλλον,

— το να χρησιμεύσει ως μέσο για την περαιτέρω ενίσχυση, σε κοινοτικό επίπεδο, του συντονισμού των εθνικών δραστηριοτήτων έρευνας στον τομέα του περιβάλλοντος, προκειμένου να δελτιωθεί η παραγωγικότητα της έρευνας στο σύνολό της με την ενθάρρυνση κοινών σχεδίων, την αποφυγή επαναλήψεων και την επισήμανση κενών στο ερευνητικό έργο.

6.2. Συνεχείς προσπάθειες καταβάλλονται μέσω ενός ερευνητικού προγράμματος δράσης για να διασφαλιστεί επαρκής συντονισμός των διαφόρων δραστηριοτήτων που διεξάγονται με έρευνα δάσει συμβάσεων, συντονισμένες ενέργειες και έρευνα στο πλαίσιο του προγράμματος του ΚΚΕρ. Στην περαιτέρω υλοποίηση του προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος συμβάλλουν επίσης διάφορα άλλα ερευνητικά προγράμματα στο πλαίσιο του κοινοτικού προγράμματος-πλαισίου Ε & Α, όπως η ανακύκλωση των αποβλήτων και οι δευτερογενείς πρώτες ύλες. Στη νέα πρόταση για το δεύτερο πρόγραμμα-πλαίσιο Ε & Α (1987—1991) προτείνεται η περαιτέρω ενίσχυση της έρευνας σε θέματα περιβάλλοντος.

6.3. Το πρόγραμμα έρευνας στον τομέα του περιβάλλοντος καλύπτει τέσσερις ευρείες περιοχές:

— αυτή καθαυτή την προστασία του περιβάλλοντος — συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων στην υγεία και των οικολογικών επιπτώσεων των ρύπων, της αξιολόγησης των χημικών ουσιών, της ποιότητας του αέρα, του νερού και του εδάφους, της έρευνας για τα απόβλητα και τεχνολογιών για τη μείωση των εκπομπών,

— την κλιματολογία και τους φυσικούς κινδύνους, όπου αντιμετωπίζονται μακροπρόθεσμα προβλήματα, όπως οι πιθανές αλλαγές του κλίματος εξαιτίας της αύξησης της συγκέντρωσης CO_2 στην ατμόσφαιρα,

— τους σημαντικούς τεχνολογικούς κινδύνους, όπως η απροσχεδίαστη απελευθέρωση επικίνδυνων προϊόντων στο περιβάλλον κατά τη διάρκεια βιομηχανικών μεθόδων παραγωγής,

— τη διαστημική τηλεανίχνευση.

(1) ΕΕ αριθ. C 182 της 19. 7. 1982.

(2) Οδηγία 75/268/ΕΟΚ σχετικά με την ορεινή γεωργία και τη γεωργία στις μειονεκτικές περιοχές.

6.4. Το τέταρτο ερευνητικό πρόγραμμα στον τομέα του περιβάλλοντος με το οποίο καλύπτονται έρευνες βάσει συμβάσεων και συντονισμένες ενέργειες (1986—1990) εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 10 Ιουνίου 1986 και σύμφωνα με αυτό χορηγείται συνολικό ποσό 75 εκατομμυρίων ECU για έρευνες σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος (55 εκατομμύρια ECU), την κλιματολογία και τους φυσικούς κινδύνους (17 εκατομμύρια ECU) καθώς και τους σημαντικούς τεχνολογικούς κινδύνους (3 εκατομμύρια ECU).

6.5. Στο συνεχιζόμενο πρόγραμμα του ΚΚΕρ (1986—1987) και στην προτεινόμενη αναθεώρηση για το τελευταίο έτος του συμπεριλαμβάνονται εργασίες σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, το βιομηχανικό κίνδυνο και τη διαστημική τηλεανίχνευση. Το πρόγραμμα αυτό καλύπτει, με βάση τις διαθέσιμες ειδικότητες και ικανότητες, μεταξύ άλλων και τα ακόλουθα ειδικά καθήκοντα:

— δράση με τη μορφή συντονιστικού κέντρου για ορισμένα θέματα περιβάλλοντος τα οποία ενδέχεται να έχουν βραχυπρόθεσμα επίδραση στις ρυθμιστικές εργασίες της Επιτροπής,

— κατάρτιση μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων μελετών προκειμένου να εξακριβωθούν οι τάσεις στον τομέα του περιβάλλοντος και να διατηρηθεί ο ρόλος του ΚΚΕρ στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής έρευνας σε θέματα περιβάλλοντος,

— παροχή επιστημονικής πλαισίωσης στις άλλες υπηρεσίες της Επιτροπής κατά την εφαρμογή των οδηγιών του Συμβουλίου (π.χ. ECDIN, Κεντρικό εργαστήριο για την ατμοσφαιρική ρύπανση).

6.6. Κατά την κατάρτιση και την υλοποίηση αυτών των προγραμμάτων, έχει γίνει κάθε προσπάθεια για να συνδεθεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό η έρευνα με τις ανάγκες των προγραμμάτων δράσης σε θέματα περιβάλλοντος (όπως άλλωστε αναγνωρίστηκε σε μια πρόσφατη αξιολόγηση των ερευνητικών προγραμμάτων από μια ομάδα ανεξάρτητων εμπειρογνωμόνων). Εξάλλου, θα καταβληθεί κάθε προσπάθεια για τη βελτίωση αυτής της συνεργασίας και τη συνεχή επανεξέταση των δεσμών μεταξύ έρευνας και διαμόρφωσης της πολιτικής.

7. ΔΡΑΣΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

7.1. **Δράση στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και με τρίτες χώρες**

7.1.1. Είναι όλο και περισσότερο προφανές ότι υπάρχουν πολλά σημαντικά για την Κοινότητα περιβαλλοντικά προβλήματα, τα οποία δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό ή ακόμα και κοινοτικό επίπεδο. Μερικά απ' αυτά τα προβλήματα είναι από τη φύση τους διεθνή. Είναι, λοιπόν, σκόπιμο να αντιμετωπιστούν σε παγκόσμιο επίπεδο και, κατά συνέπεια, αναγκαίο να συμμετέχουν ενεργά η Κοινότητα και τα κράτη μέλη της στις δραστηριότητες που αναλαμβάνονται σε διεθνές επίπεδο για την προστασία του περιβάλλοντος.

7.1.2. Έχει πάντα υπογραμμιστεί η σημασία της διεθνούς διάστασης των εργασιών της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος, διάσταση που έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου 1985 απευθύνοντας έκκληση προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο των Υπουργών για να «εντείνουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να διασφαλιστεί ότι κατά τα επόμενα χρόνια θα σημειωθεί αξιόλογη πρόοδος στην κοινοτική δράση για την προστασία του περιβάλλοντος» αποσαφήνισε ότι με τις προσπάθειες αυτές πρέπει να επιδιωχθεί η επίτευξη προόδου όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά σε όλον τον κόσμο. Στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής έχει, επίσης, τονιστεί η σημασία των διεθνών δραστηριοτήτων στον τομέα του περιβάλλοντος.

7.1.3. Οι δραστηριότητες αυτές συνεπάγονται όλο και μεγαλύτερη συμμετοχή της Κοινότητας σε πολλούς διεθνείς οργανισμούς καθώς και συμμετοχή στις πολυάριθμες διεθνείς συμφωνίες που εγκρίθηκαν χάρη στην κεκτημένη ταχύτητα από τη διεθνή περιβαλλοντική δράση και την κοινοτική πολιτική για το περιβάλλον. Η συμμετοχή αυτή απαιτεί τη στενότερη δυνατή συνεργασία μεταξύ του Συμβουλίου και της Επιτροπής που αντιπροσωπεύει την Κοινότητα.

7.1.4. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η Επιτροπή διεξάγει διαπραγματεύσεις για λογαριασμό της Κοινότητας, ενεργεί σύμφωνα με οδηγίες που έχουν θεσπιστεί από το Συμβούλιο. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες κράτη μέλη συμμετέχουν σε μια σύμβαση, ίσως χρειαστεί να ενεργούν στο πλαίσιο κοινής τοποθέτησης που καθορίζεται από το Συμβούλιο. Κατά τον προκαταβολικό καθορισμό κοινοτικής ή κοινής τοποθέτησης είναι δυνατόν να προκύψουν δυσκολίες. Η Επιτροπή θα συνεχίσει, όπως κατά το παρελθόν, να καταρτίζει προτάσεις όσο νωρίτερα γίνεται σχετικά με τις διαπραγματεύσεις που εξουσιοδοτείται να διεξαγάγει και με τις κοινές τοποθετήσεις. Αυτές θα καθοριστούν για να αποφευχθεί η υποστήριξη απαράδεκτων θέσεων σε διεθνείς διαπραγματεύσεις και να διευκολυνθούν, παράλληλα, οι διαδικασίες για τη λήψη αποφάσεων στο πλαίσιο των σχετικών διεθνών οργανισμών.

7.1.5. Η ικανοποιητική επίλυση αυτών των προβλημάτων, σε κοινοτικό επίπεδο αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία καθώς το πεδίο δράσης, η εμβέλεια και η σπουδαιότητα, ως προς τις κοινοτικές πολιτικές για το περιβάλλον, της δράσης σε διεθνές επίπεδο έχει αυξηθεί. Αυτή, όμως, η αύξηση της σημασίας της δράσης σε διεθνές επίπεδο έχει και μια περαιτέρω συνέπεια. Είναι προφανές ότι τόσο η Κοινότητα όσο και τα κράτη μέλη της πρέπει να επεκτείνουν την πραγματική συμμετοχή τους (συμπεριλαμβανομένης, εφόσον χρειάζεται, της χρηματοδοτικής συμμετοχής τους) στις εργασίες των διεθνών οργανισμών καθώς και στην εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων και πρωτοκόλλων που αποβλέπουν στην προστασία του περιβάλλοντος.

7.1.6. Η Επιτροπή έχει την άποψη ότι, επιπλέον των προτεραιοτήτων που έχουν καθοριστεί σε διεθνές επίπεδο και αναφέρονται σε άλλα σημεία αυτού του προγράμματος δράσης (1), πρέπει να επιδιωχθεί η επίτευξη και ορισμένων άλλων στόχων, δηλαδή:

— η ενίσχυση της συμμετοχής της Κοινότητας στην προστασία των περιφερειακών θαλασσών (κρίνεται, ιδίως, απαραίτητη η συμμετοχή της Κοινότητας στις συμβάσεις του Ελσίνκι και του Όσλο και, εφόσον χρειάζεται, σε συμβάσεις που συνάπτονται με βάση το πρόγραμμα για τις περιφερειακές θάλασσες στο πλαίσιο του προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον),

— η διασφάλιση της συμμόρφωσης της Κοινότητας και των κρατών μελών με τις αρχές που θεσπίστηκαν στη σύμβαση για το Δίκαιο των θαλασσών (1982) και αφορούν την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος,

— η συμμετοχή της Κοινότητας στη σύμβαση του Λονδίνου για τις καταβυθίσεις (βλέπε σημείο 4.2.2),

— η ουσιαστικότερη συμμετοχή της Κοινότητας στις εργασίες της σύμβασης για τη διατήρηση της θαλάσσιας χλωρίδας και πανίδας της Ανταρκτικής (CCAMLR) (2) και ο συντονισμός των θέσεων των κρατών μελών που είναι συμβαλλόμενα μέρη της συνθήκης της Ανταρκτικής του 1959 με σκοπό την επίτευξη καλύτερης προστασίας του απαράμιλλου οικοσυστήματος της Ανταρκτικής,

— η συμμετοχή της Κοινότητας στη σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των σπονδυλωτών ζώων που χρησιμοποιούνται σε πειραματικά ή άλλα επιστημονικά προγράμματα,

— η συμμετοχή στις εργασίες της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη,

— η αύξηση, σε συνεννόηση με τα κράτη μέλη, της ενίσχυσης που χορηγείται σε ορισμένους διεθνείς οργανισμούς που ασχολούνται με την προστασία του περιβάλλοντος, τα δημογραφικά προβλήματα και τη στήριξη της ανάπτυξης [π.χ. πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον (UNEP), πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την ανάπτυξη (UNDP), Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για πληθυσμιακές δραστηριότητες (UNFRA), Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για τη διατροφή και τη γεωργία (FAO), ΟΟΣΑ, Οικονομική Επιτροπή για την Ευρώπη (ΕCE/Γενεύη)],

— η ενθάρρυνση της συμμετοχής στο Ευρωπαϊκό Έτος Περιβάλλοντος διεθνών οργανισμών [όπως π.χ. ΕΖΕΣ, Συμβούλιο της Ευρώπης, UNEP, Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ) κλπ.] καθώς και τρίτων χωρών.

7.1.7. Η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε άλλες πολιτικές έχει μεγάλη σημασία και για τις διεθνείς δραστηριότητες της Κοινότητας. Για παράδειγμα, η Κοινότητα:

— πρέπει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο της διεθνούς συμφωνίας για την τροπική ξυλεία διασφαλίζοντας ότι θα δοθεί προτεραιότητα στις πλευρές που έχουν σχέση με τη διατήρηση,

— πρέπει επίσης να επιδιώξει τη λήψη περαιτέρω πρακτικών μέτρων διατήρησης σε περιφερειακά ύδατα αλιείας ή στο πλαίσιο οργανισμών διατήρησης, όπως η σύμβαση για τη διατήρηση της θαλάσσιας χλωρίδας και πανίδας της Ανταρκτικής και ο οργανισμός αλιείας του Βορείου Ατλαντικού.

7.1.8. Η μη συμμόρφωση ορισμένων κρατών με τη συμφωνημένη αναστολή της φαλαινοθηρίας για εμπορικούς σκοπούς, που αποφασίστηκε από τη διεθνή επιτροπή φαλαινοθηρίας το 1982, απασχολεί πολύ την Κοινότητα, που το 1981 θέσπισε τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 3481/81 του Συμβουλίου της 20ής Ιανουαρίου 1981 (3) όσον αφορά την εισαγωγή προϊόντων φάλαινας στην Κοινότητα και το 1982 τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 3626/82 του Συμβουλίου της 3ης Δεκεμβρίου 1982 (4) σχετικά με την εφαρμογή της σύμβασης της Ουάσιγκτον που καλύπτει επίσης τις φάλαινες. Η Κοινότητα θα καταβάλει όλες τις δυνατές προσπάθειες, με διπλωματικά ή άλλα μέσα, για να διασφαλιστεί η τήρηση της συμφωνημένης αναστολής της φαλαινοθηρίας για εμπορικούς σκοπούς από όλα τα κράτη.

7.1.9. Τέλος, η Επιτροπή δίνει ιδιαίτερη σημασία στις διμερείς σχέσεις της με ορισμένες τρίτες χώρες —ιδίως με τις χώρες της ΕΖΕΣ, τις ΗΠΑ, τον Καναδά και την Ιαπωνία. Οι σχέσεις αυτές —που συνήθως αφορούν κυρίως την ανταλλαγή πληροφοριών όσον αφορά τις εξελίξεις στις πολιτικές και τη νομοθεσία— μπορούν να φανούν χρήσιμες διευκολύνοντας την αμοιβαία κατανόηση, προωθώντας μια εναρμονισμένη προσέγγιση των θεμάτων σε διεθνές επίπεδο και συμβάλλοντας στην επιτυχή διαπραγμάτευση διεθνών συμφωνιών.

7.2. **Συνεργασία με τις αναπτυσσόμενες χώρες για θέματα περιβάλλοντος**

7.2.1. Τα σοβαρότερα περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τρίτος κόσμος —η εξάπλωση της ερήμου, η αποψίλωση των τροπικών περιοχών, η δημογραφική έκρηξη τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές, η εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας και η απώλεια της γενετικής ποικιλίας— τοποθετούνται μεταξύ των τρομερότερων και δυνητικά περισσότερο επικίνδυνων περιβαλλοντικών προβλημάτων σε παγκόσμια κλίμακα. Η αναπτυξιακή πολιτική της Κοινότητας με βάση την τρίτη σύμβαση της Λομέ (Λομέ III) θα έχει ως στόχο την καταπολέμηση της όλο και μεγαλύτερης υποβάθμισης των φυσικών πόρων με την εφαμρογή προγραμμάτων δράσης στα οποία θα λαμβάνονται υπόψη, πολύ περισσότερο απ' ό,τι μέχρι τώρα, οι παράμετροι του περιβάλλοντος.

(1) Βλέπε σημεία 4.1.9, 4.2.6, 4.2.7, 4.3.4, 4.3.7, 4.3.8, 4.3.9, 4.4.8, 5.1.6 και 5.3.7.

(2) Στις 4 Σεπτεμβρίου 1981 το Συμβούλιο ενέκρινε απόφαση σχετικά με τη σύναψη από την Κοινότητα της σύμβασης για τη διατήρηση της θαλάσσιας χλωρίδας και πανίδας της Ανταρκτικής (81/691/ΕΟΚ, ΕΕ αριθ. L 252 της 5. 9. 1981).

(3) ΕΕ αριθ. L 39 της 12. 2. 1981, σ. 1.

(4) ΕΕ αριθ. L 384 της 31. 12. 1982, σ. 1.

7.2.2. Ειδική προσοχή δόθηκε ήδη στα προβλήματα της επέκτασης της ερήμου και της διατήρησης των πόρων στην Αφρική, η επίλυση των οποίων έχει πρωταρχική σημασία σε ορισμένες χώρες για τη μακροπρόθεσμη και διαρκή γεωργική και αγροτική ανάπτυξη (βλέπε έγγρ. COM(86) 16 τελικό) (1).

7.2.3. Γενικότερα, η σημασία των δασών χρειάζεται να τονιστεί περισσότερο στα κοινοτικά προγράμματα για την ανάπτυξη και τη συνεργασία. Τα τροπικά δάση αποτελούν έναν από τους πολυτιμότερους φυσικούς πόρους της γης. Σ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας, υπήρξαν ουσιαστική πηγή τροφής, καυσίμων, στέγης, φαρμάκων και πολλών άλλων προϊόντων. Στηρίζουν τους ανθρώπους και το περιβάλλον τους προστατεύοντας το έδαφος και τους υδάτινους πόρους. Η επίδρασή τους είναι πολύ μεγάλη όσον αφορά το κλίμα και τους φυσικούς κύκλους. Στα δάση υπολογίζεται ότι υπάρχει το 50 % περίπου των φυτικών και ζωικών ειδών του κόσμου. Εξαιτίας των πολλών τρόπων με τους οποίους τα τροπικά δάση ωφελούν τους ανθρώπους, ο ανησυχητικός ρυθμός καταστροφής τους αποτελεί θέμα μεγάλου ενδιαφέροντος.

7.2.4. Οι ζωές περισσότερων από ένα δισεκατομμύριο ανθρώπων στις αναπτυσσόμενες χώρες, που ανήκουν κυρίως στον άπορο αγροτικό και αστικό πληθυσμό, αποδιοργανώνονται από περιοδικές πλημμύρες, έλλειψη καύσιμης ξυλείας, υποβάθμιση του εδάφους και των υδάτινων πόρων και μειωμένη γεωργική παραγωγικότητα — που οφείλονται στο σύνολό τους ή εν μέρει στην αποψίλωση. Οι επιστήμονες υπολογίζουν ότι το 40 % περίπου των πλούσιων από βιολογική άποψη τροπικών δασών έχει ήδη νεκρωθεί ή υποβαθμιστεί. Κάπου 11 εκατομμύρια εκτάρια χάνονται κάθε χρόνο. Σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες τα τροπικά δάση θα εξαφανιστούν σχεδόν σε δύο ή τρεις δεκαετίες αν συνεχιστεί ο σημερινός ρυθμός.

7.2.5. Η αναγκαία δράση για τη συγκράτηση αυτών των τάσεων καθορίστηκε πρόσφατα από την Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για τη διατροφή και τη γεωργία (FAO) και από μια διεθνή επιχειρησιακή μονάδα για τα τροπικά δάση που συγκροτήθηκε στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Ινστιτούτου για τους πόρους, της Διεθνούς Τράπεζας και του προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για την ανάπτυξη. Η Κοινότητα πρέπει να διαδραματίσει έναν ειδικό ρόλο, υποστηρίζοντας τους στόχους που καθορίστηκαν με τη βοήθεια των πολιτικών και των προγραμμάτων της συνεργασίας για την ανάπτυξη. Στη συνεισφορά της πρέπει να περιλαμβάνεται η ενεργός κοινοτική συμμετοχή στη διεθνή συμφωνία για την τροπική ξυλεία με σκοπό τη στήριξη των στόχων διατήρησης, την επανεξέταση των πολιτικών εμπορίας και παροχής ενισχύσεων τόσο της Κοινότητας όσο και των κρατών μελών, από τη σκοπιά των επιπτώσεών τους στη διατήρηση των τροπικών δασών και την προώθηση ενός εθελοντικού δεοντολογικού κώδικα μεταξύ των εταιρειών ξυλείας που έχουν την έδρα τους στην Κοινότητα, για να διασφαλιστεί ότι οι εισαγωγές τροπικής σκληρής ξυλείας προέρχονται από εκμεταλλεύσεις που γίνονται με βάση θετικές, από οικολογική άποψη, πολιτικές διαχείρισης (περιλαμβανομένων κυρίως της αποδοχής των υποχρεώσεων ανανέωσης και αναδάσωσης καθώς και της αποκατάστασης των εδαφών και των τοπίων που έχουν υποστεί ζημίες). Η Επιτροπή θα υποβάλει σχετικές προτάσεις για την προώθηση αυτών που προαναφέρθηκαν.

7.2.6. Εντούτοις, εξαιτίας της κλίμακας του προβλήματος, οι κοινοτικές προσπάθειες από μόνες τους δεν επαρκούν. Θα χρειαστούν όλο και περισσότερο στενή διεθνή συνεργασία, σημαντικότερα χρηματοοικονομικά μέσα που θα χρησιμοποιούνται με αποτελεσματικότερο τρόπο, επανεξέταση των πολιτικών εμπορίας, διατίμησης και ενίσχυσης της ανάπτυξης στις αναπτυγμένες χώρες και γενικότερα σημαντικές αλλαγές στη στάση έναντι του προβλήματος. Τα θέματα αυτά θα αποτελέσουν επίσης το επίκεντρο των εργασιών της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη. Η συνεδρίαση της Κοινότητας και της Παγκόσμιας Επιτροπής στις Βρυξέλλες για τη συζήτηση του σχεδίου της θα αποτελέσει ένα σημαντικό γεγονός στις αρχές του Ευρωπαϊκού Έτους Περιβάλλοντος και θα δώσει την ευκαιρία για ενεργή κοινοτική συμμετοχή στις συζητήσεις σχετικά με πολλά σοβαρά περιβαλλοντικά θέματα.

7.2.7. Στην τρίτη σύμβαση της Λομέ, στην ανακοίνωση του 1984 της Επιτροπής στο Συμβούλιο σχετικά με την ανάπτυξη και το περιβάλλον (1) καθώς και στο ψήφισμα του 1984 του Συμβουλίου σχετικά με την ανάπτυξη και το περιβάλλον (2) αποσαφηνίζεται η δέσμευση την οποία αναλαμβάνει η Κοινότητα να θεωρήσει την προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρηση των φυσικών πόρων ως αναπόσπαστο τμήμα της πρωτοβουλίας για σταθερή ανάπτυξη. Οι προσπάθειες που καταβάλλονται για την υλοποίηση αυτής της δέσμευσης θα συνεχιστούν κατά την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών για την ενίσχυση της ανάπτυξης.

7.2.8. Σ' αυτό το πλαίσιο, ιδιαίτερη σημασία έχει το ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της εξάπλωσης της ερήμου και τη διαφύλαξη των φυσικών πόρων στην Αφρική, το οποίο εγκρίθηκε με ψήφισμα του Συμβουλίου τον Απρίλιο του 1986 (3). Μ' αυτό το σχέδιο δράσης θα ενοποιηθούν οι χρηματοοικονομικές και οι τεχνικές προσπάθειες της Κοινότητας και των κρατών μελών. Εξαιτίας της προβλεπόμενης εμβέλειας της δράσης, η υλοποίησή της θα απαιτήσει στενό συντονισμό μεταξύ των χωρών-αποδεκτών, των περιφερειακών και διεθνών οργανισμών, των κρατών μελών και της Επιτροπής καθώς και άλλων δωρητών και μη κυβερνητικών οργανισμών. Για το σκοπό αυτό η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει πλήρως όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της και θα προσπαθήσει να βελτιώσει τους υφιστάμενους μηχανισμούς συντονισμού ώστε να γίνει δυνατή με την κατάλληλη συγκέντρωση πόρων η εφαρμογή ενός σταθερού προγράμματος που θα χαρακτηρίζεται από συνοχή.

(1) Έγγρ. COM(86) 16 της 22. 1. 1986.
(2) Έγγρ. COM(84) 605 της 31. 10. 1984.
(3) ΕΕ αριθ. C 272 της 12. 10. 1984.

7.2.9. Εξάλλου, λαμβανομένων υπόψη των σχέσεων που συνδέουν τη διατήρηση, τον πληθυσμό, την ανάπτυξη και το περιβάλλον, η Κοινότητα θα πρέπει να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες προωθώντας τη σταθερή ανάπτυξη με την καθιέρωση κατάλληλων στρατηγικών για τη διατήρηση σε εθνικό επίπεδο και να υποστηρίξει, μετά από αίτημά τους και σύμφωνα με τις ισχύουσες διαδικασίες ενίσχυσης, τις πολιτικές των χωρών αυτών για το δημογραφικό έλεγχο. Σ' αυτό είναι δυνατόν να περιλαμβάνεται η ενδυνάμωση των δυνατοτήτων σε εθνικό επίπεδο για τον προγραμματισμό θεμάτων που αφορούν τον πληθυσμό (απογραφή, δημογραφικές μελέτες), η παροχή εκτάσεων γης για γεωργική εκμετάλλευση και εγκατάσταση (εσωτερική μετανάστευση) και μέτρα στους τομείς της εκπαίδευσης και της υγείας, ιδίως η ανάπτυξη υπηρεσιών μέριμνας για τη μητέρα και το παιδί, στα οποία περιλαμβάνεται και ο οικογενειακός προγραμματισμός. Η Επιτροπή θα υποβάλει σχετικές προτάσεις στο άμεσο μέλλον. Πρέπει επίσης να αυξηθεί η κοινοτική συμμετοχή στο πλαίσιο των σχετικών διεθνών οργανισμών.

7.2.10. Τελικά —σχετικά με όλα τα ανωτέρω θέματα— πρέπει να αναφερθεί η διακήρυξη του 1980 για τις πολιτικές και τις διαδικασίες σε θέματα περιβάλλοντος σε σχέση με την οικονομική ανάπτυξη, την οποία υπέγραψαν όλα τα σημαντικά διεθνή ιδρύματα χρηματοδότησης της ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Η επιτροπή περιβάλλοντος των διεθνών ιδρυμάτων για την ανάπτυξη (CIDIE) που συγκροτήθηκε για τη διασφάλιση της υλοποίησης αυτής της διακήρυξης σημείωσε σημαντική πρόοδο στην ενθάρρυνση της ανάπτυξης μέσω των ιδρυμάτων που συμμετέχουν, στην ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών πάνω στις λεπτομερείς πολιτικές και διαδικασίες των μελών της και στην ενθάρρυνση της περαιτέρω ανάπτυξής τους. Οι εργασίες αυτές θα συνεχιστούν και θα επεκταθούν σε συμφωνίες, για την κατάρτιση του προσωπικού τόσο των ιδρυμάτων που είναι μέλη της CIDIE όσο και των αναπτυσσομένων χωρών. Η Επιτροπή καθώς και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες της CIDIE, οι οποίες μεταξύ άλλων φαίνεται ότι θα οδηγήσουν σύντομα —με την υποστήριξη του προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον— σε μια πολύτιμη νέα σειρά δημοσιεύσεων σχετικά με θέματα που αφορούν την ένταξη των απαιτήσεων περιβάλλοντος στις πολιτικές για την ανάπτυξη. Η Επιτροπή εξακολουθεί να υποστηρίζει την άποψη ότι το πεδίο δράσης της CIDIE πρέπει να διευρυνθεί ώστε να καλύψει τόσο τις διμερείς υπηρεσίες ενίσχυσης όσο και τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς.

8. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

8.1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη συνεδρίασή του στις 29 και 30 Μαρτίου 1985, όρισε το 1987 ως το Ευρωπαϊκό Έτος Περιβάλλοντος (ΕΕΠ). Η Επιτροπή δέχθηκε με μεγάλη ικανοποίηση αυτή την απόφαση, που έτυχε επίσης της ίδιας υποδοχής και υποστήριξης από το Συμβούλιο των Υπουργών (1) και το Κοινοβούλιο (2). Οι προετοιμασίες της Επιτροπής για το έτος βρίσκονται εν εξελίξει, σε στενή συνεργασία με τις εθνικές επιτροπές σε κάθε κράτος μέλος.

8.2. Το Ευρωπαϊκό Έτος Περιβάλλοντος θα αρχίσει στις 21 Μαρτίου 1987 και θα διαρκέσει δώδεκα μήνες. Θα εστιάζεται στην ανάληψη δράσης και θα αποτελέσει σημαντικό γεγονός με σοβαρές επιπτώσεις στο σύνολο της Κοινότητας. Δεν πρέπει όμως να θεωρηθεί σαν ένα πεπερασμένο γεγονός, αλλά μάλλον σαν μια απαρχή ενεργειών —μια ευκαιρία για να συνειδητοποιηθεί καλύτερα η σημασία των περιβαλλοντικών θεμάτων και για να αλλάξει οριστικά η στάση που τηρείται σχετικά μ' αυτά. Είναι κατά συνέπεια προφανές ότι η επιδίωξη της επίτευξης των σκοπών και των στόχων του Ευρωπαϊκού Έτους Περιβάλλοντος πρέπει να συνεχιστεί τόσο καθόλη τη διάρκεια του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος όσο και μετά απ' αυτή.

8.3. Κατά την άποψη της Επιτροπής το πρόγραμμα των εκδηλώσεων που θα πραγματοποιηθούν κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Έτους Περιβάλλοντος πρέπει να απηχεί την κοινοτική πολιτική για το περιβάλλον και τις γενικές γραμμές που διατυπώθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Πρέπει να τονιστούν ιδίως οι νέες αντιλήψεις όσον αφορά αυτό το θέμα, που υπογραμμίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, δηλαδή η ανάγκη για μια προληπτική προσέγγιση, η ανάγκη ένταξης της περιβαλλοντικής παραμέτρου σ' όλες τις κοινωνικές και οικονομικές πολιτικές και ενέργειες καθώς και ο στόχος της πολιτικής προστασίας του περιβάλλοντος που είναι να συμβάλει στη βελτίωση της οικονομικής ανάπτυξης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

8.4. Η Επιτροπή πιστεύει ότι ο βασικός σκοπός του Ευρωπαϊκού Έτους Περιβάλλοντος πρέπει να προκαλέσει μια μεταστροφή της στάσης της κοινωνίας γι' αυτά τα θέματα —στα Κοινοβούλια, στις κυβερνήσεις, στις αίθουσες συνεδριάσεων, στις συνδικαλιστικές οργανώσεις, στις τοπικές, περιφερειακές και νομαρχιακές αρχές, στα σχολεία, στα πανεπιστήμια, στους κάθε είδους συλλόγους, στα μέσα ενημέρωσης και πάνω απ' όλα σε κάθε άτομο. Επιδίωξή του πρέπει να είναι να πείσει όλα τα στοιχεία της κοινωνίας, εξασφαλίζοντας την επιδοκιμασία τους, για το ότι το περιβάλλον έχει ιδιαίτερη σημασία, ότι διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της Κοινότητας, ότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν, ότι ο καθένας μπορεί να συμμετάσχει και να προσφέρει κάτι καθώς και ότι ο καθένας θα πρέπει να κάνει κάτι για να δείξει την υποχρέωση που έχει αναλάβει για την προστασία του περιβάλλοντος και τη συναίσθηση που έχει για τη σημασία του. Εφόσον επιτευχθεί αυτό, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το Ευρωπαϊκό Έτος Περιβάλλοντος θα σημάνει την αρχή μιας νέας προσέγγισης του θέματος της προστασίας του περιβάλλοντος, στο πλαίσιο της οποίας όλοι θα αναγνωρίζουν ότι αυτό έχει αποβεί βασικό στοιχείο στη ζωή τους και σε όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

(1) Ψήφισμα του Συμβουλίου 86/C 63/01, ΕΕ αριθ. C 63 της 18. 3. 1986, σ. 1.
(2) ΕΕ αριθ. C 68 της 24. 3. 1986.

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

9.1. Η κοινοτική πολιτική για το περιβάλλον εισέρχεται σε μια νέα και αποφασιστικής σημασίας φάση. Με τη συμφωνία στην οποία κατέληξαν οι κυβερνήσεις των κρατών μελών όσον αφορά τις τροποποιήσεις της συνθήκης της Ρώμης, που περιλαμβάνονται στην Ενιαία Πράξη, η Κοινότητα έδωσε νέα υπόσταση και ώθηση στην περιβαλλοντική της πολιτική. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογράμμισε ότι η προστασία του περιβάλλοντος είναι δυνατόν να ενισχύσει την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας και έκανε έκκληση, με σθεναρότερο τρόπο απ' ό,τι στο παρελθόν, για την ενσωμάτωση των απαιτήσεων περιβάλλοντος στην οικονομική, βιομηχανική, γεωργική και κοινωνική πολιτική που ακολουθούν τόσο η Κοινότητα όσο και τα κράτη μέλη της.

9.2. Όπως αναφέρθηκε ήδη στην εισαγωγή, αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο η ανάγκη καθιέρωσης αυστηρών προτύπων περιβάλλοντος, όχι μόνο για να επιτευχθεί υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και βελτίωση της ποιότητας ζωής, αλλά και για οικονομικούς λόγους. Καθώς σημειώνεται πρόοδος προς την κατεύθυνση της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς της Κοινότητας μέχρι το 1992, ευκαιρίες θα παρουσιαστούν σε πολλούς τομείς και για πολλούς λόγους, με την προϋπόθεση ότι θα τηρηθούν τα αυστηρά πρότυπα περιβάλλοντος. Η Επιτροπή έχει την πεποίθηση ότι μελλοντικά η καλύτερη ανταγωνιστικότητα της κοινοτικής βιομηχανίας στην παγκόσμια αγορά θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητά της να προσφέρει αγαθά και υπηρεσίες που να διάκεινται «φιλικά» προς το περιβάλλον, με τη συμμόρφωση σε πρότυπα τουλάχιστον τόσο αυστηρά όσο και εκείνα των ανταγωνιστών της και ότι ο συνδυασμός της τεχνολογικής καινοτομίας και της ανάληψης υποχρέωσης για την τήρηση αυστηρών προτύπων περιβάλλοντος είναι δυνατόν να προσφέρει νέες ευκαιρίες μέσω της ανάπτυξης νέων και διευρυνόμενων αγορών για τεχνολογίες και τεχνικές προστασίας του περιβάλλοντος.

9.3. Η περίοδος του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος αποτελεί λοιπόν για την Κοινότητα μια πρόκληση στον τομέα του περιβάλλοντος· μια πρόκληση για την οριστική απομάκρυνσή της από την πρακτική αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων μετά τη γένεσή τους, για την υιοθέτηση μιας γενικής προληπτικής προσέγγισης σε βάση την καθιέρωση αυστηρών προτύπων σε όλους τους περιβαλλοντικούς τομείς. Αυτό είναι δυνατόν να επιτευχθεί με τη διάθεση ενός μικρού μέρους του τεράστιου δυναμικού και των επιστημονικών, τεχνολογικών και βιομηχανικών πόρων της Κοινότητας για την ανάπτυξη και τη χρησιμοποίηση του εξοπλισμού, των τεχνολογιών, των διαχειριστικών και διοικητικών πρακτικών που απαιτούνται για την επίτευξη αυτών των προτύπων και, παράλληλα, για την εξεύρεση τρόπων ώστε να αποκομιστούν οφέλη στους τομείς της οικονομίας και της απασχόλησης από αυτήν την κίνηση.

9.4. Εντούτοις, για να ενθαρρυνθεί η ελεύθερη αγορά, ώστε να λειτουργήσει με ορθολογικό από περιβαλλοντική άποψη τρόπο, η Κοινότητα πρέπει επίσης να ενισχύσει τη συνειδητοποίηση της ανάγκης για αυστηρά πρότυπα περιβάλλοντος. Αυτός είναι ο βασικός στόχος του Ευρωπαϊκού Έτους Περιβάλλοντος που αρχίζει στις 21 Μαρτίου του 1987 και προσφέρει την ευκαιρία για το ξεκίνημα της μεγαλύτερης μεταβολής στην τηρούμενη στάση και την προσέγγιση του θέματος που θα απαιτήσει η αναγκαία στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος αλλαγή φιλοσοφίας.

9.5. Το Ευρωπαϊκό Έτος Περιβάλλοντος δεν αποτελεί αυτοσκοπό ούτε πρόκειται για ένα έτος του οποίου η απήχηση θα τερματιστεί με το τέλος του. Πρέπει να θεωρηθεί σαν το έναυσμα για μια νέα προσέγγιση ενώ ο σκοπός αυτού του τέταρτου προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος είναι να καθορίσει τα μέτρα τα οποία, κατά την άποψη της Επιτροπής, θα είναι αναγκαία σε κοινοτικό επίπεδο κατά τη διάρκεια της πρώτης περιόδου αυτής της νέας φάσης ανάπτυξης της κοινοτικής πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

ΤΙΤΛΟΣ I

ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΜΙΑΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (1)

Στόχοι

11. Μια πολιτική για το περιβάλλον, σε κοινοτικό επίπεδο, αποβλέπει στη βελτίωση της ποιότητας και του πλαισίου ζωής καθώς και του περιβάλλοντα χώρου και των συνθηκών ζωής των λαών της Κοινότητας. Πρέπει να συμβάλλει στο να τεθεί η ανάπτυξη στην υπηρεσία του ανθρώπου, παρέχοντάς του ένα περιβάλλον που να του εξασφαλίζει τις καλύτερες δυνατές συνθήκες ζωής, και στο να συμβιβαστεί αυτή η ανάπτυξη με την όλο και περισσότερο επιτακτική ανάγκη διαφύλαξης του φυσικού περιβάλλοντος.

(1) ΕΕ αριθ. C 139 της 13. 6. 1977.

12. Θα πρέπει να αποσκοπεί:

— στην πρόληψη, μείωση και, στο μέτρο του δυνατού, εξάλειψη της ρύπανσης και των οχλήσεων,

— στη διατήρηση ικανοποιητικής οικολογικής ισορροπίας και στη διασφάλιση της προστασίας της βιόσφαιρας,

— στη διασφάλιση της καλής διαχείρισης των πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος και στην αποφυγή κάθε εξαντλητικής χρησιμοποίησής τους που συνεπάγεται σημαντικές ζημίες στην οικολογική ισορροπία,

— στον προσανατολισμό της ανάπτυξης με βάση τις απαιτήσεις ποιότητας, ιδίως με τη βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας,

— στη διασφάλιση του να ληφθούν περισσότερο υπόψη τα θέματα περιβάλλοντος στο δομικό σχεδιασμό και την περιφερειακή ανάπτυξη,

— στην αναζήτηση κοινών λύσεων για τα περιβαλλοντικά προβλήματα, μαζί με τα κράτη που δεν είναι μέλη της Κοινότητας, στο πλαίσιο ιδίως διεθνών οργανισμών.

Αρχές

13. Η καλύτερη πολιτική για το περιβάλλον συνίσταται μάλλον στην πρόληψη της εμφάνισης ρύπανσης ή οχλήσεων παρά στην καταπολέμησή τους εκ των υστέρων. Γι' αυτό το λόγο, η τεχνική πρόοδος που σημειώνεται πρέπει να έχει ως στόχο την ικανοποίηση των απαιτήσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με το μικρότερο δυνατόν κόστος για την Κοινότητα. Η πολιτική αυτή για το περιβάλλον μπορεί και πρέπει να συμβαδίζει με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη καθώς και με την τεχνική πρόοδο.

14. Είναι σκόπιμο να ληφθούν υπόψη, στο αρχικότερο δυνατόν στάδιο, οι επιπτώσεις στο περιβάλλον απ' όλες τις τεχνικές μεθόδους σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων.

Το περιβάλλον δεν είναι δυνατόν να θεωρείται ως ένα εξωτερικό μέσο που παρενοχλεί και προσβάλλει τον άνθρωπο, αλλά ως ένας παράγοντας που είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την οργάνωση και την προώθηση της ανθρώπινης προόδου. Είναι κατά συνέπεια σκόπιμο να εκτιμούνται οι επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής και στο φυσικό περιβάλλον από κάθε μέτρο που ενδέχεται να επηρεάσει αυτές τις παραμέτρους και είτε ήδη ληφθεί είτε προβλέπεται να ληφθεί σε εθνικό ή κοινοτικό επίπεδο.

15. Πρέπει να αποφεύγεται κάθε εκμετάλλευση των φυσικών πόρων ή του φυσικού περιβάλλοντος που συνεπάγεται σημαντικές ζημίες της οικολογικής ισορροπίας.

Το φυσικό περιβάλλον διαθέτει περιορισμένους πόρους και δεν μπορεί να απορροφήσει τη ρύπανση και να εξουδετερώσει τις βλαβερές της συνέπειες παρά σε περιορισμένο μόνο βαθμό. Αποτελεί ένα αγαθό του οποίου μπορεί να γίνει χρήση, όχι όμως και κατάχρηση, και του οποίου η διαχείριση πρέπει να γίνεται με τον κατάλληλο δυνατό τρόπο.

16. Είναι σκόπιμο να βελτιωθεί το επίπεδο των επιστημονικών και τεχνολογικών γνώσεων στην Κοινότητα, προκειμένου να αναληφθεί αποτελεσματική δράση για τη διατήρηση και τη βελτίωση του περιβάλλοντος καθώς και την καταπολέμηση της ρύπανσης και των οχλήσεων. Πρέπει λοιπόν να προωθηθεί η έρευνα για το σκοπό αυτό.

17. Οι δαπάνες για την πρόληψη και την εξάλειψη των οχλήσεων πρέπει, ως θέμα αρχής, να βαρύνουν τον ρυπαίνοντα. Εντούτοις, είναι δυνατόν να υπάρχουν εξαιρέσεις και ειδικοί διακανονισμοί, ιδίως για τις μεταβατικές περιόδους, με την προϋπόθεση να μην προκαλούν σημαντικές διαταραχές στις διεθνείς συναλλαγές και επενδύσεις. Με την επιφύλαξη της εφαρμογής των διατάξεων των συνθηκών, η αρχή αυτή πρέπει να διατυπωθεί με σαφήνεια και να καθοριστούν οι λεπτομέρειες εφαρμογής της σε κοινοτικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων των εξαιρέσεων. Στις περιπτώσεις που επιτρέπονται εξαιρέσεις, πρέπει να λαμβάνεται επίσης υπόψη η ανάγκη προοδευτικής εξάλειψης των περιφερειακών ανισοτήτων στην Κοινότητα.

18. Σύμφωνα με τη διακήρυξη της συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το ανθρώπινο περιβάλλον, που πραγματοποιήθηκε στη Στοκχόλμη, πρέπει να υπάρξει μέριμνα για να διασφαλιστεί ότι οι δραστηριότητες που διεξάγονται σ' ένα κράτος δεν προκαλούν υποβάθμιση του περιβάλλοντος σ' άλλο κράτος.

19. Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη της οφείλουν, στην πολιτική τους για το περιβάλλον, να λαμβάνουν υπόψη τα συμφέροντα των αναπτυσσομένων χωρών και κυρίως να εξετάζουν τις ενδεχόμενες επιπτώσεις των μέτρων που σχεδιάζουν να λάβουν στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής, στην οικονομική ανάπτυξη αυτών των χωρών και στις συναλλαγές με αυτές, προκειμένου να προληφθούν ή να μειωθούν όσο γίνεται οι ενδεχόμενες δυσμενείς συνέπειες.

20. Η αποτελεσματικότητα των προσπαθειών για την προώθηση, σε διεθνή και παγκόσμια κλίμακα, έρευνας και πολιτικής σε θέματα περιβάλλοντος θα ενισχυθεί με το σαφή καθορισμό μιας μακροπρόθεσμης γενικής ιδέας σχετικά με μια ευρωπαϊκή πολιτική σ' αυτόν τον τομέα.

Σύμφωνα με το πνεύμα της διακήρυξης των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, που έγινε στο Παρίσι, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη πρέπει να εκφράζουν τις απόψεις τους σε διεθνείς οργανισμούς που ασχολούνται με θέματα περιβάλλοντος και να προσφέρουν, σ' αυτά τα πλαίσια, την ιδιότυπη συνεισφορά τους κάνοντας πλήρη εκμετάλλευση του κύρους που τους προσδίδει η υιοθέτηση κοινής στάσης.

Σύμφωνα με τα πορίσματα της συνδιάσκεψης της Στοκχόλμης, πρέπει να ενισχυθεί η περιφερειακή συνεργασία, που συχνά διευκολύνει την επίλυση των προβλημάτων.

Η συνεργασία σε παγκόσμια κλίμακα πρέπει να εστιάζεται στους τομείς στους οποίους απαιτείται καθολική προσπάθεια εξαιτίας της φύσης των παρουσιαζομένων περιβαλλοντικών προβλημάτων. Πρέπει να στηρίζεται στις ειδικές οργανώσεις των Ηνωμένων Εθνών που έχουν ήδη σημαντικό έργο στο ενεργητικό τους και των οποίων οι δραστηριότητες πρέπει να συνεχιστούν και να διευρυνθούν.

Μια σφαιρική πολιτική σε θέματα περιβάλλοντος είναι εφικτή μόνον εφόσον στηριχθεί σε νέες, αποτελεσματικότερες μορφές διεθνούς συνεργασίας που λαμβάνουν υπόψη τους τόσο τους οικολογικούς συσχετισμούς σε παγκόσμια κλίμακα όσο και την αλληλεξάρτηση της παγκόσμιας οικονομίας.

21. Η προστασία του περιβάλλοντος είναι θέμα που αφορά τον καθένα στην Κοινότητα και κατά συνέπεια η κοινή γνώμη πρέπει να συνειδητοποιήσει τη σημασία του. Η επιτυχία μιας πολιτικής για το περιβάλλον προϋποθέτει ότι όλες οι κατηγορίες του πληθυσμού και όλες οι κοινωνικές δυνάμεις της Κοινότητας θα συμβάλουν στην προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να αναληφθεί σε όλα τα επίπεδα συνεχής και αναλυτική εκπαιδευτική δράση ώστε το κάθε άτομο στην Κοινότητα να συνειδητοποιήσει το πρόβλημα και να αναλάβει πλήρως τις ευθύνες του έναντι των μελλοντικών γενεών.

22. Για κάθε κατηγορία ρύπανσης, είναι αναγκαίο να καθοριστεί το επίπεδο δράσης (τοπικό, περιφερειακό, εθνικό, κοινοτικό, διεθνές) που ταιριάζει καλύτερα στο είδος της ρύπανσης και στη γεωγραφική ζώνη που πρόκειται να προστατευθεί.

Οι ενέργειες που είναι πιθανόν να είναι αποτελεσματικότερες σε κοινοτικό επίπεδο πρέπει να εστιαστούν σ' αυτό το επίπεδο ενώ οι προτεραιότητες πρέπει να καθοριστούν με ιδιαίτερη προσοχή.

23. Οι σημαντικές πτυχές της πολιτικής για το περιβάλλον δεν πρέπει πια να σχεδιάζονται και να υλοποιούνται μεμονωμένα από κάθε χώρα. Με βάση ένα κοινό μακροπρόθεσμο σχέδιο, τα εθνικά προγράμματα σ' αυτούς τους τομείς πρέπει να συντονίζονται και οι εθνικές πολιτικές να εναρμονίζονται στο πλαίσιο της Κοινότητας. Οι πολιτικές αυτές πρέπει να αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής ενώ η οικονομική ανάπτυξη δεν θα πρέπει να κρίνεται αποκλειστικά από τις ποσοτικές πτυχές της.

Αυτός ο συντονισμός και αυτή η εναρμόνιση θα πρέπει να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα των ενεργειών που διεξάγονται στα διάφορα επίπεδα για την προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος στην Κοινότητα, λαμβανομένων υπόψη των περιφερειακών διαφορών της και της καλής λειτουργίας της κοινής αγοράς.

Η εν λόγω κοινοτική πολιτική για το περιβάλλον αποβλέπει, στο μέτρο του δυνατού, στη συντονισμένη και εναρμονισμένη πρόοδο των εθνικών πολιτικών χωρίς να παρεμποδίζει τη δυνητική ή υπάρχουσα πρόοδο σε εθνικό επίπεδο. Η πρόοδος αυτή θα πρέπει όμως να σημειωθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η καλή λειτουργία της κοινής αγοράς.

Ο συντονισμός και η εναρμόνιση που προαναφέρθηκαν θα επιτευχθούν κυρίως:

— με την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων των συνθηκών,

— με την υλοποίηση της δράσης που περιγράφεται σε αυτό το πρόγραμμα,

— με την εφαρμογή της διαδικασίας πληροφόρησης σε θέματα περιβάλλοντος [1].

---

[1] ΕΕ αριθ. C 9 της 15. 3. 1973, σ. 1.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Άρθρο 18

Η συνθήκη ΕΟΚ συμπληρώνεται από τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 100α

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 100 και εκτός αν ορίζει άλλως η παρούσα συνθήκη, εφαρμόζονται οι ακόλουθες διατάξεις για την πραγματοποίηση των στόχων του άρθρου 8α. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, εκδίδει τα μέτρα σχετικά με την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στις φορολογικές διατάξεις, στις διατάξεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και στις διατάξεις για τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των μισθωτών.

3. Η Επιτροπή, στις προτάσεις της που προβλέπει η παράγραφος 1 στους τομείς της υγείας, της ασφάλειας, της προστασίας, του περιβάλλοντος και της προστασίας των καταναλωτών, βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας.

4. Όταν, αφού το Συμβούλιο εγκρίνει με ειδική πλειοψηφία ένα μέτρο εναρμόνισης, ένα κράτος μέλος θεωρεί αναγκαίο να εφαρμόσει εθνικές διατάξεις που δικαιολογούνται από σοβαρές ανάγκες που αναφέρονται στο άρθρο 36 ή σχετικές με την προστασία του χώρου της εργασίας ή του περιβάλλοντος, τις κοινοποιεί στην Επιτροπή.

Η Επιτροπή επιβεβαιώνει τις διατάξεις αυτές αφού εξακριβώσει ότι δεν αποτελούν μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών.

Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία των άρθρων 169 και 170, η Επιτροπή ή κάθε κράτος μέλος δύνανται να προσφύγουν απευθείας στο Δικαστήριο, αν κρίνουν ότι άλλο κράτος μέλος ασκεί καταχρηστικώς τις εξουσίες που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

5. Τα μέτρα εναρμόνισης που αναφέρονται πιο πάνω περιλαμβάνουν, στις ενδεδειγμένες περιπτώσεις, ρήτρα διασφάλισης που επιτρέπει στα κράτη μέλη να λάβουν, για έναν ή περισσότερους από τους μη οικονομικούς λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 36, προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε κοινοτική διαδικασία ελέγχου.»

Ενότητα VI

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Άρθρο 25

Στο τρίτο μέρος της συνθήκης ΕΟΚ, προστίθεται ένας τίτλος VII, ο οποίος έχει ως εξής:

«ΤΙΤΛΟΣ VII

Περιβάλλον

Άρθρο 130π

1. Η δράση της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος έχει ως αντικείμενο:

— τη διατήρηση, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,

— τη συμβολή στην προστασία της υγείας των προσώπων,

— την εξασφάλιση συνετής και ορθολογικής χρησιμοποίησης των φυσικών πόρων.

2. Η δράση της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος στηρίζεται στις αρχές της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των προσβολών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει". Οι ανάγκες της προστασίας του περιβάλλοντος αποτελούν συνιστώσα των άλλων πολιτικών της Κοινότητας.

3. Κατά την επεξεργασία της δράσης της στον τομέα του περιβάλλοντος, η Κοινότητα λαμβάνει υπόψη:

— τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα,

— τις συνθήκες του περιβάλλοντος στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας,

— τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να προκύψουν από τη δράση ή την απουσία δράσης,

— την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κοινότητας στο σύνολό της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της.

4. Η Κοινότητα δρα στον τομέα του περιβάλλοντος εφόσον οι στόχοι που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μπορούν να πραγματοποιηθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο παρά σε επίπεδο των επιμέρους κρατών μελών. Με επιφύλαξη ορισμένων μέτρων κοινοτικού χαρακτήρα, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση και την εκτέλεση των άλλων μέτρων.

5. Στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Για τις λεπτομέρειες της συνεργασίας της Κοινότητας μπορούν να υπάρξουν συμφωνίες μεταξύ της Κοινότητας και των αφορώμενων τρίτων χωρών. Η διαπραγμάτευση και η σύναψη των συμφωνιών αυτών γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 228.

Το προηγούμενο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διαπραγματεύονται στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

Άρθρο 130ρ

Το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, αποφασίζει ομόφωνα για τη δράση που θα αναλάβει η Κοινότητα.

Υπό τις συνθήκες που προβλέπονται στο προηγούμενο εδάφιο, το Συμβούλιο καθορίζει τα θέματα επί των οποίων λαμβάνονται αποφάσεις με ειδική πλειοψηφία.

Άρθρο 130σ

Τα μέτρα προστασίας που λαμβάνονται από κοινού δυνάμει του άρθρου 130ρ δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν και να θεσπίζουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας που δεν αντίκεινται στην παρούσα συνθήκη.»